

▲ KÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır Heydər Əliyev

DIPLOMAT

№ 28 (588) 25 - 31 İyul, Tirmeh sal. il 2024
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Həftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û siyasî

Qiyməti: 40 qəpik
Hêjaye:

LI SER KOMKÛJİYA 8000- BARZANİYAN 41-SAL DERBASBÛ. REHMA XWEDÊ HEMÛ ŞEHİDANBE

Səh. 2

Prezident İlham Əliyev Bakıda "Gənclik" metrosu yanında yaradılan yeni parkda işlərin gedişi ilə tanış olub

Səh. 9

Nêçîrvan Barzanî: Emê berdewam bin ji bo karesatên gelê Kurdistanê weke jenosîd bên naskirin

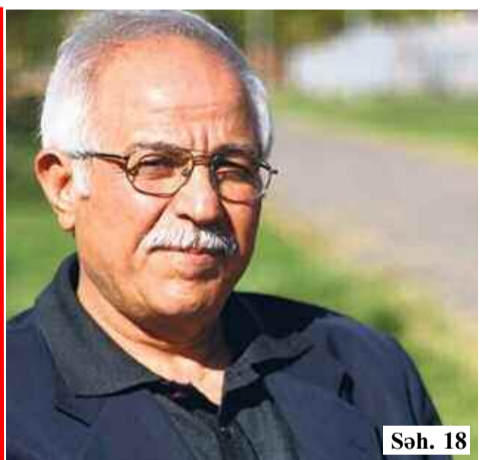
Səh. 2

Serok Barzanî: Tawanên li dijî gelê Kurdistanê ji encama zihniyeta şovenîst a desthilatdarên berê yên Iraqê bû

Səh. 6

EM "YEKTİYA CIVATA KURDÊN AZERBAJCANÊ" XEBATKAR Û XWANDEVANÊN ROJNAMA "DİPLOMATA KURD" KURDÊN AZERBAJCANÊ 8000 ŞEHİDÊN ENFALA BARZANİYAN BI HURMET Û RÊZ DIL GRANÎ BİR TİNİN

Səh. 18

Divê PKK, dev ji xirakirina Kurdistanê û ji êrîşa ser PDKê berde; Kurdistanê terk bike

Səh. 3

BƏRZANİLƏRİN KÜTLƏVİ QƏTLİAMİ - 1983

Səh. 2

Mesrur Barzanî sersaxî li Şêx Nehro Kesnazanî kir

Prezident İlham Əliyev Bakıda Zəfər parkında aparılan tikinti işləri ilə tanış olub

Səh. 2

8 Bin Barzanî'yi diri diri toprağa gömdüler

Səh. 3

Gavek berbi Zimanê Kurdî KURD dilinə doğru bir addım

Səh. 5

Səh. 11

Şeyh Mahmud Barzanji veya Mahmud Hafid Zadeh kimdir?

Səh. 11

Mesud Barzani kim mi?

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN «ŞƏRƏFNAMƏ» ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

Səh. 6

Nêçîrvan Barzanî û Mesûd Pizîşkiyan civiyan

Səh. 10

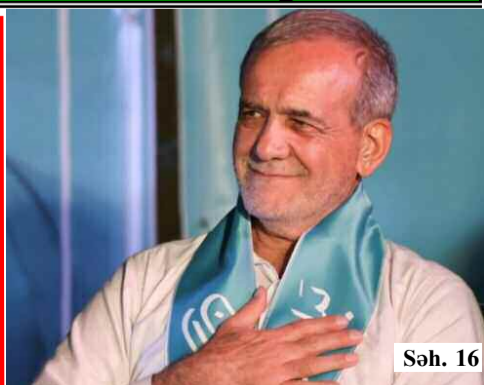
Abdulmenaf Kiran: Sykes Picot ve Lozan'dan Sonra Kürt Siyaseti

Səh. 13

Səh. 16

Ayşegül Doğan: Divê em rast ifade bikin; ev desthilatdarî dijminê Kurdan e

Səh. 16

Serokomarê nû yê Îranê îro dest bi kar dibe

Prezident İlham Əliyev Bakıda "Gənclik" metrosu yanında yaradılan yeni parkda işlərin gedişi ilə tanış olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Bakıda "Gənclik" metrosu yanında yaradılan yeni parkda işlərin gedişi ilə tanış olub. Bakı Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Eldar Əzizov dövlətimizin başçısına parkda görülən və həyata keçiriləcək işlər barədə məlumat verdi.

Paytaxtımızın daha da müasirləşdirilməsi, şəhərin abadlaşdırılması istiqamətində görülən işlər yaşıllıq zolaqlarının və parkların salınması ilə paralel şəkildə davam etdirilir. Belə istirahət məkanlarından daha biri Azərbaycan Prezidentinin 2023-cü il 18 avqust və 2024-cü il 13 yanvar tarixli sərəncamlarına əsasən Nərimanov rayonunda salınan yeni parkdır.

"Antena" parkı kimi tanınan bu ərazi əvvəllər baxımsız vəziyyətdə olub. İstirahət parkının yenidən qurulması və bərpası ilə əlaqədar bu ərazidə yarasız vəziyyətdə olan bəzi tikililər sökülüb. Söküntü işlərindən sonra parkın ərazisi daha da genişləndirilib və 19 hektara çatdırılıb.

Qeyd olundu ki, parkın ərazisindəki mövcud tarixi inzibati bina saxlanılıb və həmin binada bərpa işləri aparılacaq.

Yenidən qurulan parkda sakinlərin mənalı

istirahəti və asudə vaxtlarının səmərəli təşkili üçün hər cür şərait yaradılacaq. Belə ki, burada müasir tələblərə cavab verən iki restoran inşa olunur. Həmçinin burada 2 fəvvarə də quraşdırılacaq. Bu da istirahət məkanına əlavə gözəllik verəcək.

Müasir istirahət kompleksinin ərazisinin 13,8 hektarında yaşıllıq sahələri salınacaq. Burada işıqlandırma sistemi yeni layihə əsasında ən müasir standartlara uyğun şəkildə qurulacaq. Parkda piyada və velosiped yolları çəkiləcək, uşaq-əyləncə və idman meydançaları yaradılacaq. Bildirildi ki, yenidən qurulan parkla yaxınlıqdakı "Dədə Qorqud" parkını əlaqələndirəcək tunelin də inşasına başlanılıb. Dövlətimizin başçısına, eyni zamanda, Yaşıllaşdırma Təsərrüfatı Birliyinin Binə qəsəbəsi ərazisində yeni salınmış istixanası barədə də məlumat verildi. Qeyd olundu ki, istixanada 1 milyonadək gül yetişdiriləcək. Bu da ölkəmizə gül idxalının həcmi əhəmiyyətli dərəcədə azaltmağa imkan verəcək. Yenidən qurulan park, həmçinin Azərbaycan dövlətinin ekoloji tarazlığın qorunması, yaşıllıqların artırılması, o cümlədən "Yaşıl dünya naminə həmrəylik ili" çərçivəsində gördüyü işlərə daha bir töhfə olacaq.

Prezident İlham Əliyev Bakıda Zəfər parkında aparılan tikinti işləri ilə tanış olub

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Bakıda Zəfər parkında aparılan tikinti işləri ilə tanış olub. "PMD Projects" şirkətinin direktoru Nəriman Topçibaşev parkda görülən işlər barədə dövlətimizin başçısına məlumat verdi. Prezident İlham Əliyevin 2020-ci il dekabrın 3-də imzaladığı Sərəncamda Azərbaycan xalqının Vətən müharibəsində göstərdiyi misilsiz qəhrəmanlığın və qazandığı möhtəşəm tarixi Zəfərin yaddaşlarda yaşadılması və ictimaiyyətə nümayiş etdirilməsi, şəhidlərimizin əziz xatirəsinin əbədiləşdirilməsi məqsədilə Bakıda Vətən Müharibəsi Memorial Kompleksinin və Zəfər Muzeyinin yaradılması tapşırılmışdı. Sərəncamdan dərhal sonra Vətən Müharibəsi Memorial Kompleksinin və Zəfər Muzeyinin layihələri hazırlandı və tikinti işlərinə başlandı.

Qeyd edək ki, 2023-cü il sentyabrın 27-də Anım Günündə Prezident İlham Əliyev və birinci xanım Mehriban Əliyeva Bakıda inşası davam etdirilən Zəfər parkında olublar. Dövlətimizin başçısı və birinci xanım burada görülən işlərlə tanış olublar.

8 Noyabr prospektində inşa olunan Zəfər parkının ərazisi doqquz hektardan çoxdur. Parkın girişində 44 tağ elementindən istifadə edilib. Tağlar

Qələbəyə aparan rəmzi yolun başlanğıcını tərənnüm edir. İnşası davam edən tağın hündürlüyü 44 metr, eni isə 22 metrdir. Parka keçid hissədə 8 Noyabr - Zəfər Gününü əks etdirən memorial abidə ucaldılacaq. Abidə Zəfər Gününü və sarsılmaz birliyi təcəssüm etdirəcək. Memorial abidənin ətrafında Qarabağ xalçalarındakı naxış və bəzək elementlərini əks etdirən yaşıllıq salınacaq. Zəfər Muzeyinə park ərazisindən iki istiqamətdə giriş olacaq. Sahəsi 9 min 200 kvadratmetr olan muzeyin yan divarında Azərbaycanın ərazi bütövlüyü uğrunda şəhid olan əsgər və zabıtların adları qeyd ediləcək.

Ziyarətçilər muzeyi gəzdikdən sonra park hissəsinə daxil ola biləcəklər. Zəfər parkında, həmçinin tematik bağça, kaskad tipli şalalə, Qarabağ yaddaş bağçası və parka ümumi baxış nöqtəsi yaradılacaq. Parkın sonunda Azadlıq Bayrağı Meydanının inşası da nəzərdə tutulur.

Yaddaş bağçası parkın son hissəsində yaradılacaq. Bu hissəyə ənənə çığır hündür haşiyəli çiçək və yaşıllıqlarla əhatə olunacaq. Yaddaş bağçasının ətrafında istirahət guşələri yaradılacaq, oturmaqalar qoyulacaq. Su hövzəsinin mərkəzində isə Azərbaycan Bayrağı dalğalanacaq.

Serok Barzanî: Tawanên li dijî gelê Kurdistanê ji encama zihniyeta şovenîst a desthilatdarên berê yên Iraqê bû

Serok Barzanî di 41emîn salvegera jenosîda Barzaniyan de ragihand, "Ew tawanên ku li dijî gelê Kurd hatine kirin, hemû jî ji encama zihniyeta şovenîst, xwesepîn û nemirovane ya desthilatdarên berê yên Iraqê bûne."

Peyama Serok Mesûd Barzanî:

Rejîma berê ya Îraqê bi kiryareke nerewa û bêwijdane, 8 hezar Barzaniyên ciwan û pîr ji temenê neh heta neh salî û heta nod salî girtin, tenê ji ber ku Barzanî û Kurd bûn, li çolên başûrê Iraqê bi awayekî nemirovane komkujî kirin. Ev tawan beşek bû ji destpêka zincîreya tawanên ku ji aliyê rejîma berê ya Iraqê ve ji bo jinavbirina gelê Kurdistanê hatiye kirin, destpêkê ji windakirina 12 hezar ciwanên Feylî û heta Enfal, Kîmyabarana li seranserê Kurdistanê, erebkirin, koçberkirina bi darê zorê û guhertina demografiya

Kurdistanê.

Di 41 saliya Enfala Barzaniyan de, em silav li gıyanê şehîdên Enfalê û hemû şehîdên Kurdistanê dikin. Her wiha spasiya gelê bi emekê Kurdistanê, bi taybetî xelkê deşta Hewlêr, Herîr û Soranê dikin ku di wê dema tehl de hevsozê Barzaniyan bûne û alîkarîya wan kirin. Em spasiya kesûkarên qurbanîyên Enfalê, bi taybetî dayîk û jinên Barzaniyan yên ku bûne mînakên xweragirî û qehremaniyê bûn û azar bendewariyê, dûrbûn û wendakirina kesûkarên xwe dîtine, dikin.

Ew tawanên ku li dijî gelê Kurdistanê hatine kirin, hemû jî ji encama zihniyeta şovenîst, xwesepîn û nemirovane ya desthilatdarên berê yên Iraqê bûne. Ev zihniyet ji bo hemû gelên Iraqê û herêmê, bûye sedema sereke ya paşketin, êş û karesatê.

Mesrûr Barzanî sersaxî li Şêx Nehro Kesnazanî kir

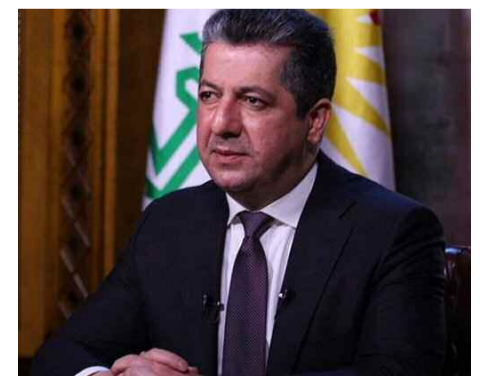
Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî sersaxî li Serokê Terîqeta Eliyê Qadirî Kesnazanî li Cîhanê, Şêx Nehro Şêx Mihemed Kesnazanî kir, ji ber koça dawî ya birayê wî.

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî sersaxî li Serokê Terîqeta Eliyê Qadirî Kesnazanî li Cîhanê, Şêx Nehro Şêx Mihemed Kesnazanî kir, ji ber koça dawî ya birayê wî.

Peyama Serokwezîr Mesrûr Barzanî:

Birêz Şêx Nehro Şêx Mihemed Kesnazanî, Serokê Terîqeta Eliyê Qadirî Kesnazanî li Cîhanê.

Bi mixabinî min nûçeyê koça dawî

ya birayê we yê xwedêjêrazî (Xandî Şêx Mihemed) endamê Encûmena Nûneran bihîst. Xwedê ruhê wî bi bihuştê şad bike û sebir û aramiyê bide malbata we.

Mesrûr Barzanî

Serokê Hikûmeta Herêma Kurdistanê

BƏRZANİLƏRİN KÜTLƏVİ QƏTLİAMİ - 1983

İraq dövləti tərəfindən 1986-1989-cu illərdə Cənubi Kürdüstanda keçirilən Ənfal (kütləvi qırğın) əməliyyatları məhz 1983-cü ildə baş tutan Bərzani qətləmləri ilə başlamışdı. Belə ki 1983-cü ilin 30-31 iyul tarixlərində İraqda iqtidarda olan ərəb milliyətçisi, faşist Səddam Hüseynin başçılıq etdiyi Baas rejimi Bərzani tayfasından 10-70 yaş arası 8 min kişini eyni gündə evlərindən alıb, İraqın cənubuna apararaq diri-diri basdırdı, kütləvi şəkildə qətlə yetirdi.

Ümumiyyətlə illərlə davam edən Ənfal (kütləvi qırğın) adı verilən əməliyyatlarda kürdlər tayfa-tayfa qətlə yetirildilər. Bəhs olunan Bərzani qətləmlərindən sonra İraq dövləti 8 mərhələdə Gərmiyandan Bəhdinan bölgəsinə qədər təxminən 182 min kürdü qətlə yetirdi. Beləliklə bu qətləmlər sonrası qətlə yetirilənlərin ümumi sayının 300 mini keçdiyi təxmin olunur.

Sonralar Səddam Hüseynə aid sənədlərdə "Onları cəhənnəmə göndərdik" ifadələri ortaya çıxmışdı. Xüsusən kişilərin həbs olunub, kütləvi şəkildə diri-diri basdırılaraq öldürülməsi

ilə yüz minlərlə qadın dul qalmış, uşaqlar yetim qalmış, qadınların namuslarına təcavüz olunmuş, qocalara əziyyət edilmişdi. Ərəblərin bu vəhşilikləri hələ də dünyada deyilməkdədir.

Daha təfərrüatla... 1991-ci ilə qədər Cənubi Kürdüstanda baş verən vəhşiliklər, repressiyalar və fəlakətlər necə mərhələli şəkildə həyata keçirilsə, eynilə Bərzani qətləmləri də mərhələlərlə həyata keçirildi. Birinci

sonra yalnız qadınlar və uşaqlar qaldı. Kişilər yoxdursa, artım da yoxdur və belə qənaətə gəlmək mümkündür ki, bunun özü elə soyqırımdır. Bərzanilər soyqırımıyla yanaşı, İraqın cənubuna - ərəb bölgələrinə sürgünə də məruz qalıblar.

Bərzani qətləmləri və Ənfal bizim üçün çox vacib məsələlərdir. Bu fəlakətlər haqqında iki saat danışmaqla və ya bir vərəq yazı yazmaqla kifayətlənə bilmərik. Kürdüstanda soyqırımın, Ənfalın şahidi olan çoxlu insan var. Onların psixi durumu da pis vəziyyətdədir. Onlar hələ də Ənfalın psixoloji təsirlərindən xilas ola bilməyiblər. Ənfaldan hələ də itkin övladlarını gözləyən çoxlu qadın var. Kişilərin kütləvi qırğınlarından sonra Bərzanilərin dul qadınlarının acısı və yükü daha da ağırlaşdı. Evi dolandıran məsuliyyəti, qürurlu Bərzani qadınlarının çiyinlərinə mindi. Çətin həyat şərtlərində uşaqlarına baxaraq onları böyütdülər. Bərzani uşaqları yaşadıkları qorxudan sonra məktəblərdən çıxmaq məcburiyyətində qaldılar. Ənfaldan qurtulanlar bir gün onları da həbs edib aparacaqlar qorxusu ilə yaşadılar. Ta ki 1991-ci ildə başlayan mübarizəyə qədər... Bərzani qadınları bir tərəfdən uşaqlarına atalıq etdilər, digər tərəfdən onları kürd milli hissələri ilə böyütdülər. Həmin o gənclər indi Kürdüstanı xidmət edirlər.

1986-1989-cu illərdə keçirilən Ənfal "əməliyyatları" zamanı İraq hökuməti üçün bütün vasitələr məqbul idi – bombalama, kənd və şəhərlərin dağıdılması, qırğınlar, kimyəvi silahların istifadəsi və s. 1983-cü ildə Bərzani qətləmləri ilə başlayan Ənfalın ən pik nöqtəsi 1988-ci ildə Hələbcə şəhərinə mülki əhali üzərinə kimyəvi bombalar atılmaqla həyata keçirilən Hələbcə qətləmləridir. Ənfal zamanı Cənubi Kürdüstanın 4665 kəndindən 4000-i yerlə-yeksan edildi. Qaladız, Seydsadiq kimi şəhərlərdə bir salamat ev, daş üstündə daş qalmadı. Onlar 3000 məscidi, 2000 məktəbi, 300

xəstəxananı və 27 kilsəni dağıdıblar. Bir milyon kürd evlərini tərk edərək səhralara, dağlara getdi. Elektrik, telefon xətləri, yollar iflic oldu, tarlalar, əkin sahələri məhv oldu, heyvanlar tələf oldu. Səddamın əsgərləri Dukan bəndinin bəndini açanda yüzlərlə kənd evləri və tarlaları ilə birlikdə su altında qaldı. Kürdlər Türkiyə, İran və Suriya sərhədlərinə üz tutdular, ölkəni tərk etdilər. Həmin vaxt Azərbaycana üz tutanlar da olmuşdu.

Ənfalda və soyqırımda öldürülən minlərlə insanın məzarları hələ də məlum deyil. Ölkədə daimi qazıntılar aparılır və hər il öldürülənlərin sayına nisbətən çox cüzi sayda məzarlar aşkar edilir. Məsələn, 2018-ci ildə 75 cəsəd tapılıb. Hamısının qadın və uşaqlar olması insanın içini sızıldadan bir mənzərə yaradır. Anasının qamında güllələnmiş uşağın cəsədi, beş uşağıyla yan-yanı öldürülmüş qadının cəsədi... Hər il bu cəsədlər aşkarlanır, kütləvi məzarlıqlardan çıxarılır, qətləmlərin ildönümündə Kürdüstanda dövlət səviyyəsində dəfn mərasimləri keçirilir, tabutlar Kürdüstan bayrağına bükülərək qəbristanlığa yola salınır.

Bu gün də Bərzani Ənfalının 39-cu ildönümündə qətlə yetirilən, şəhid

edilən 100 nəfərin cəsədlərinin qalıntıları Bağdaddan yola salınıb və Ərbilə (Həuler) Beynəlxalq Aeroportunda Kürdüstan Federativ Bölgəsinin Prezidenti Neçirvan Bərzani, sabiq lider Məsud Bərzani, Baş Nazir Məsur Bərzani, Baş Nazirin müavini Qubad Tələbani, Kürdüstan Parlamentinin başçısı Rəvas Faiq, BMT-nin İraq xüsusi təmsilçisi Jeanine Hennis-Plasschaert, İraq hökumət nümayəndələri, siyasi partiya rəsmiləri və çox sayda dövlət xadimlərinin iştirakı ilə cəsədlərin qarşılınması mərasimi keçirilib. Muse-na vilayətinin Ərar bölgəsində tapılan bu cəsədlər sabah Bərzanda qətləmlərin 39-cu ildönümünə həsr ediləcək mərasimdə torpağa tapşırılaçaq.

Kürdüstan hökuməti Ənfalda qətlə yetirilənlərin sayını rəsmi olaraq 182 min olaraq açıqlayıb. 182 min nəfərdən sadəcə 3 min nəfərin cəsədi aşkarlanmışdır. Bərzani ailəsinin (tayfasının) şəhid edilən 8 min nəfərindən bu günə qədər sadəcə 696 nəfərinin cəsədləri aşkarlanıb və Kürdüstanı çıxarılaraq Bərzanda dəfn edilib. Kürdüstan Parlamentinin qərarı ilə hər il 14 aprel tarixində Kürdüstanda və dünya kürd diaspor təşkilatlarında Ənfal qurbanları yad edilir.

8 Bin Barzani'yi diri diri torpağa gömdülər

-Şu küçük Welet'ler varya, yaşlıları oyuncak yemək falan düşünürken, -Onlar savaşımayı öyrənir dağlara çıxırlar. Bunlar haşərə İraq hökuməti üçün, bunların kökünü kazımadan bize rahat yok.

-Peki dedim ne yapacaksınız bunlara ?

Önce sırıttı, Sonra birazdan görürsün deyip gitti. Kanallar bitince vahşət başladı. gözlerime inanmadım Barzani'leri kazdıkları kanallara atmaya başladılar.

inanılması güc, gördüklerim karşısında şok oluyordum.

Bir kaç kamera getirdiler Barzanilərin yalvarışlarını kaydedip Saddama və Peşmergəyə yollayacaklardı. İşin gariplik 7 yaşındaki çocuktan 80 yaşındaki yaşlıya kadar, sanki ağız birliqi edip, her kanala atıldıklarında.

Senin izinden geliyoruz, Baba Barzani diyorlardı. Ne ağlayan vardı nede yalvaran. Hepside Ölüme hazır, Kutsal bir görevi yerine getirircesine, Yüzlerinde farklı bir cesaret ve gurur vardı.

Sanki Çocukların Babası, yaşlıların çocukları dağlarda peşmergəydilər, çocuklar peşmergə babaları, yaşlılar peşmergə olan evlatları utanmasın diye, ölüme başları dik gidiyorlar-

di. Saatlerce kameralar açık kaldı ağlayan sızlayan, tek bir kare kayd edemediler, hepside Şehadet getirip ölüme atılıyorlardı, arapça bilen arapça, bilmeyen kürtçe İraq rejimine meydan okuyorlardı. Sinirli sinirli bağırın Bin-başı, Bana bir yaşlıyı getirin ne yapın edin ama yalvarmasına ikna edin diyor-du, zebani yüzüzlü Subay,

Yarım saat sonra 70 yaşlarında yaşlı bir amcaya getirdi, Dudakları kurumuş çok bitkin ayakta duracak hali yoktu.

Su verdiler içmedi, yaşlı amcaya senin burda çocuğun torunun varmı dediler.

Evet burda 600 civarı çocuk ve torunun var dedi. ulen moruk senin diyorum senin.

-Yaşlı amca evet bu cennete yolcu ettiğiniz çocukların hepsi benim.

Yanındaki yüzbaşı seyda iki küçük torunu var içinde.

Sırtın binbaşı Yaşlı Amcaya, ağla, bize yalvar, seni ve iki torununu brakacağız.

-Yaşlı adam bu kamera açıkmi dedi?

-Evet açık. -Bunu kim izleyecek ? -Bu kaset Bağdata Saddama gidecek dediler, -Tamam dedi. Beni Kanalin oraya

götürün, orada konuşmak istiyorum.

Ama Kürtçe konuşacağım. Kanalin kenarına götürdüler. Yaşlı adam sağa sola baktı.

-Kürdistan hangi tarafa düşüyor diye sordu?

-Eli ile gösterdi askerin biri, Kürdistana dönderdi yüzünü, ve kürdçe ey dedem Şex Abdulselam,

ey canımın içi Babam Mele Mustafa bu Saddam'ın köpekleri bu gafiller zan eder, bir Barzani canı için, aman diler yalvarınız. Sen Şex Abdulselam,

Başın dik gitmedinmi ölüme?

Ey Mele Mustafa sen hiç ölümden korktunmu ki, biz ölümden korkalım?

öcümüzü alacaktır, biz en azından şerefirmizle ölüyoruz. Kürt çocukları boğazınızı sığıtiği gün,

siz nereye kaçacaksınız? Hem bu dünyada hem ahirette bizler şeref sahibi, sizler şerefsizce anlacaksınız.

Biji Kurd, Biji Kurdistan diyerek kanala atladı yaşlı adam ve sonra yüzlerce çocuk ve yaşlıyı kanala atıp kanalları toprakla kapattılar.

Aynı yıl 8 bin Barzani'ye mezar oldu Arabistan çölü.

O zaman 25 yaşında idim eve geldiğimde bitkin ve perişandım geceleri artık uyuyamadım. Her gece o çoluk çocuk rüyama giriyor kafayı yedim

Size geliyoruz başımız dik alımız açık geliyoruz, bir haftadır bu çölde su vermediler bize, Resülül Ekrem ile havzu kevser'de şerbet içmeye geliyoruz.

Sen Hep demezmiydin, hayat onurlu bir yaşamdan ibarettir.

Ey Güzel amcam Şex Ahmed Barzani. çocukların yüzünü kara çıkartmadı.

Senin yolundan geliyoruz. Başın dik olsun, Onurumuzla ölüyoruz.

Ey Zalim Saddam ve köpekleri. bizi öldürün bedenimizi parça parça edin.

ama şunu unutmayın, gün gelecek Kürdistanın dört parçasında ala rengin dalgalanacak ve Kürt çocukları

ve giderek zayıfladım daha sonra, Peşmergəyə katıldım. Peşmergə'nin morali bozulmasın diye.

Bu meseleyi yıllarca kimseye anlatmadım. Anlatamadım,

2002 yılında, Şex Nihat Barzani'ye ve şimdide sana anlatıyorum keke Dilşad.

Bunu yaz kürt çocukları bu zalimlerin biz Kürt'lere ne yaptığını bilsinler.

Aradan 31 yıl geçti hala o cesurca ölüme atlayan çocukların yüzü ve başı dik ölüme giden yaşlı amcaların siması gözümün önünde. diyordu,

Mam Ferhan Rekanı
Dişad Derkari
12. 05. 2015

Duhok Kurdistan
Səhifəni hazırladı: İbrahim Əliyev

Serok Barzanî: Şehîdkirina 8 hezar Barzaniyan karesateke pir mezin bû, birîneke pir kûr e û nayê jibîrkirin

Îro Yekşema 31ê temmuza 2022 i Barzan Serok Mesûd Barzanî beşdariya rêwresma biaxspartina rufatên 100 şehîdên jenosaydîriyên Barzanî kir û gotatek pêşkêşkir û ragihand: "Şehîdkirina 8 hezar Barzaniyan karesateke pir mezin bû, birîneke pir kûr e û nayê jibîrkirin."

Ev jî naveroka wê gotarê ye: Bi navî xwedayê mezin û dilovan Mêhvanên birêz...

Hemû aliyek bixêrhatin serseran û serçawan.

Dîsa careke din birîna me ya kûr rûbûn, îro em pêşwaziyê li rufata 100 şehîdên dinê ji wan heşt hezar şehîdên bê tawan û mezlume ku bi destê zalim û dîktator hatin şehîd kirin, îro em pêşwaziyê li wan dikin.

Gumana min nîne ku giyana çakê wan şehîdan, berî rufatê wan vegerin ser warê bab û bapîrên wan, ruhê wan hatiye.

Ew pêşwaziya germa doh şev li rufata wan şehîdan hate kirin her li Hewlêr heta gihîştin vir (Barzan), rîşana eweye ku peywendiyê wî heye li navbera vî mîlletî û şehîdên wan. Ewe jî nîşan dide ku şehîdên me gelek bi qedir û ezîzî li cem me.

Li rojê wekî îro, berî 39 salan rejîma dîktatorî ya Be'es bi awayeke dirindane heşt hezar kesên bê tawan rapêçan çol û biyabanên Başurê Iraqê, zarokên 12 salan û wêta pîremêrên 90 salî li nav wan da çûn, ewan hîç tawanek nebû, çunahê wan li cem wan zaliman xwe bû ku Barzanî bûn, ewê ji çaxê xatirê navê Barzanî bê şehîd kirin, şehîdeke gelek mezine.

Dijmin gelek car dilê xwe bi wê yekê xweşkirine ku Barzanî temam çûn, her li sala 1892 heta îro 16 car devera Barzan û gundê Barzan ratiye şewitandin û wêran kirin, hemû car jî ew mîllete milê xwe daye ber, xwe radestî zordanan rekiriye û warê xwe avadan kirine, ew îman û ew baweriya bi hêz li her du qutbe mezinan û mewlayan û mezinên me ji bo me mane, şehîde mezin Şêx Abdulsalam Barzanî, çutbê mezin Şêx Ehmed Barzanî, şehîde yekem ku rêya şehadetê hilbijart kurê vî mîlletî û peyrewên wî ew jî wê rêyê hilbijart ku şehîde mezin, şêxê mezin, Şêx Abdulsalam

Barzanî bu. Ewe demjimêreke ji ber wê germayê, tesewir bikin ku çend zehmete yazdeh û donzdeh salan mewlayê me û xudanê me, Şêx Ehmed Barzanî bi kot û zincîr li zîndana Bexda bergeyê girt û serê xwe ji bo dijminan neçemand, peyrew û murîdên wî jî li ser heman rêyê diçin, şehîdkirina heşt hezar kesan

karesateke gelek mezine, birîneke gelek kûre û nayê ji bîr kirin.

Li vir da bi erk dizanim, ku balê bikşînim li ser rola wan dayikên qehreman, ewên ku nehiştin zarokên wan hest bi valahî û bi bê baviyê bikin, karkeriyê kirin û bi keda destên xwe zarokên pêgihandin, beşeke zêdeyê vê monu-

mentê bi destê wan kuran hatiye avakirin ku we wan gihandiye, dibêjim spas, spas kême bo we, lê belê îcaze bidin ew destên ku li nav xolda û ew destên ku bi karkeriyê hemû birîndar bûye, bi şanaziyê ve yek bi yek destên we maç dikin, şêre jinên, qehreman, we serê me bilind kir, çendî behs bikin kême, xwîna wan şehîdan zêdetir me rijd dike li vê rêbazê, ji ber ku rêbaza şêre û keramete û rêbaza Şêx Abdulsalam Barzanî û Şêx Ehmed Barzaniye.

Gelek hewl hate dan bo hemû rufatên Barzanî û hemû şehîdên dinê enfalê li Germyan heta Badînan, ku ew bêne peydakirin û vegerandin bo warên bab û bapîrên wan û berdeyam dibîn li ser hewlên xwe. Encumena Nûnerên Iraqê û Parlemena Kurdistanê û Dadgeha Temîzî ya Bexda, hemû biryarê dan ku eve jenosayde, Hikumeta Iraqê

pêdagir kir ku hevkarbê ji bo veğerandina rufatên şehîdan û her wiha qerebûkirina kesukarên şehîdan, hemû malê dinyayê li cem me qîmeta perçe hestiyê ji hestiyê wan şehîdan nîne, li cem me perçe hestiyê şehîdan ji hemû malê dinyayê bi qîmettîre, lê belê ewe berpirsiyariyê yasaî û exlaqî ya hikumeta Iraqê û tekez li wê yekê dikin ku pêwîste hikumeta Iraqê bi erkê xwe rabê beramber kesukarên şehîdan, li ser asta navdewletî jî hewlên me berdeyam dibin bo ku wê tawanê bi jenosayd binasin li ser asta navdewletî de.

Bi pêwîst dizanim spasiyê germ li xelkê Hewlêr û dewruberê Hewlêr û Herîr û Batas û Xelîfan û Soran û Dola Biyawê û hemûyan bikim, hem ji bo wan hevkarîyên ku kirin gelek kes xwe û mal û zarokên xwe xiste jêr metirsiyê û nemana ji destê rejîmê, çendî kurên Barzaniyan rizgarkirin. Li Hewlêrê gelek kes hevkarîyê zêde kirin heta ku dayika wan şehîdan bikarin zarokên xwe bi xwedî bikin, em hîç demekê wê başiya wan ji bîr nakin, xweda padaşta wan bi xêr bide, her wiha bi pêwîst dizanim spasî Mela Mistefa û ew kedkarên li gel da kar dikin bikim ku vê bernameyê û merasîmê bi awayê rêk û pêk bi

cîh gihand.

Dema dîktator gelek bi xiruriyê ve digot "Barzanî gihîştin sizayên xwe, me wan şande cehennemê" îro Barzanî bi serbilindî li nav me ne û ew çû cehennemê û Barzanî li behîştê dan.

Li dawiyê de careke din, ez serxasiyê li destpêkê de li xwe dikim û paşê li we, her yek ji we li xema ezîzek yan çend ezîzek daye, xema me hemûyan li ser milê me ye.

Ez jî wekî we nizamî ku hîç birayê min, birazayê min, pismamê min, kurên mamên min li nav wan dane, her yek ji wan ji bo min biraye, pismame û birazayê û kurê mame, hemû kes û karên mene.

Xweda hedar û tehemulê dide me.

Xweda şehîdan bi behîşt şad bike.

Xweda hevkar bêt..

Wesselamun aleykum"

KDP.info

Nêçîrvan Barzanî: Enfalkirina Barzaniyan jî hêzek mezintir da berxwedana gelê Kurdistanê

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî di 39emîn salvegera enfala Barzaniyan de peyamek belav kir û ragehand: Enfalkirina Barzaniyan jî hêzek mezintir da berxwedana gelê Kurdistanê û têkoşina wî

ya ji bona azadiyê, tawanbarên Enfalên rûreş û şermezar bûn.

Peyama Nêçîrvan Barzanî wiha ye:

"Îro di 39 salvegera jenosayd û enfalkirina 8 hezar xort, ciwan û mêrên sivil yên Barzanî de, em bejna xwe li hember canê qurbanîyên Enfalê ditewînin û bi rêz û hurmetê wan bi bîr tinîn.

Em silav û rêzan ji bo malbat û kesukarên wan dinêrîn ku piştî vê tawan û karesatê jiyaneke pir dijwar û tal derbas kirin û bi hezaran dayikên serbilind, bi tenê û bêçare, erka jiyân, perwerdekirin û mezinkirina zarokên xwe girtin ser milê xwe û nîşekî dilsoz mezin kirin. Ev dayik serbilind in, cihê şanaziyê ne û ez destên wan maç dikim.

Ka çawa ku hemû tawan û karesatên dîrokê nikarin îradeya gelê Kurdistanê ji bo man û jiyaneke bişkinin, bêşûnwarkirin û enfalkirina Barzaniyan jî hêzek mezintir bi berxwedana gelê Kurdistanê û têkoşina wî ya ji bona azadiyê beşî, tawanbarên Enfalên rûreş û şermezar bûn.

Îro bi vê minasibetê ku em termê 100 qurbanîyên Enfalkiriyên Barzanî bi axa pîroz a welat dispêrîn, dil, hiş û xeyala min li cem dayik, jin, xwûşkên cegerşewitî û zarok û kesukarên enfalkiriyane, hevsoz û hevsemê wanim. Spas û hurmet ji bo xelkê ciwamêr yê Hewlêrê û hemû kesên ku alîkariya malbatên qurbanîyên Enfalkiriyên kirî.

Silav û hurmet li ser giyanê şehîdan be. Bîranîna wan hertim bi xêr be.

Nêçîrvan Barzanî

Serokê Herêma Kurdistanê

31.07.2022" KDP.info

PDK: Hewl hat dayin ku xaleke pasewanên liqê me yê li Kerkûkê girtin

Buroya Rêxistinî ya Parêzgeha Kerkûk-Germyanê ya PDK'ê dibêje, "Îro danê sibê bi hewleke tirsonek, teqê li baregeha Liqê Sêyem ê partiya me li Kerkûkê hat kirin, ku armanca wê girtina xaleke pasewanên baregehê bû."

Dî daxuyaniyê de hat ragihandin: "Îro danê sibê bi

hewleke tirsonek, teqê li baregeha Liqê Sêyem a partiya me li Kerkûkê hat kirin ku diyar e ku armanca wê, girtina xaleke pasewanên baregehê bû." Herwiha diyar kir, "Armanca êrîşkeran girtina xaleke baregehê bû, ku pêşî gulebaran kirin û piştê bikevin nava baregehê û kiryarên terorîstî bikin, di êrîşê de ti ziyarên canî nebûn, lê ev pêshateke xirab e û divê mijar bi berfirehî were lêkolînkirin." Buroya Rêxistinî ya Parêzgeha Kerkûk-Germyanê ya PDK'ê tekez dike, "Ji ber vê yekê em vê êrîşa nezok û tirsonek bi tundî şermezardikin, eger di bin nav û perdeyê veşartî de pêk were, divê demildest tawanbar bîr girtin û darizandin."

Herwiha amaje bi wê jî kir, "PDK berdeyam e li helwest û siyaseta xwe ya dîr û dirêj ji bo paşeroja Kerkûkê ku aşî, pêkvejiyan û aramî ye, ji bo bidestxistina armancên gelê me û xizmetkirina welatîyên heja yên bajêr. Hewl-danên bi vî rengî dê me ji xizmetkirina Kerkûk û gelê wê yê têkoşer sar neke."

Bütün bunlar Şeyh Mahmud Barzanji'nin önemine yol açtı.

İngiliz hükümeti, Birinci Dünya Savaşı sırasında Kürdlere bir Kürd devleti kurmak için kendi topraklarını alacaklarına söz verdi. Ancak İngiliz hükümetinin savaşın sonunda verdiği sözü tutmaması Kürdler arasında kırıngılığa neden oldu.

Kürdler arasında bir güvensizlik vardı. 1919'da Kürd bölgelerinde, mevcut durumlarından ve İngiliz hükümeti ile olan ilişkilerinde mutsuz oldukları için tedirginlik oluşmaya başladı. Kürdler bir yıl sonra ayaklandı.

İngiliz hükümeti bölgede bir Kürd himayesi kurmaya çalıştı ve böylece bölgenin popüler bir liderini atadı, Mahmud bu şekilde Güney Kürdistan'ın valisi oldu.

Mahmud çok hırslı bir Kürd ulusal lideriydi ve Kürdlerin kendi devletlerini kontrol etmeleri ve İngiliz-

karşı ayaklanmalar başlatarak gücünü İngilizlere karşı kullanıyordu. Tarihçi Kevin McKierman'ın yazdığı gibi, "İsyan, Mahmud, Kerkük ile Süleymaniye arasındaki yolda meydana gelen çarpışmada yaralanana kadar sürdü ve İngiliz kuvvetleri tarafından yakalandı, ölüme mahkum edildi, ancak daha sonra Hindistan'daki bir İngiliz kalesine hapsedildi." Mahmud, 1922'ye kadar Hindistan'da kaldı.

Şeyh'in Hindistan'a sürgün edilmesiyle, çökmekte olan Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Türk milliyetçileri, Irak'ın Kürd bölgelerinde büyük sıkıntılara neden oluyordu. Mustafa Kemal liderliğindeki Türk milliyetçileri, 1920'lerin başlarında Yunanistan'a karşı kazandıkları zaferin ardından zirveye tırmanıyor ve bu ivmeyi Irak'a taşıyıp Musul'u geri almak istiyorlardı. İngilizlerin Şeyh Mahmud'un sürgününden sonra

geri getireceğine dair artan algı olduğunun da farkındaydı. Bağdat'taki Arap hükümetinin doğrudan yönetimi altındaydı. Kürdlerin bağımsız bir devlet rüyası giderek daha az olası hale geldi ve bu da bölgede çatışmaya neden oldu. Şeyh'i geri getirmek, bölgede ve Türkiye'ye karşı barışçıl bir Irak devleti kurmak için tek şanslarıydı.

Cox, Şeyh'i geri getirmeyi ve onu Güney Kürdistan'ın valisi olarak atamayı kabul etti. 20 Aralık 1922'de Cox, bir anayasa oluşturup sınırlar üzerinde anlaşabildikleri takdirde Kürd hükümetine izin verecek ortak bir İngiliz-İrak bildirgesini de kabul etti. Cox, bölgedeki istikrarsızlık ve çok sayıda Kürd grup olması nedeniyle çözüme ulaşmanın neredeyse imkansız olacağını biliyordu.

Mahmud döndükten sonra kendisini Kürdistan Krallığı'nın Kralı ilan etti.

Doğum: 1878 – Ölüm: 9 kim 1956, Irak'taki İngiliz landası'na karşı bir dizi ürd ayaklanmasının Kürd Jeriydi. Şu anda Güney ürdistan'da bulunan Süleymaniye şehrinden Barzanji anından Kadiriye Sufi ilesinin şeyhiydi. Bu ayaklanmaların birçoğu sırasına Kürdistan Kralı seçildi.

Birinci Dünya Savaşı'nın sonra İngilizler ve diğer atılı güçler Osmanlı nparatorluğu'nun bazı sınırlarını işgal etti. Sykesicot Anlaşması'nda Fransızlarla yapılan planlar, Brianya'yı manda gücü olarak elirdedi. İngilizler bu bölgede avantaj elde etmek için kendi sınırlarını oluşturabilmişlerdir. İngilizlerin Bağdat ve Basra'ya sıkı kontrolü vardı ve bu şehirlerin etrafındaki bölgeler çoğunlukla Şii ve Sünni Aralardan oluşuyordu.

1921'de İngilizler I. aysal'ı Irak Kralı olarak tadılar. Faysal'ın Batı Arastan'daki Haşimi ailesinin ir parçası olduğu için yerel ağılantıları olmadığı için ginç bir seçimdi. Irak'ın üney kesiminde olaylar elişirken, İngilizler, ağırlıklı larak Kürdlerin yaşadığı ve 919 Paris (Versailles) arış Konferansı'nda Büyük ürdistan olarak bilinen üney Kürdistan'da yeni olitikalar geliştiriyorlardı. İngilizler, Kürdleri orta Irak (Bağdat) ile kuzeydeki Osmanlı toprakları arasında

Şeyh Mahmud Barzanji veya Mahmud Hafid Zadeh Kimdir?

kurdu.

Güney Kürdistan halkı Musul Vilayeti'nin dağlık ve arazisinde yaşıyordu. Kürdlerin arazi yapısı ve aşiret bağılılıkları nedeniyle İngiliz açısından kontrol edilmesi zor bir bölgeydi. Büyük Savaş'tan sonra Osmanlı hükümeti ile İngilizler arasında sınırların nasıl kurulacağı konusunda çok fazla çekişme yaşandı. Osmanlılar, Büyük Savaş galiplerinin eski Osmanlı topraklarının çoğunu Milletler Cemiyeti yetkileri olarak dağıtarak eski Osmanlı topraklarının çoğunu kontrol etmelerine izin veren Sevr Antlaşması'nın sonucundan memnun değildi.

Bilhassa Türkler Musul Vilayeti'nin kendilerine ait olduğunu iddia ettiler, çünkü İngilizler burayı savaşta düşmanlığa son veren Mondros Mütarekesi'nden sonra yasadışı bir şekilde ele geçirdiler.

Güney Kürdistan'da petrol bulunmasıyla birlikte İngilizler Kerkük ve Musul Vilayeti'nden vazgeçmek istemediler. Ayrıca Kürdlerin kendileriyle Osmanlı İmparatorluğu arasında tampon bir rol oynamaları da İngilizlerin yararınaydı.

zlerden bağımsızlık kazanmaları fikrini destekledi. Charles Tripp'in aktardığı gibi, İngilizler onu bu bölgede dolaylı bir yönetim kazanmanın bir yolu olarak Güney Kürdistan'daki Süleymaniye valisi olarak atadı. İngilizler, kendilerine bölgeyi kontrol edecek ve sakinleştirecek bir yüz ve lider vereceğine inandıkları popüler Mahmud'un dümende olduğu bu dolaylı yönetimi istediler. Ancak, biraz iktidar tadıyla Mahmud'un kendisi ve Kürd halkı için daha fazlası hırsları vardı ve kendini "Kürdistan Kralı" ilan etti, tüm Kürdlerin hükümdarı olduğu iddia etti, ancak Mahmud'un Kürdler arasındaki görüşü, bazılarının göre çok güçlü ve hırslı hale geldiği için karıştı.

Mahmud, Kürdistan'ı yaratmayı umdu ve başlangıçta İngilizler Mahmud'un hırslarının peşinden gitmesine izin verdi çünkü bölgeyi ve insanları dolaylı İngiliz kontrolü altında bir araya getiriyordu.

Ancak 1920 yılına gelindiğinde Mahmud, İngilizleri hoşnut etmeyerek Kürd bölgesindeki İngiliz yetkilileri tutuklayarak ve İngilizlere

kuzey Irak'ı doğrudan kontrol etmesiyle, bölge, Türkiye'den gelen tehdit nedeniyle İngiliz yetkililer için giderek daha düşman hale geliyordu. Bölge, durumu idare edemeyen ve İngilizler tarafından istikrarsız ve güvenilmez bir lider olarak görülen Şeyh'in kardeşi Şeyh Kadir tarafından yönetiliyordu.

Bir İngiliz askeri yetkilisi ve Orta Doğu'da, özellikle Irak'ta yönetici olan Sir Percy Cox ve İngiliz bir politikacı olan Winston Churchill, Şeyh'i sürgünden serbest bırakıp Güney Kürdistan'da hüküm sürmeye geri getirip getirmeme konusunda anlaşmazlığa düştüler. Bu, İngilizlerin düşmanca ama önemli bölge üzerinde daha iyi kontrol sahibi olmasını sağlayacaktır. Cox, İngilizlerin yakın zamanda boşalttıkları bir bölgede otorite kazanabileceğini ve Şeyh'in istikrarlı bir bölgeyi geri kazanmanın tek umudu olduğunu savundu. Cox, Şeyh'i geri getirmenin tehlikelerinin farkındaydı, ancak bölgedeki huzursuzluğun ana nedenlerinden birinin, daha önceki özerklik vaatlerinden vazgeçileceği ve İngilizlerin Kürd halkını

Şeyh İngilizlerle yapılan anlaşmayı reddederek İngilizlere karşı Türklerle ittifak halinde çalışmaya başladı. Cox durumu fark etti ve 1923'te Kürdlerin Irak hükümetinde herhangi bir söz söylemesini reddetti ve kendi bağımsız devlet teklifini geri çekti. Şeyh 1924 yılına kadar kraldı ve Kraliyet Hava Kuvvetleri ve İngiliz eğitilmiş Iraklıların Şeyh'i tekrar yakalayıp güney Irak'a sürgüne gönderebildiği 1932 yılına kadar İngilizlere karşı ayaklanmalara katıldı.

Şeyh barış için dava açtı ve Mayıs 1932'de güney Irak'ta sürgüne gönderildi ve 1941'de ailesinin geri kalan köyüne geri dönebildi. Sonunda ailesiyle birlikte 1956 yılında öldü. Bugün hala Güney Kürdistan çevresinde ve özellikle Süleymaniye'de yaptığı gösterilerle anılıyor. Halkının bağımsızlığı ve saygısı için savaştan öncü bir Kürd milliyetçisi olarak düşünülüyor, bugün Kürd halkının kahramanıdır. O, geleceğin birçok Kürd lideri için öncü olarak kabul edilmektedir.

Kaynak ve Foto:
İngilizce Wikipedia

Serok Barzanî: Divê kultûra tunekirina hevdu ji rîşeyan ve bê kişandin

Serok Mesûd Barzanî îro 30î Tîrmeha 2022an di merasîma pêşwazîkirina li termên sed Barzaniyên Enfalî de başdar bû û tê de gotarek pêşkêş kir û ragihand, "Enfalkirina Barzaniyan, xeleke din ji zincîreya tawanên li dijî gelê Kurd bû." Derbar rewşa niha ya Iraqê de jî ragihand, "Di vê rewşa niha ya Iraqê de, gelekî nîgeran in û xelkê Iraqê bi hemû pêkhatiyên wê, hêjayî jiyanê baştir in."

Serok Barzanî ragihand, "Rast e pirsgerêk hene, lê hebûna pirsgerêkan asayî ye. Ti pirsgerêk nîne ku çareserîya wê tune be, eger niyaza pak a ji bo çareserîkirinê hebe. Pirsgerêka petrol, gazê, budce û pirsgerêkên din dikarin bêne çareserîkirin. Lê belê bi nêrîna min pirs-

girêka bingehîn û metrisîdar, ew kultura ku ev tawan berhem anîye ye. Divê ev kultur ji rîşeyan ve bê kişandin."

Her wiha got: "Berî sî û neh salan, rêjîma Beis heşt heşt hezar Barzanî veguhastin başûrê Iraqê û enfal kirin. Gunehê wan tenê ew ku Barzanî bûn. Ev xeleke din ji zincîreya tawanên li dijî gelê Kurdistanê bû, wek enfalkirina 12 hezar Kurdên Feylî, kîmyabaran û enfalkirina giştî ku li piraniya navçeyên Kurdistanê hate kirin û 182 hezar welatî bi zindî hatin enfalkirin."

Her wiha got: "Heta niha me karî hejmarek ji termên şehîdan vegerrînin, lê belê hîn gelek jî mane, heta termê yek şehîdî mabe jî, em ê di hewlên xwe de berdewam bin."

Serok Barzanî di beşeke din a gotara xwe de ragihand, "Pêwîst e rê neyê dayîn tawanên rêjîmê bibin sedema dijayetiya di navbera gelan de. Rêjîmên tîn û diçin, lê biratiya gelan dimîne."

Her wiha got: "Encûmena Nûneran a Iraqê, Dadgeha Tawanên û Parlamentoya Kurdistanê ev tawan wek jenosayd nas kir û hikûmeta Iraqê jî pabend kir ku termên qurbanîyan vegeerînin û malbatên wan qerebû bikin."

Serok Barzanî got: "Em li bendê bûn ku hevpeymanên me hevkar bin ji bo hinek ji xem û azarên kesûkarên şehîdan kêmkirî bibin, lê belê berûvajî wê kirin. Qerebûkirina kesûkarên şehîdan, erkeki yasayî û exlaqî ya hikûmeta Iraqê ye û hêvîdar ew vî erkê xwe bi cih bînin."

Derbarê rewşa niha Iraqê de, Serok Barzanî got: "Em ji vê qeyrana ku niha Iraqê tê de ye, gelekî nîgeran in. Piştî rûxana rêjîmê, sûde ji wê derfetê nehat girtin, destûr hat piştguhkirin, sedemên pirsgerêkan nehatin çareserîkirin û serederiya şaş bi encaman re hate kirin. Xelkê Iraqê bi giştî ewqas êş û azar dîtine ku ew hêjayî jiyanê baştir in. Em hêvîdar in hemû alî hest bi berpîrsatiyê bikin û bi niyazeke pak û vîneke polayî, vê qeyranê dawî bikin û careke din karesatên wiha dubare nebin."

BasNews

Em «Yekîtiya Civata Kurdên Azerbaycanê» xebatkar û xwandevarên rojname «Diplomata Kurd» Kurdên Azerbaycanê 8000 şehîdên Enfala Barzaniyan bi hurmet û rêz dil giranî bîr tînin.

Di roja 31ê tîrmeha 1983-yan de li dijî Barzaniyan Enfal hate li dar xistin. 8-hezar mîrên Barzaniyan ku temenê wan ji 10- salî heta 85 salî bûn, ji aliyê rejîma Seddamê faşîst, ji herêma Barzanê hatin derxistin û anînin herêma Qûştepe ku, bi ser wîlayeta Hewlêrêvayê û li kampên Qûdus û Qadisîyê heps kirin. Mîrên Barzaniyan bi rojan bê av û bê nan di nav van kampên da hîştin, di dawîya dijwarîyêke mezin da hatin wendakirin. Çi bi serê van mirovan de hat, heta îro jî nayê zanîn. Di ser vê jenosîdê-komkûjîyê de 41-sal derbas bûye, lê hin jî tu xeber ji piraniya wan 8 hezar kesan tune. Ev mirovên hatin îmhakirin û bi tevayî zindî

hatin binaxkirin. Cenazeyên kêmkirî ji wan vî dawîyê hatine dîtin. Em di 41-emîn salvegera Enfala 8000 Barzaniyan de, şehîdên Enfala Barzaniyan û hemû şehîdên Kurdistanê bi hurmet û rêz bi bîr tînin û ji Xwedayê gewre rehetê hîvî dikin. Cîhên wan Bihûştta rengînbe. Hemû faşîstên-qesasên-xwînmijên Enfala Barzaniyanra kirine careke din rûş û nelet dikin. Bila gorbîgorîbin, agirê cehennemêda bişewitînin.

Bijî ŞEHÎDÊN Kurd û Kurdistanê, bila ruhên hemu şehîdan wusajî 182-hezar şehîdên kurdên Başûrê Kurdistanê li Cînet û Bihûştta rengînêda cîwarbin!

Plasschaert: Enfalkirina Barzaniyan hewleke ji bo qirkirina kurdan bû

Nûnera Taybetî ya Sekreterê Giştî yê Neteweyên Yekgirtî li Iraqê Jeanine Plasschaert di merasîma vegeerandina termên 100 Barzaniyên enfalkirî de

ragihand, enfalkirina Barzaniyan hewleke rejîma berê ya Iraqê bû ji bo qirkirina kurdan.

Plasschaert di axaftina xwe ya di merasîma vegeerandina termên 100 Barzaniyên enfalkirî de got: "Divê em her tim têbigihin rewşa dijwar a ku malbatên enfalkirîyan tê re derbas bûne."

Herwiha Plasschaertê got: "Operasyona Enfalê jenosîd e û hewla jinavbirina gelê kurdê serbilind bû. Em îro ji bo rêzgirtina wan qurbanîyan hatin vir, da ku ev karesat dubare nebin."

Nûnera Taybetî ya Sekreterê Giştî yê Neteweyên Yekgirtî li Iraqê destnîşan kir: "Iraq û Herêma Kurdistanê niha di qonax û xalên girîng ên guhertinê re derbas dibin." Plasschaert got: "Di roja bibîranîna qurbanîyên enfalê de hevxiyê xwe nîşan didim, û ev pêngavek e ji bo rûbirûbûna hemû kesên ku van refartîrên li hember mirovan dikin."

BasNews

Projeyasayek bi navê 'Jîna Emînî' bo Encûmena Pîran a Amerîkayê hat pêşkêşkirin

Du senatorên Amerîkî projebiryarek bi navê "Jîna Emînî" pêşkêşî Encûmena Pîran a wî kirin, da ku lêpîrsîn bi berpîrsîn payebilind ên Îranê re û

raportekê li ser bînpêkirinên mafên mirovan ên ji aliyê rêberê olî yê Îranê Elî Xamîneyî, Serokomar Îbrahîm Raîsî û kesên nêzîkî wî ve tînin kirin, arasteyî kongressê bike.

Senatorekî Demokrat yê projeyasê pêşkêş kirine dibêjin, li Îranê mafên mirovan bi awayekî sistematîk tînin bînpêkirin.

Ji aliyê xwe ve, Senatorê Demokrat Alex Padel jî dibêje: "Piştî kuştina hovane ya Jîna Emînî, xwepêşanderên Îranî nerazîbûn û hêrsa xwe li dijî rejîma niha ya Îranê nîşan dan û divê rola me di lêpîrsîna bi berpîrsîn Îranê re hebe, ji ber destê wan di tepekerîkirin, çavdêrîkirin û destdirêjiya li ser xwepêşanderan de heye."

68 endamên Komarîxwaz û 60 endamên Demokrat v piştgiriya vê destpêşxeriyê dikin, her wiha ji aliyê Yekîtiya Nîştîmanî ya Demokratîk a Îranê, Rêxistina Yekgirtûya li dijî Îrana nukleerî û Komîteya Karûbarên Giştî ya Amerîka û Îsraîlê (IPAC) ve tê piştgîrîkirin.

Jîna Emînî ya 22 salî, roja 13ê Îlona 2022an ji aliyê Polîsê Ewlehiya Civakî ya Îranê ve hatibû girtin û piştî 3 rojan termê wê radestî malbata wê hatibû kirin. Kuştina Jîna Emînî ji aliyê polîsên Îranê ve, bû sedema bertekên navxweyî û cîhanî û xwepêşandan bi mehan li piraniya bajar û bajarokên Îranê berdewam bûn.

Nerina Azad

toleyên aborî yê li dijî wî welatî bînd tundkirin.

Senatorê Komarî Marco Rubio û Senatorê Demokrat Alex Padel la projeyasayek bi navê "Jîna Emînî" bi armanca cezakirina berpîrsîn pilebilind ên Îranê, pêşkêşî Encûmena Pîran a Amerîkayê kirin.

Eger ev projeyasa were qebûlîkirin, Serokê Amerîkayê dê pabend bike ku her sê mehan

Rapora serokomar ku her 90 rojan carekê ji Kongressê re dê were şandin, divê li ser malpera fermî ya hikûmeta Amerîkayê were weşandin. Li gorî vê projeyasayê, cezayên tîkîdarî terore, bînpêkirina mafên mirovan û bernameyên çekên nukleerî dê li ser rêberê Komara Îslamî ya Îranê, serokomar û kesên nêzîkî wan werin sepanandin.

Ev herdu Senatorê Komarî û

(Əvvəlki ötən sayımızda)

Keça min (Mənim qızım) – keçeke min (qızlarımdan biri)

Kurê min (Mənim oğlum)- kurekî min (oğlanlarımdan biri)

B) Cəmdə olan qeyri-müəyyən isimlər söz birləşmələri əmələ gətirən zaman onların sonuna "-ne" sonluğu əlavə edilir.

Pirtûk- pirtûkne nû (kitab - bir neçə təzə kitab) Sêv-sêvne sor (alma- bir neçə qırmızı alma) Xanî-xanîne nû (bina - yeni binalar)

Têkst

Gundê me gundekî şên bû. Ew pêşberî çiyayê Hoçqazê bu. Serê çiyê mîna serê qazê bû. Gundîyan xanîne nû ava kiribûn. Mala bavê min li wir, li quntara çiyayê Hoçqazê bû. Çemekî biçûk tuxîbê gundê me bû. Sertara çiyayê Hoçqazê herdem bi mij û dûman bû. Gellek caran serê "qaz"ê ne kivş bû. Carnan jî ewrên li wir reş û sipî bûn. Hewşa mala bavê min hewşeke mezin bû. Rojekê li wir min gellek mirov dîtin. Ez çûm bal wan, min li wan nêhêrî. Min di nava wan da mirovên nenas jî dîtin. Min rewşa mivovan ji kalikê xwe pirsî. Ewî gilîk negot. Min dîsa pirsî. Ewî dîsa gilîk negot. Min dayîka xwe nêhêrî. Ewê milê min girt û ez birim hinekî dûr û bi hêrs got:

--Tu bûyî benîşt, te pêsîra mêrik va girtîye. Rewşa me xirab e.

--Çi bûye?

Dayika min bi girî got:

--Şer e.

Dest-piyên min sist bûn, devê min zîha bû, gewrîya min hişk bû, peyvên min xelas bûn.

Qeyd 1: "mêrik va" sözündəki "va" sözünüsü "ilə, birlikdə" mənasında işlənir.

Qeyd 2: "mêrik" sözündə verilən "ik" şəkilçisi əzizləmə, kiçiltmə mənasın- da işlənir. məs: jînik (qadınıcağaz), kurik (balaca oğlan), keçik (balaca qız - qızca- ğaz), berxik (balaca quzu), karik (balaca çəpiş).

Qeyd 3: "ne" inkar ön şəkilçisi sifətlərin əvvəlinə əlavə edilib əks mənə ifadə

edir. Məs: nas- nenas (tanış – tanış olmayan), xwaş – nexwaş (xoş - xoş olmayan).

Ferheng 11

1. hoç – qaya, iri daş parçası
2. tuxîb- sərhəd
3. sertar(f,-a) - zirvə
4. herdem - hər zaman
5. mij(f-a) - çən
6. dûman(f,-a) - duman
7. ewr(m,-ê) - bulud
8. hewş(f,-a) - həyə
9. gellek - çoxlu
10. gilî(m,-yê) - söz
11. bal – yanında(sözönü)
12. rewş(f,-a) - vəziyyət
13. peyv(f,-a) - söz
14. mil(m,-ê) - qol
15. girtin- tutmaq
16. benîşt (m,-ê) - saqqız
17. Pêşîr(f,-a) - yaxa
18. rewş(f,-a) – vəziyyət
19. xirab - pis
20. şer(m,-ê) - müharibə
21. dev(m,-ê) - ağız
22. gewrî(f,-ya) - boğaz
23. mêr(m,-ê) - kişi,ər
24. sist - boş
25. sist bûyîn - boşalmaq

26. gundî(m,- yê ; f, -ya) - kəndli

27. hişk bûyîn - qurumaq, bərkimək

28. ziha - quru

29. ziha bûyîn - qurumaq

30. veqrandin - qaytarmaq

31. nenas - yad, tanış olmayan

32. bi girî - ağlaya- ağlaya

33. çend - bir neçə

34. berx (f-a,m-ê) - quzu

35. kar (f-a,m-ê) - çəpiş

36. dîyarî(f,-ya) - hədiyyə

37. ji bona - üçün

38. nexwaş –1.xoşa gəlməyən 2.xəstə

39. pêşberî - qarşısında, üzbəüz

Çalışmalar

40. kivş bû – görünürdü

41. cîgir(m,-ê) - əvəz

42. şên - abad

43. quntar (f,-a) (bintar) - etək(dağın)

44. qaz(f,-a) – qaz

45. dîsa - yenə

1. Tamamlığın şəxs və kəmiyyətinə fikir verib mötərizədəki

B) 1. Bir top-böyük toplar— Holek-holne mezin

2. Bir kənd - abad kəndlər - ----

3. Bir gül - qırmızı güllər- ----

4. Bir vedrə- dərin vedrələr- ----

5. Bir çörək- isti çörəklər- ----

6. Bir ev- Böyük evlər- ----

7. Bir yük - ağır yüklər- ----

C) 1. Rəngli bayraq- rəngli bir bayraq ala rəngin- aleke rəngin

2. Ağır iş –ağır bir iş ----

3. Böyük ev- böyük bir ev ----

4. Qəşəng bina- qəşəng bir bina-----

5. Hündür dağ- hündür bir dağ--

6. Yeni başçı- yeni bir başçı-----

7. Təcrübəli qadın - təcrübəli bir qadın-----

11. Tərcümə edin.

1. Mən kitabı gördüm. Mən kitabları gördüm.

Min pirtûk dit. Min pirtûk dîtin.

2. Mən top götürdüm. Mən topları götürdüm.

3. Sən alma yedin. Sən almaları yedin.

4. O, məktub göndərdi. O məktublar göndərdi.

Gavek berbi Zimanê Kurdî KURD dilinə doğru bir addım

feilləri keçmiş

sadə zamanda açın.

Şilanê ez (dîtin) dîtin. Şilanê ewana (dîtin) dîtin.

Şilanê tu (dîtin) -----

Şilanê hûn (dîtin)-----

Şilanê ew(dîtin) -----

Şilanê em(dîtin) -----

2. Pirsîn, stendin, şandin,

girtin, dayîn feillərini şəxslər üzrə keçmiş sadə zamanda təsrif edin.

Min pirsî Min stend M i n şand Min girt Min da

Te pirsî Te ... (E)wî...

8. Aşağıdakı təsirlil feillərin

tamamlıqla şəxsə və kəmiyyətə görə uzlaşmasına fikir verin və onları Azərbaycan dilinə tərcümə edin.

Min gilîk pirsî. Min namek şand. Te pirtûkek stend.

Min çend gilî pirsîn. M i n çend name şandin. T e

çend pirtûk stendin.

9. Hatın, ketin (təsirsiz), hildan, xwarin, dayîn (təsirlil), feillərini keçmiş sadə

zamanda təsrif edin.

Ez hatim Ez ketim M i n hilda Min xwarMin da

Tu hat ... Tu ... T e

hild... Te... ... Ew(ewa) hat... Ewî(ewê) hild...

Em hat... Me hilda Hûn hat... We hild... Ewana hat...

Ewana hild...

10. Tərcümə edin.

A) 1.Top- bir top- böyük bir top-- Hol-holek- holeke mezin

2. Kənd- bir kənd- abad bir kənd-----

3. Gül-bir gül-qırmızı bir gül-----

4. Vedrə- bir vedrə- dərin bir vedrə-----

5. Çörək- bir çörək –isti bir çörək-----

6. Ev-böyük ev- böyük bir ev----

7. Yük-ağır yük- ağır bir yük----

Təkrar üçün çalışmalar.

1. Kenîyan, revîn, çuyîn təsirsiz feillərini keçmiş sadə zamanda təsrif edin.

Ez kenîyam tu kenîya..., ew kenîya..., em kenîya..., hûn...

Ez revîm , tu revî..., e w revî..., em ...

Ez çûm, tu...

2. "Xistin" feilini əvvəl tamamlıqsız, sonra isə tamamlıqla təsrif edin.

Min xist Min sêv xist

Min du sev xistin

Te xist Te sêv... Te...

Ewî(ê)...

Ewî(ê).... Me... Me...

3. Nümunəyə əsasən cümlələr qurun.

1. Gilîyên wî- gilîyên xwaş- Gilîyên wî xwaşin.

2. Rewşa wan- rewşa xirab- Rewşa...

3. Devê wî – devê mezin- Devê

4. Mija li wir – mija sipî -

5. Pireya li wir – pireya bilind -

6. Kanîya li wir - kanîya sar - Bi kurdi biaxifin

Keçmiş sadə zamanda olan feillərdən istifadə edib oxşar dialoqlar qurun.

1) A: Te pirtûk hilda? - B: Erê, min pirtûk hilda, lê te?

A: Na, min pirtûk hildeda, min belg hilda.

2) A: We serok dit? - B: Na, me serok nedît.

A: Lê we kî dit? - B: Me çigirê wî dit.

A: Navê wî çi bû?- B:.....

3) A: Hûn çûn bajêr? - B: Erê, em çûn bajêr.

A: We çi stend? - B: Me dîyarîk ji bona dayîka xwe stend. Lê we çi stend?...

A: Em çûn bajêr û me çend gulên sor stendin.

Ji sitirana gelêri (Xalq mahnısın-dan)

Ez ne dîn bûm, te ez dîn kirim, hey lê dîne. (Mən dəli deyildim, sən məni dəli etdin, ay dəli).

Qrammatika: 1. "Hebûn" modal feili keçmiş sadə zamanda

2. Yer zərfləri

3. Keçmiş sadə zamanla işlənən zaman zərfləri

1. Hebûn" modal feili keçmiş sadə zamanda. "Hebûn" var olmaq, mövcud ol- maq modal feili (Modal feillər bəzi qaydalara tabe olmayan feillərdir) keçmiş sadə zamanda "bûyîn" feili kimi təsrif edilir:

tək cəm

Ez hebûm (Mən var idim)

Em hebûn (Biz var idik)

Tu hebûyî (Sən var idin)H û n hebûn (Siz var idiniz)

Ew(a) hebû (O var idi) Ewana hebûn (Onlar var idilər)

İnkarda "he" yerinə "tune" (yoxdur) sözü işlənir.

tək cəm

Ez tune bûm (Mən yox idim)

Em tune bûn (Biz yox idik)

Tu tune bûyî (Sən yox idin)

Hûn tune bûn (Siz yox idiniz)

Ew(a) tune bû (O yox idi)

Ewana tune bûn (Onlar yox idilər)

2. Yer zərfləri

Kürd dilində yer zərfləri li ku?- (harada?), ji ku? (haradan?) sualına cavab verir.

Vira (bura), li vira(burada), derva(çöldə, bayırda), vê derê (burada, bu yerdə), wê derê (orada, o yerdə) her derê (hər yerdə), jêr (aşağı), li jêrê (aşağıda), jor (yuxarı), li jorê (yuxarıda), pêşda (irəlində), paşda (geridə), ji vira (buradan), li wura (orada), ji wira (oradan), dûrva (uzaqdan), binda (altında), binra (altı ilə), cîna = cîcîna (bəzi yerlərdə), dor (kənar, ətraf)

1. Li wir av tune bû, em paşda

çûn (Orada su yox idi, biz geri getdik).

2. Vê derê dar hindik bûn (Bu yerdə ağaclar az idi).

3. Min dîr va li gundê me nêhêrî û ez rê ketim (Mən uzaqdan kəndimizə baxdım

və yola düşdüm).

4. Cî-cîna li dora rê berf hebû (Yolun kənarında bəzi yerlərdə qar var idi).

5. Şahîn vir da, wê da nêhêrî (Şahin o tərəf, bu tərəfə baxdı).

3. Zaman zərfləri

Zaman zərfləri Kîngê? –Nə vaxt? sualına cavab verir. Məs: Duh(dünən), pêr

(irəli gün), duh na pêr (dünən yox irəli gün, sırağagün) betir pêr

(üç gün əvvəl), par (keçən il), par na pêrar (keçən ildən əvvəlki il, inşil),

betir pêrar (üç il əvvəl), êvarê (axşam), evaran (axşamlar), nîvro (günorta), berê (əvvəl), zûda (çoxdan), berî êvarê (axşamçağı),

zûtirekê (tezliklə)

Minak: Duh min ew dit (Dünən mən onu gördüm).

Evarê ew çû kulîne (Axşam o mətbəxə getdi).

Duh na pêr me nama wî stend (Sırağagün biz onun məktubunu aldıq).

Pêrar min eva xanîya kirrî (İnşil mən bu evi aldım).

Berî êvarê em rê ketin (Axşamçağı biz yola düşdük).

Têkst

Daristan (beşa I)

Naha havîn e. Meha hezîranê ye. Roj xweş in. Iro jî roj xweş e.

Duh jî roj xweş bû, duh na pêr jî roj xweş bû, betirpêr jî roj xweş bû.

Duh zarokan biryar kirin û çûn daristanê. Sibê zû ewana rabûn, ji roderê derva mêze kir. Berbang bû. Rojê hê şewq neda bû.

Ardı var

ŞƏRƏF XAN BİDLİSİNİN “ŞƏRƏFNAMƏ” ƏSƏRİ KÜRD XALQININ TARİXİ MƏNBƏYİ KİMİ

Əvvəli ötən sayımızda

«Tarixə rişeyi-nəjad-kürd» əsərinin müəllifi Ehsan Nuri həmin əsərində «Şərəfnamə»dən çoxlu faktlar göstərmişdir (50, 47).

İran tədqiqatçılarından Nəsrulla Fəlsəfi 1956-cı ildə çap etdirdiyi «I Şah Abbasın həyatı» əsərində «Şərəfnamə»dən çoxlu faktlar gətirir və onun müəllifinin qısa tərcümeyi-halını verir (125, 240).

1957-ci ildə SSRİ EA tərəfindən nəşr olunan «Ön Asiya xalqları» əsərinin redaksiya heyəti «Şərəfnamə»dən tarixi bir mənbə kimi istifadə edərək, onun müəllifini «Kürd salnaməçisi Şərəfəddin» olduğunu qeyd edir.

V.Nikitin 1956-cı ildə fransız dilində nəşr etdirdiyi «Kürdlər» adlı əsərini yazarkən «Şərəfnamə»dən tarixi mənbə kimi istifadə etmişdir (23). O, həmin əsərində Kürdüstanın tarixi, coğrafiyası, kürdlərin mənşəyi, adət və ənənələri haqqında maraqlı məlumat verir. Əsər 1964-cü ildə rus dilinə tərcümə edilmişdir.

1958-ci ildə çapdan çıxan «Azərbaycan tarixi» nin I cildində XVI əsr Səfəvilər dövlətinə aid bəzi məlumatlar «Şərəfnamə»dəki qeydiyyata əsasən göstərilmişdir (34).

M.X. Nəmətova 1959-cu ildə çap olunan «Şirvanın XIV-XVI əsr tarixinin öyrənilməsinə dair» (39) adlı əsərini yazarkən Bidlisinin «Şərəfnamə» əsərindən tarixi bir mənbə kimi istifadə etmişdir.

Kürd tarixçisi Şakir Xəsbak 1959-cu ildə yazdığı «Kürd və kürd məsələləri» adlı əsərində XVI əsr kürd tarixinə aid bir neçə faktı «Şərəfnamə»yə əsasən yazmışdır (80, 25).

Ümumiyyətlə, XVI əsr Yaxın və Orta şərq tarixi ilə məşğul olan bir sıra müasir burjua tarixçiləri «Şərəfnamə»dən tarixi bir mənbə kimi istifadə etmişlər.

Sovet tədqiqatçılarının əsərlərində «Şərəfnamə» nin hər iki cildində verilmiş tarixi faktları daha çox görmək mümkündür. S.Aşurbəyli öz əsərində «Şərəfnamə»nin adını xüsusilə qeyd edir və onun fransız nəşrindən tarixi bir mənbə kimi istifadə etdiyini göstərir (10, 322).

A.Ə.Rəhmani 1960-cı ildə nəşr olunan «Tarixə aləm-arıy Abbasi Azərbaycan tarixinin mənbəyi kimi» əsəri üzərində işləyərkən «Şərəfnamə»nin hər iki cildindən tarixi bir mənbə kimi istifadə etmişdir. Müəllif XVI əsrin sonu üçün əsas mənbələri qeyd edərkən, «Şərəfnamə»ni birinci sırada göstərir və onun müəllifinin qısa tərcümeyi-halını verir (28).

O.Ə.Əfəndiyev 1961-ci ildə nəşr etdirdiyi «XVI əsrdə Azərbaycan Səfəvi dövlətinin təşkili» adlı əsərində «Şərəfnamə»yə istinad edərək qeyd edir ki, bu əsər Səfəvi dövrü ilə məşğul olan tədqiqatçılar üçün Qızılbaş dövlətini xarakterizə etmək nöqtəyi-nəzərindən çox faydalı, dövrün hadisələrindən bəhs etməkdə isə obyektiv xarakterə malikdir (33).

Sovet şərqşünaslarından O.L.Vilçevski 1961-ci ildə çap etdirdiyi «Kürdlər» adlı əsərində kürd xalqının tarixinə və mədəniyyətinə aid bir sıra materialları «Şərəfnamə»dən istifadə edərək vermişdir (13, 98-159).

Kərim xan Dünbilinin qızı, görkəmli kürd şairəsi (119, 233) Heyran xanımın seçilmiş əsəri tərtib edilərək, onun hansı tayfaya mənsub olması «Şərəfnamə»yə əsasən müəyyən edilmişdir (76, 311-317; 37, 5).

Sovet tarixçisi M.B.Rudenko kürd tarixinə aid «Şərəfnamə»nin əlyazmalarından bəhs edərkən, Bidlisinin tərcümeyi-halı haqqında qısa məlumat verir. Lakin o, düzgün olmayaraq Bidlisinin anadan olması tarixini belə (1689-1748) göstərir (29, 115). Halbuki Bidlisi 1543-cü ildə anadan olmuşdur. Ölümü haqqında isə heç bir məlumat yoxdur. Ümumiyyətlə M.B. Rudenko öz əsərində qeyd olunan digər tarixləri də mənbələrdə olduğu kimi göstərməmişdir.

Sovet alimlərindən C.İbrahimov 1962-ci ildə nəşr olunan «XV əsrdə Azərbaycan ərazisində feodal dövlət» adlı əsərini yazarkən, Bidlisi «Şərəfnamə»sindən tarixi bir mənbə kimi istifadə edir və ondan müəyyən faktlar göstərir (16).

«Fars dilində Azərbaycan sözləri» əsərinin müəllifi H.Zərinəzadə həmin əsər üzərində işləyərkən Bidlisi «Şərəfnamə» sindən istifadə etmişdir (38).

N.A.Xalfin 1963-cü ildə çapdan çıxan əsərində XVI əsr kürd tarixi haqqında verdiyi qısa məlumatı «Şərəfnamə»yə istinadən yazmışdır (30). O, həmin əsərində əsasən XIX əsr Kürdüstan hadisələrini qeyd etmişdir.

Ərəb müəlliflərindən Məhəmməd Rəşid əl-fil 1965-ci ildə nəşr etdirdiyi «Kürdlər elmi nöqtəyi-nəzərdən» adlı əsərində kürdlərin mənşəyi haqqında bəhs edir (122). Müəllif həmin əsərini yazarkən istifadə etdiyi ilk mənbələrdən «Şərəfnamə»ni göstərmişdir. O, eyni zamanda müasir tədqiqatçıların məlumatları əsasında kürdlərin ümumi sayı və yaşadıkları ərazi haqqında da məlumat verir.

C.Cəlil 1966-cı ildə çapdan çıxan «1880-cı il kürd üsyanı» adlı əsərində kürd xalqının keçmiş tarixi haqqında qısa məlumatı «Şərəfnamə»yə əsasən yazmışdır. Müəllif öz əsərində XIX əsrin ikinci yarısında İran və Türkiyə ərazisi tərkibinə daxil olan kürd xalqının vəziyyəti və onların üsyanları haqqında məlumat verir (14, 13).

«Qafqaz kürdləri» adlı kitabın müəllifi T.F.Aristov orta əsr kürd əmirliklərinin tarixi haqqında qısa məlumatı «Şərəfnamə»yə istinad edərək vermişdir. F.Aristovun göstərdiyi faktlar «Şərəfnamə»nin birinci cildində olduğu halda, müəllif həmin cildi (8, 8-22) «Salnamə» deyərək qeyd edir. Halbuki «Şərəfnamə»nin birinci cildi kürd xalqı və Kürdüstan tarixi haqqında zəngin məlumata malik olan tam bir tarix kitabıdır, onu yalnız illik hadisələri özündə əks etdirən ikinci cildini «Salnamə» adlandırmaq elmi-tədqiqat nöqtəyi-nəzərindən daha düzgün olardı.

Beləliklə, tədqiqat prosesində elmin müxtəlif sahələri üzrə 50-dən artıq sovet və burjua tədqiqatçılarından Bidlisi «Şərəfnamə» sindən tarixi bir mənbə kimi istifadə etməsi məlum olmuşdur. Bunların əksəriyyəti kürd tarixi, Kürdüstan coğrafiyası, kürdlərin mənşəyi və dillərini tədqiq edən tədqiqatçılardır.

Qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan, İran və Səfəvilər tarixi ilə məşğul olan bir sıra müasir tədqiqatçılar bu zəngin mənbədən daha çox istifadə etmişlər.

XV-XVI əsr kürd və Kürdüstan tarixini tədqiq edərkən, nəzəri cəlb edən mühüm məsələlərdən biri də istər Bidlisinin müasirləri və istərsə də «Şərəfnamə»dən istifadə edən sonrakı tədqiqatçıların Bidlisiyə və onun əsərinə necə münasibət məsələsindən ibarət olmuşdur.

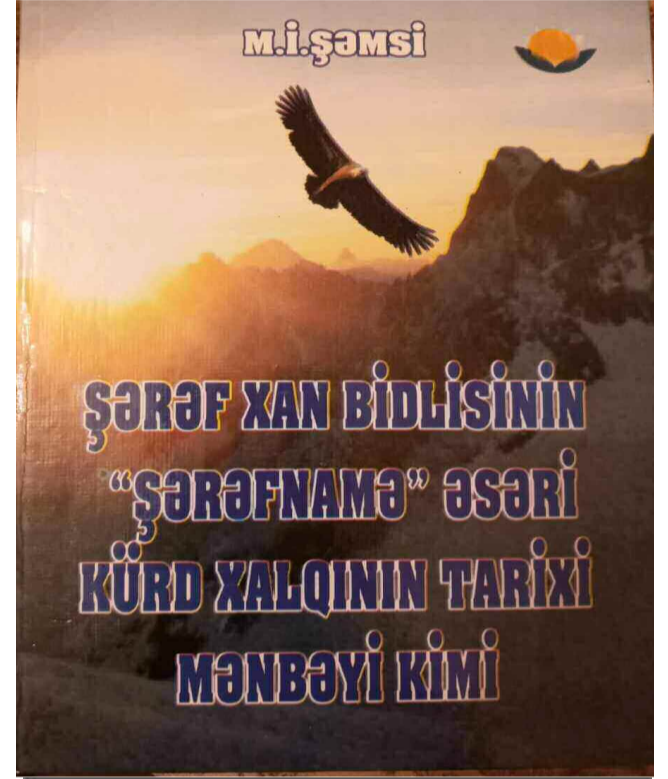
«Şərəfnamə» müəllifinin müasirlərindən olan Oruc bəy Bayat Bidlisini bir tarixçi kimi deyil, Naxçıvan hakimi Şərəf xan kimi (46, 187), «Fütuhət» əsərinin müəllifi Ə.Füməyni isə onu Tonikabon hakimi kimi göstərir (86, 21). İsgəndər Münşi də «Şərəfnamə» müəllifini I Şah Təhmasib sarayında tərbiyə və təhsil alan Bidlis Əmirzadəsi deyərək (47, 141) qeyd edir. Çünki Bidlisinin müasirləri olan Azərbaycan və İran tarixçiləri həqiqətən onu I Şah Təhmasib və II Şah İsmayıl dövründə Şirvan, Tonikabon və Naxçıvan hakimi kimi tanıyırdılar.

XVII əsrin ortalarından etibarən «Şərəfnamə» müəllifi bir tarixçi kimi elm adamlarının diqqətini cəlb etdi. Buna görə də Katib Çələbi onu «müvərrix Şərəf xan» (103, 414), Övliya Çələbi isə «müvərrixi İran zəmin» (İran tarixçisi) deyərək (48, 315) qeyd edirlər.

1669-cu ildə Bidlisi «Şərəfnamə» si ilk dəfə olaraq türk dilinə tərcümə olundu. Lakin sonralar dövrün siyasi xarakteri dəyişdiyindən Osmanlı hökumətinin kürd və Kürdüstan sözünü tamamilə ləğv etmək siyasəti artdı.

Şərq başqa tarixçiləri isə V.Velyaminov-Zernovun dediyi kimi, kürd xalqının tarixi ilə lazımı qədər maraqlanmadığına görə Şərqdə «Şərəfnamə» nin nüsxələri çox az yayıldı (76, 12) və bu tarixi mənbə şərq müəllifləri tərəfindən nəinki bir kitab halında tərtib olunmadı, hətta bir zaman onun adı belə çəkilmedi.

V.Velyaminov-Zernovun yazdığına görə ingilis şərqşünası C.Malkolm «Şərəfnamə»nin bir nüsxəsinə malik olan ilk avropalı imiş. Lakin o da «Şərəfnamə»nin nəşri haqqında təşəbbüs göstərməmişdir. Əvvəldə qeyd

edildiyi kimi «Şərəfnamə» və onun müəllifini dünyaya tanıtdıran əsasən rus şərqşünasları olmuşdur.

V.Velyaminov-Zernov yazırdı ki, 1826-ci ildən etibarən Avropada Şərəf xanın əsəri ziyalı adamların nəzərində öz qiymətini tapdı (76, 14).

XX əsrin sonunda «Şərəfnamə» bir neçə (fars, türk, kürd, fransız və s.) dillərdə tədqiqatçıların istifadəsinə verildi. Kürd tarixi, coğrafiyası və kürd dilini tədqiq edən Avropa şərqşünasları Şərqi bu gözəl tarixi mənbəyi əsas tədqiqat obyektinə çevirdilər. Lakin o zaman «Şərəfnamə» Şərqdə hələ də istifadəsiz qalmışdı. Yalnız XX əsrin əvvəllərindən İran və ərəb müəllifləri ən əvvəl milliyyətçə kürd olan bir sıra müəlliflər dövrün siyasi tələbinə uyğun olaraq «Şərəfnamə»dən istifadə etməyə başladılar.

Qeyd etmək lazımdır ki, müasir türk müəlliflərinin əsərlərində əsasən «Şərəfnamə» və onun müəllifinin adına təsadüf olunmamışdır. Bidlisi «Şərəfnamə» sindən demək olar ki, sovet hakimiyyəti dövründə daha çox istifadə edilmişdir.

«Şərəfnamə» də istifadə edən sovet alimləri burjua tarixçilərindən fərqli olaraq, «Şərəfnamə» və onun müəllifi haqqında öz fikir və mülahizələrini yığcam şəkildə olsa da qeyd ediblər. Onlar eyni zamanda «Şərəfnamə» müəllifinin milli mənsubiyyətini və hansı xalqın tarixçisi olduğunu göstərməklə, kürd xalqının tarixən ayrıca bir xalq olması məsələsini müdafiə edirlər. İran tarixçilərindən R.Yasəmi də Bidlisini kürd alimi deyərək qeyd edir (69, 135). Başqa İran müəllifləri isə bu barədə heç danışmırlar.

İ.P.Petruşevski göstərir ki: «Şərəf xan Azərbaycanı yaxşı tanıdığı üçün onu İran tarixçisi sırasına daxil etmək olar» (25, 303). Halbuki İran müəlliflərindən Əbdüləziz Cavahir Kələm özünün «Kitabxaneyi ümumi maarif» adlı əsərində müxtəlif elmlərlə məşğul olan bir sıra İran tarixçiləri, o cümlədən Bidlisinin müasirləri haqqında məlumat verdiyi halda, nə Bidlisi və nə də əsəri haqqında bəhs etmir (90).

Müasir İran tarixçisi Abdulla Razi «Tarix müfəssəl İran» adlı əsərində Səfəvilər dövrünün bir sıra tarixi əsərlərindən: «Həbib-əs-Siyər», «Töhfeyi Sami», «Əhsən ət-təvarix» və s. bəhs etdiyi halda, «Şərəfnamə» haqqında heç bir fikir söyləməmişdir (92, 444).

Beləliklə, bu göstərilən faktlara istinad edərək, İran tarixçiləri tərəfindən İran tarixçisi kimi qeyd edilməyən və milliyyətçə kürd olub, əsasən öz xalqının tarixini yazan Şərəf xan Bidlisinin XVI əsrin yeganə kürd tarixçisi hesab etmək, həm elmi və həm də məntiqi nöqtəyi-nəzərdən daha doğru olardı.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî pîrozbahiyê li Yaneya Werzişê ya Dihokê dike

Bi bonoya serkeftina Yaneya Dihokê bi encama (1 - 0) li hember yaneya Necefê,

Serokwezîr Mesrûr Barzanî peyameke pîrozbahiyê arasteyî yaneya Dihokê kir.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî di peyama xwe de got: "Bi helkefta birina Yaneya Werzişê ya Dihokê û serkeftina wê bo nûneratiya yaneyên Iraqê di Cama Kendavê de, germtirîn pîrozbahiyên li serok û hemû werzişvan û hewadarên Yaneya Werzişê ya Dihokê dikim."

Herwiha Serokwezîr Mesrûr Barzanî got: "Hêviya serkeftinê zêdetir bo yaneya Dihokê û tevahiya yaneyên Kurdistanê dixwazim û hêvîdar im hertim pêşeng bin."

Yaneya Dihokê îro danê êvarê li yargeha Gel a Bexdayê, di pêşbirka diyarker a Lîga Stêrkên Futbolê ya Iraqê de, li hember yaneya Necef bi encama (1 - 0) biser ket.

Bi vê serkeftinê jî, Yaneya Dihokê dê nûneratiya yaneyên Iraqê di Lîga Şampiyonên a Kendavê de bike.

HSDyê biryara destpêkirina diyaloga Kurdî-Kurdî da

Encûmena Leşkeriya ya Hêzên Sûriyaya Demokratîk (HSD) biryara çalakirina diyaloga Kurdî-Kurdî da.

Meclîsa Leşkerî ya Hêzên Sûriyaya Demokratîk (HSD) bi amadebûna Fermandarê Giştî yê HSDyê Mezlûm Ebdî civiya.

Di civînê de mijarên wekî diyaloga Kurdî-Kurdî, hevkarîya bi Hevpeymanîya Navneteweyî re, xizmeta leşkeriyê, girtiyên DAIŞê û çareserkirina pirsgerêkên Kama Holê hatine gotubêjkirin.

Hêzên Sûriyaya Demokratîk li ser civînê daxuyaniyek belav kir.

Li gorî daxuyaniyê, di civînê de rewşa Sûriyeyê bi giştî û herêmên bakur û rojhilatê Sûriyeyê bi taybetî hayîye gotubêjkirin.

HSDyê tekezî li ser pêwîstiya peji-randina siyaseteke pratîkî û vekirî ya li hemberî hemû pirsgerêkan û amadebûna ji her pêşketinekê re kir.

Encûmena Leşkerî ya HSDyê daxwaza bipêşvebirina destpêşxerîya çareseriyê di çarçoveya Sûriyeyê de kir.

HSDyê ragihand ku "têkildarî êrişên dagirkeriya Tirkîyeyê ên li herêmên Bakur û Rojhilatê Sûriyeyê, di civînê de hate destnîşankirin ku ji bo rawestandina êrişên dewleta Tirk ên li ser herêmê xebat û hewildanên bi saziyên navneteweyî re dewam dikin."

Nêçîrvan Barzanî: Emê berdewam bin ji bo karesatên gelê Kurdistanê weke jenosîd bîn naskirin

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî peyamek di salvegera jenosîda Barzaniyan belav kir.

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî peyamek di salvegera jenosîda Barzaniyan belav kir û tê de ragihand, "Em dupatê dikin ku kar û xebatên me yên ji bo naskirina Enfala Barzaniyan û karesatên din yên gelê Kurdistanê wek jenosîdê de li ser asta navdewletî berdewam bin."

Peyama Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî:

Îro di 41-emîn salvegera Enfalkirina Barzaniyan da em 8 hezar mîr, kalemêr û ciwanên Barzanî bi rêz û hurmet bi bîr tînin ku, ji 31ê tîrmehê heta nivê tebaxê sala 1983ê di operasyoneke hovane da, ji kampên neçarî li Hewlêrê, ji aliyê rejîma Iraqê ya hîngê ve wînda û komkujîkirin. Silav li giyanê wan be, em bejna xwe li hember wan ditewînin, silav ji kesûkar û malbatên wan ra.

Enfala Barzaniyan jî, wek hemû tawanên din yên dîrokê, ji bo şikandina îradeya gelê azadîxwazê Kurdistanê bû, lê bû lekeyek reş bi eniya encamderan ve, tevgera rizgarîxwaza Kurdistanê germtir û bi hêztir bû û bi cesarettir rûbirûyê zulm û dîktatoriyê bû.

Dayikên dilovan yên Barzanî û bi giştî

Barzaniyan hemû êş û azar û encamên xirab yên Enfalê tehemûl kirin û li ser lîngan rawestiyên. Wan karî zarokên xwe yên belengaz bi serbilindî perwerde û mezin bikin û nîfşekî dilsoz û jêhatî perwerde bikin. Ez wan hemû dayik, jin û xwişkên birûmet yên ku di hemû êş û rewşên dijwar da dest jê bernedan silav dikim û destê wan maçî dikim.

Spas ji bo hemû kesên ku di wê dema dijwar da alîkariya lêqewimiyên Barzanî kirin. Xizmet û dilsoziya wan tu carî nayê

ji bîr kirin. Bi vê minasebetê em dupatê dikin ku kar û xebatên me yên ji bo naskirina Enfala Barzaniyan û karesatên din yên gelê Kurdistanê wek jenosîdê de li ser asta navdewletî berdewam bin. Em tekezî li ser yekrêziya aliyên siyasî û pêkhatiyên Kurdistanê û tezmînata malbatên qurbanîyên Enfalkiriyên dikin.

Silav ji bo bîranîna hemû şehîdên Kurdistanê.

Nêçîrvan Barzanî
Serokê Herêma Kurdistanê

Pêşmerge û Hevpeyman ji bo çaksaziyan hevahengiyê dikin

Wezareta Pêşmerge ya Hikûmeta Herêma Kurdistanê û hêzên Hevpeymanan ji bo rêxistina hêzan û çaksaziyên Wezareta Pêşmerge kar dikin.

Wezareta Pêşmerge ya Hikûmeta Herêma Kurdistanê duh parve kir, "Serokerkanê Wezareta Pêşmerge Ferîq Rukîn Îsa Uzêr bi Berpirsê Nivîsîngeha Alîkariya Ewlehî yê Konsulxaneyê Giştî ya Amerîkayê li Herêma Kurdistanê Kolonel Givin Rays re civiya."

Li dû wê ragehandinê, di wê civînê de behsa peywendiyên navbera Wezareta Pêşmerge û tîma şewirmendên serbazî yên Amerîkayê û hêzên Hevpeymanîya Navdewletî hat kirin, herwesa tekez li ser hevahengiya berdewam a navbera wan jî hat kirin.

Di wê civînê de, amaje bi pêngavên

Wezareta Pêşmerge li ser çaksazî û berdewamîdana bi karên rêxistina hêzan di çarçoveya firqeyan de hat dan, herwesa bi giringî ve amaje bi berde-

wamiya alîkariyên Hevpeymanan û xasma alîkariyên tîma şewirmendên serbazî yên Amerîkayê ji bo hêzên Pêşmergeyan hat kirin.

Amerîka hewl dide Diyaloga Kurdî-Kurdî dest pê bike

Hewlên Amerîkayê ji bo ji nû ve danûstandinên di navbera aliyên siyasî yên Rojavayê Kurdistanê de dest pê bikin berdewam dikin.

Partiyên Yekîtiya Niştîmanî ya Kurd

أحزاب الوحدة الوطنية الكردية

Şandeyê Amerîkayê li Qamişloyê dest bi hevdîtinan li gel aliyên Rojavayê Kurdistanê kiriye da ku amadekarî bîn kirin ku ji nû ve diyaloga di navbera Encûmena Niştîmanîya Kurd li Sûriyê (ENKS) û Partiyên Yekîtiya Niştîmanî ya Kurdî (PYNK) de dest pê bike.

Çavkaniyê taybet ji Rûdawê re eşkere kir ku şandeyê Amerîkayê li gel ENKS civiyaye û ji wan xwestiyê ku helwesta xwe bi zelalî û

ENKS û PYNKyê de, gihiştine rêyê girtî ku her aliyek aliyên din bi sedema rawestana danûstandinan tometbar dike. Çi bûbû? Bi navbeynkariya Fransa û Amerîkayê Partiyên Yekîtiya Niştîmanî ya Kurdî (PYNK) û ENKSyê careke din li ser xalên "Peymana Dihokê" dest bi danûstandinan kiribû. 17ê Nîsana 2020'î bi amadebûna Nûnerê Amerîkayê yê Rojavayê Kurdistanê William Roebach, Fermandarê Giştî yê HSDyê Mazlûm Ebdî û nûnerên PYNK û ENKSyê daxuyaniyê hevbeş hatibû belavkirin. ENKS û PYNKyê diyar kiribû ku qonaxa yekemîn a danûstandinan wan bi awayekî serkeftî bi dawî bûye û ew gihiştine nêrîneke siyasî ya hevbeş. Her du aliyan ragihandin ku dê danûstandina a wan li ser bîngeha "Peymana Dihokê" berdewam bike û wan tekez kir ku di rojên pêş de ew dê peymanêke giştî bi hev re îmze bikin. Danûstandinên PYNK û ENKSyê di qonaxa duyem de ji ber nakokiyên xitimîbûn û bi dawî bûbûn.

bê şert û merc ji rêkeftina bi PYNKê re diyar bikin. Bi gotina wê çavkaniyê şandeyê Amerîkayê pirs kiriye, "Hûn amade ne li gel PYNK rêkeftinê bikin?" û ENKSyê bi erênî bersiv daye.

Danûstandinên Kurdî-Kurdî li Rojavayê Kurdistanê, di navbera

Serok Barzanî serexweşiyê li Şêx Nehro Kesnezanî dike

Serok Barzanî behînameyekê arasteyî Rêberê Terîqeta Qadirî Şêx Nehro Kesnezanî dike, ji ber

koça dawiyê ya Perlemanter Xandî Mihemed Kesnezanî yê birayê wî.

Serok Mesûd Barzanî duh (Yekşem, 28.07.2024) di behînameyekê de ji bo Şêx Nehro Kesnezanî nivîsiye, "Bi mixabiniyeke zêde ve nûçeya koça dawiyê ya birayê we yên rêzdar Xandî Şêx Mihemed Kerîm gehişt min."

Herwesa di wê behînameyê de hatiye, "Ez serexweşiyê li we û malbata we ya rêzdar û kesûkarên we dikim û xwe hevparê xema we dibînim."

Tekista behînameya Serok Barzanî Bi navê Xudayê Mezin û Dilovan Rêberê Terîqeta Qadirî rêzdar Şêx Nehro Kesnezanî, Bi mixabiniyeke zêde ve nûçeya koça dawiyê ya birayê we yên rêzdar Xandî Şêx Mihemed Kerîm gehişt min.

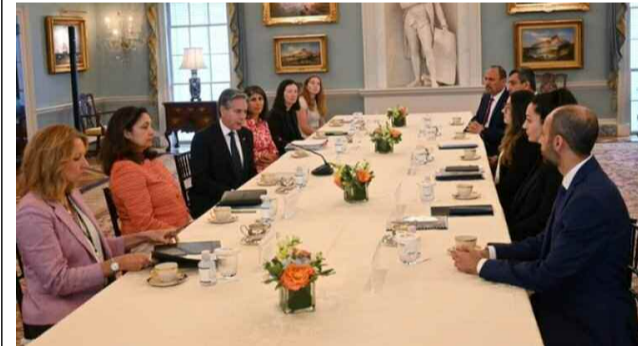
Ez serexweşiyê li we û malbata we ya rêzdar û kesûkarên we dikim û xwe hevparê xema we dibînim. Ez ji Xudayê mezin dixwazim ku canê birayê we yê Xudêjêrazî bi behîştê berîn şa bike û sebr û hedarê bide hemî aliyên.

Îna lîlah we îna îleyhî racîon

Mesûd Barzanî, 28ê Tîrmeha 2024ê

Anthony Blinken: Çarenivîsa Êzidyên wenda ji bo me girîng e

Wezîrê Karên Derve yê Amerîkayê Antony Blinken ragihand ku heta niha jî nêzikî 300 hezar Kurdên Êzidî koçber

in û 2 hezar û 600 kes jî wenda ne. Wezîrê Karên Derve yê Amerîkayê Antony Blinken ragihand ku heta niha jî nêzikî 300 hezar Kurdên Êzidî koçber in û 2 hezar û 600 kes jî wenda ne. Blinken herwiha got, "Çarenivîsa Êzidyên wenda ji bo me girîng e" Wezîrê Karên Derve yê Amerîkayê Antony Blinken li Washingtonê bi nûnerên Kurdên Êzidî re civiya. Antony Blinken diyar kir ku çarenivîsa Êzidyên wenda ji bo wan girîng e û got, "Em dê hewl bidin çarenivîsa Êzidyên wenda bizanin." Antony Blinken wiha got: "Em îro ji bo bîranîna qirkirina DAIŞê ya li hemberî Êzidî, Xiristîyan û Misilmanên Şîe li vir in. Li hemberî van koman sûcên li dijî mirovahiyê û tinekirina etnikî hatin kirin.

DAIŞê di navbera 2014 û 2017an de bi milyonan Îraqî, di nav wan de Êzidî, ji herêmên wan koçber kirin.

Me kar kir ku hikûmeta Îraq serweriya xwe li ser xaka xwe ava bike da ku em piştrast bin ku DAIŞ careke din nikare serê xwe bilind bike." Blinken bal kişand ser kiryarên wê demê yên rêveberiya Amerîkayê yên di şerê li dijî DAIŞê de û wiha dewam kir: "Me di wê heyamê de (2014-2017) bi qasî 500 milyon dolar xerc kir. Me alîkarî da herêmên ku ji aliyê DAIŞê ve hatine wêrankirin û me bi sed milyon dolaran pêşkêşî wan herêman kiriyê. Piraniya wan pêwîstî bi alîkariyê heye. Zêdetirî milyonek Îraqî bêwar in, di nav wan de nêzikî 300 hezar Êzidî.

Hîn jî derdora 2 hezar û 600 Êzidiyan wenda ne. Em girîngiyê didin diyarkirina çarenivîsa Êzidyên hatine wenda. Em dixwazin kesên ku hêj sax in rizgar bikin." Wezîrê Karên Derve yê Amerîka herwiha got ku Washington dê berdewam be li ser alîkarîkirina civakên ku ji DAIŞê zerer dîtine û pabend e ku rê li ber bihêzbûna DAIŞê bigire.

Nêçîrvan Barzanî û Mesûd Pizîşkiyan civiyan

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî û Serokkomarê Îranê Mesûd Pizîşkiyan civiyan.

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî ji bo bêsardî merasîma sondxwarina Serokkomarê Îranê Mesûd Pizîşkiyan bibe doh li ser vexwendineke fermî çûbû Tehrana. Nêçîrvan Barzanî îro ji bilî çend civînên bi rayedar û berpirsên Îranê re li gel Mesûd Pizîşkan jî civiya.

Nêçîrvan Barzanî li ser hesabê xwe yê Xê derbarê hevdîtina bi Mesûd Pizîşkiyan re peyamek belav kir.

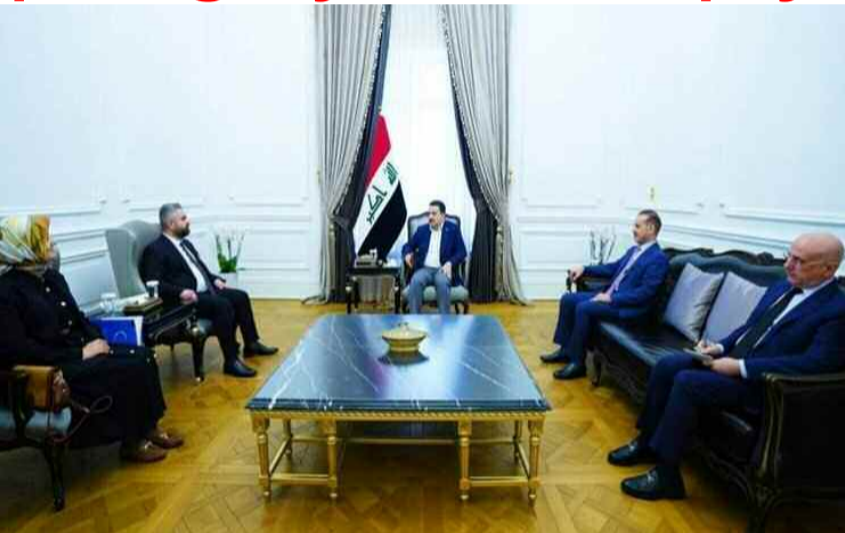
Serokê Herêma Kurdistanê di peyama xwe de got:

"Kêfxweş im ku min yekem roja wî ya kar bi Serokkomarê Komara Îslamî ya Îranê Mesûd Pizîşkiyan re hevdîtin pêk anî.

Ez hêvî dikim ku ji bo bipêşxistina pêwendiyên Îraq û Herêma Kurdistanê yên bi Îranê re em bi hev re kar bikin."

Serokwezîrê Îraqê li ser posta parêzgariya Kerkûkê peyamek belav kir

Serokwezîrê Îraqê li ser posta parêzgariya Kerkûkê got, "Girîng e berjewendiyê xelkê Kerkûkê li ser her rêkeftineke di navbera hêzên serkeftî yên hilibjartinên encumenên parêzgeha Kerkûkê de be." Serokwezîrê Îraqê Mihemed Şiya Sûdanî li Bexdaya paytexta Îraqê bi nûnerên pêkhateya Tirkmenan ên Encumena Parêzgeha Kerkûkê re civiya.

Li Encumena Parêzgeha Kerkûkê bi navê Ehmed Remzî Kerîm û Sewsen Ebdulwahîd Şakir 2 nûnerên pêkhateya Tirkmenan hene û her du jî di civînê de amade bûn.

"Sûdanî li ser avakirina hikûmeta xwecihî ya Kerkûkê bi israra bû" Ehmed Remzî ji ajansa Rûdawê re got, "Civîn pir girîng

bû. Serokwezîr nêrîna xwe ya derbarê avakirina hikûmeta xwecihî ya Kerkûkê de rave kir û got ku nabe ti civak bê paşxistin.

Mihemed Şiya Sûdanî li ser avakirina hikûmeta xwecihî ya Kerkûkê bi israra bû." Ehmed Remzî diyar kir ku wekî nûnerên Tirkmenan ên encumena parêzgeha Kerkûkê, wan di civînên li gel serkirdeyên siyasî û yekem civîna encumenê de, rol û însiyatîfa Serokwezîrê Îraqê bilind nixandine. Projeya me wekî Eniya Tirkmenan a Îraqê ew e ku postê parêzgar û postên serekî yên parêzgehê di navbera her sê pêkhateyên sereke de bi dorê bîn guherîn. Li gorî daxuyaniya Ofîsa Serokwezîrê Îraqê, ev civîn beşeke ji hewlên serokwezîr a ji bo têgihîştina di navbera hêzên

niştimanî yên parêzgehê de ji bo pêkanîna hikûmeta xwecihî û cîbicîkirina bernameya hikûmetê di sektorên geşepêdanê, xizmetguzarî û pêşxistina saziyên xwecihî de bû.

"Divê wekî tîmekê kar bikin"

Sûdanî got, "Girîng e berjewendiyên xelkê Kerkûkê li ser her rêkeftina hêzên siyasî yên ku di hilibjartinan de bi ser ketine bê danîn.

Dûr ji biçûkxistina her hêzeke netewî û civakî ya Kerkûkê girîng e wekî tîmekê kar bikin."

Serokwezîrê Îraqê endamên encumena parêzgeha Kerkûkê teşwîq kir ku hikûmeta xwecihî pêk bînin û ji bo baştirkirina rewşa aborî û bihêzkirina avadankirin û xizmetguzariyê çî pêwîst be bikin.

Sûdanî 25ê Tîrmehê bi nûnerên pêkhateya Ereban ên encumena parêzgeha Kerkûkê re civiyabû.

Endama pêkhateya Ereba û yek ji bêsardên civînê, Selwa Ehmedê ji Rûdawê re ragihand ku serokwezîr ji wan re gotiye, di demeke nêzik de dê bi awayekî cuda ligel aliyên Kurd û Tirkmen ên encumena parêzgeha Kerkûkê re bicive.

Di 11ê Tîrmehê de meclîsa parêzgehê yekem civîna xwe li dar xist Li gorî qanûnê divê di nava 30 rojan de parêzgar bê hilibjartin.

Diyaloga hevpar a alîkariya ewlehiyê ya Amerîka û Îraqê bidawî hat

Diyaloga hevpar a alîkariya ewlehiyê ya navbera Amerîka û Îraqê li Waşintonê bidawî hat û danûstandin li ser çend pirsan hatin kirin.

Balyoza Amerîkayê li Îraqê Alina Romanowski li ser tora civakî ya Xê ragehand, "Diyaloga hevpar a alîkariya ewlehiyê ya navbera Amerîka û Îraqê li roja Sêşemê, 23.07.2024, piştî danûstandin li ser paşeroja peywendiyên me yên ewlehiyê yên dualî, bidawî hat."

Alina Romanowski eşkere jî kir, "Em bi dilxweşiyê zêde li benda karkirina bi hevparên xwe yên Îraqî re ne, ji bo pêşxistina stratejîk a ku lihevkerin ji bo veguhastina erkê Hevpeymanîya Navdewletî li ser hatiye kirin."

Pirsa mana Hevpeymanîya Navdewletî ya Dijî DAIŞê bi Serokatiya Amerîkayê jî yek ji tewerên serekî yên Mihemed Şiya Sûdanî jî bo Waşintonê bûn, ji ber ku di derheqa mana hêzên biyanî de di navxweya Îraqê de givaştineke zêde li ser hikûmeta wî heye.

Tevî van hemî givaştinan jî,

Amerîkayê gelek caran ragehandiye ku DAIŞê hêştê li deverê metirsî ye û ew amade nînin ji Îraqê derbikve.

Di eynî demê de jî li jîneyêke bilind a serbazî ya Îraq û Amerîkayê jî li ser berfirekîkirina hevahengiya serbazî ya navbera wan û diyarkirina erkê bê yê hêzên Hevpeymanan pêk hatiye, heta niha çend civîn jî kirine.

Nêçîrvan Barzanî û Hakan Fîdan civiyan

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî û Wezîrê Karê Derve yê Tirkiyeyê Hakan Fîdan li Tehranê civiyan.

Îro li paytexta Îranê li bajarê Tehranê serokomarê nû yê wî welatî Mesûd Pizîşkiyan di merasîmeke taybet de sond xwar.

Ji welatên derdorê û welatên cihanê gelek serkirde û rayedarên pilebilind jî beşdarî merasîmê bûn.

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî jî bi fermî ji bo merasîma sondxwarina Pizîşkiyan hatibû vexwendin.

Nêçîrvan Barzanî di çarçoveya wê serdanê de li gel Wezîrê Karê Derve yê Tirkiyeyê Hakan Fîdan civiya.

Li gorî daxuyaniya Serokatiya Herêma Kurdistanê her du aliyan daxwaza xwe ji bo berfirekiriya hevkarîyên hevbeş nîşan da.

Herwiha her du aliyan xwest ku pêwendiyên Tirkiyeyê yê li gel Îraq û Herêma Kurdistanê di hemû waran de berdewam bike.

Li gorî daxuyaniyê di heman demê de pêşhatiyên dawiyê yê li herêmê û çend mijarên din ên hevbeş hatin gotûbêjirin.

NƏBİ, HƏCƏR YADİGARİ

Azərbaycanın xalq qəhrəmanları Qaçaq Nəbi və onun sədaqətli ömür yoldaşı və silahdaşı Qaçaq Həcər in doğmaca nəvəsi Əliş Əlabbas oğlu Məhərrəmov 1923-cü ildə Zəngəzur mahalı Qubadlı rayonunun Aşağı Mollu kəndində anadan olmuşdu. Ali təhsil almışdı. O, ister uşaqlıq istersə də gənc

yaşlarında qəhrəmanlıq diyarı Qubadlının, igidlər məkanı Mollu kəndinin şərəf və şöhrətini həmişə uca tutmuş, özünü doğulduğu nəslin ləyaqətli bir davamçısı kimi aparmışdı. Əliş Əlabbas oğlu 1941, 1945-ci illər müharibəsində iştirak etmiş və üç dəfə ağır yaralanmışdır. Birinci qrup vətən müharibəsi əlili idi.

Bir çox orden və medallarla təltif edilmişdi. O, ömrünün bütün çağlarında rayonunun ictimai-siyasi, iqtisadi və mədəni həyatında fəal iştirak etmişdi. Rayon Aqsaqqallar Şurasının üzvü idi. Qarabağ hadisələri Əliş kişinin qəzəb və hiddətini son həddə çatdırmışdı. Əliş Məhərrəmov yumruğunu düyüb, qəzəb və həyəcanla deyirdi: "Ə, sən öləsən, kafir uşaqlarının hərəkəti adama o qədər yer eləyir ki, az qalırsan hirsindən çatlayasan. Nəbini demirəm, Həcər in adı gələndə erməni siçan deşiyi axtarırdı ki, təpilsin ora. İndi gör nə günə qalmışdır ki, adam yerinə qoyulmayan, insan sırasında sayılmayan digərlər bize meydan oxuyurlar. Yox, bu dərd məni öldürəcək".

1993-cü il avqust ayının son günlərində Qubadlı rayonu ermənilər tərəfindən işğal ediləndə dinc əhali döyüşə-döyüşə geri çəkilmək, doğma yurdu tərk etmək məcburiyyətində qaldılar. Əliş Əlabbas oğlu Məhərrəmov kəməri belinə bağlayıb, tüfəngi əlinə aldı və kənddən, ev-əşikdən çıxmaq qərarına gəldi. Qohum-əqraba həmkəndliləri nə qədər yalvarsalar da o, qərarını dəyişmədi və qətiyyətlə bildirdi ki, mən Nəbi, Həcər yurdunu tərk edə bilmərəm. Düşmən yalnız mənim meyitim üstündən keçib bu yurda ayaq basa bilər. Dedi ki kimi də elədi. Xalqımızın qeyrətli oğlu, 1993-cü il avqustun 30-da ermənilər kəndə girəndə onları atəslə qarşılamış, son nəfəsində də döyüşmüş və qəhrəmanlıqla Şəhid olmuşdur.

ALLAH RƏHMƏT ELƏSİN!

Vüqar Həsənov Teymur Müskanlı

Mesud Barzani kim mi?

Bir Yahudi'nin hikayesi...

Biz Yahudi toplumu olarak Babil'de 2600 yıl varlık sürdük. Ben Irak'ta doğduğumda, bütün Yahudiler sadece üstlerindeki elbiseler izin verilerek yerlerinden göçertilmişlerdi. 1963 yılında ben 8 yaşındayken Iraklı kimliklerimizi geri getirmemiz ile ilgili bir bilgi aldık hükümetten. Biz Iraklı Yahudiler kimliklerimizi geri iade ettik ve kimliklerimizin yerine bize sarı renkli yeni bir kimlik verdiler. Nazilerin Almanya'da yaptığı gibi. 1963 yılında sarı kartlarımızı aldığımızda artık normal birer vatandaş olmadığımızın farkındaydık. Ülke dışına çıkmaya-çağımızı bildirdiler, birer rehineye döndüğümüzü farkettiler. 1968 yılında Saddam yönetime geldi ve hayat tamamen bir kabusla dönüştü. 1969 ocak ayının bir akşamında ulusal bayram ilan edildiğini duyduk radyodan. Bu ulusal günde okulların kapalı olacağını duyduk ve biz çocuklar neşe içinde dans edip oyunlar oynuyorduk. Gece dokuz gibi niye ulusal bayram ilan edildiğini radyodan duyduk ve göz altında bulunanların suçlarını itiraf ettiklerinin bilgisini aldık. O karanlık gecede suçlarını itiraf edenlerin bedenleri Bağdat'dın merkezi bir meydanında sallandıklarını öğrendik. Asılan 14 kişiden 9'unun Yahudi olduğu bilgisi bize ulaştı. Hoperlörlerden bu asılanların isimleri okundu. Sevenleri ve yakınları son bir veda için ulaşamamışlardı onlara.

Bizim için yaşam ve ölmek aynı şey olmuştu. Babam o anda bizim için tek çözümün kaçmak olduğunu anladı. Tek çözüm Kuzey'de yaşayan Kürtlerin bölgesine ulaşmaktı. Babam sarı kartlarımızla oraya normal yollarla ulaşamayacağımızı biliyordu. Ümidimiz Kürtlerin olduğu bölgeye zamanında ulaşmak, onların yardımıyla ülkeden çıkmak ve yeni bir hayata başlamak. Kaçış hikayemiz bir geceye sığdırılarak anlatılamayacak kadar uzun. Önceden sarı kartlarımızı elle ikiye ayırarak bir yarisını Kürt bölgesine gönderdik. Ulaştığımızda elimizdeki yarı kartları onlardaki diğer yarisıyla eşleştirip biz olduğumuza emin olmaları gerekiyordu. Babam bir şeyden emin olmak istiyordu ve bizi toplayıp şunu söyledi; "Yakalandığınızda ailenizi ifşa etmeyin ve asla İbrance konuşmayın." diye tembihte bulundu.

Ben o zaman 16 yaşındaydım ve kız kardeşlerim 14-11 yaşlarındaydı. Bir gece yola çıktık ve yolda Yahudi başka bir aileyle karşılaştık, hiçbir şey demeden yanlarından geçtik. Haftalar sonra ulaşmamız gereken noktaya gelmiştik. Bütün hikayeyi atlayıp son çıkış hikayemizi anlatacam size. Bir

kamyon yanaştı ve 22 kişi birbirimizin üstüne basarak uzandık. Güzergahımız bir şöförlü Şingal bölgesinden geçip İran sınırına geçmekti. Gece zifiri karanlık ve kamyonun tüm ışıkları kapalıyken yola çıktık. Baas rejimi askerlerinin bizi fark etmeden tüm bu bölgeyi geçmemiz gerekiyordu. Derin uçurumu olan vadilerden, zifiri kanlıkta ışıkları söndürülmüş bir arabayla ilerliyorduk. Aniden şöförlü frene bastı; derin vadilerin birinin yamacında durdu ve bizi arabadan indirdi. Güneş doğmadan geri gitmesi gerektiğini anlattı. Biz yalvararak; "neredeyiz? lütfen bizi burda bırakma." dedik. O da merak etmeyin; "Şimdi bireleri diğer taraftan sizi almak için gelecekler." dedi...

Şöförlü 22 kişinin içenden bana yanaştı. Ben 16 yaşındayım ve benden bir kaç yaş büyük olan şöförlü sağ elimi iki elinin arasına aldı ve şunu dedi: "Benim adım MESUD BARZANİ ben Mustafa Barzani'nin oğluyum, bana söz vermeni istiyorum." dedi. Bu kaçış hikayesini insanlara anlattığımda biz Kürtlerin sizden hiç bir beklenti içinde olmadığımızı ve sizden tek kuruş istemeden yardım ettiğimizi anlat; çünkü biz Kürtler siz Yahudi toplumunu seviyoruz." dedi.

Ben sözümü tuttum. Bu sadece benim hikayem değil. 1900 Yahudi bu insanların yardımıyla 3 sene boyunca o karanlık yolda o ışısız araba eşliğinde o noktaya ulaştırıldı.

33 sene sonra bir grup Amerikalı Senetörle beraber Bağdat'tayım. Onlara öncülük yapıyorum. Bu grupla Necef, Bağdat ve daha bir çok Irak bölgesini dolaştık. Senetörlerden biri bana dönerek: "Edwin; bu gece çok özel bir yerde kalacağız, Başkan Mesud Barzani'nin evinde." dedi. Ben de hikayemi Senetöre anlattım, çok etkilendi hikayemden.

Bir sonraki gün Mesud

Barzani dış ilişkilerden sorumlu bakanıyla bizimle toplantı için odaya girdi. Toplantı yaklaşık bir saat sürdü. Barzani ayağa kalkarak başka bir görüşmesinin olduğunu ve yetişmek için ayrılmak zorunda olduğunu bildirdi. Senetör de ayağa kalkarak; "son bir dakikanızı bize ayırma şansınız var mı?" dedi. Barzani de; "yaklaşık bir saatimi size ayırdım, gitmem gerekiyor." dedi. Senetör Barzani'ye dönerek beni işaret etti: "Bunu tanıdınız mı?" diye sordu. Barzani bana bakarak; "hayır, tanımıyorum." dedi. Senetör; "siz daha önce karşılaştınız." dedi.

Ayağa kalkıp tüm hikayeyi bir dakikaya sığdırmam gerektiğimin farkındaydım. Ona dedim ki; "Ben Edwin Shawkur, Irak'ın son Yahudi'lerindenim." dedim. İngilizce konuşmamı Barzani'nin tercümanı Kürtçeye çevirmeye başlamıştı ama konunun nereye gideceğinden bihaberdi.

Barzani'ye dönerek; "Burdaysak Kürtlerin sayesinde." dedim. Barzani konunun nereye gideceğini anlamıştı ve yan tarafındaki masaya elini dayayarak destek almaya çalıştı. Ben o karanlık dağ yolundaki geceyi anlattım ve şöförlü gözlerimin içine bakıp elimi iki elinin arasına alıp şu sözlerini aktardım:

"Ben MESUD BARZANİ, MUSTAFA BARZANİ'nin oğluyum." dedi.

Bunu dediğim an çeviriyi yapan Kürt dizlerinin üstüne düşüp ağlamaya başladı önümüzde. Benim, Senetörün ve Barzani'nin yanaklarından yaşlar oklar gibi yere düşüyordu.

Bir dakika boyunca göz yaşlarıyla hiç konuşmadan birbirimize baktık Başkan Barzani'yle ve insan olmanın: "İrk, din, etnisiteyle ilgili olmadığını anladık."

Hikaye: Edwin Shawkur
Çeviri: Aram Acar

8 bin çocuk ve yaşlı Barzani erkeğinin canlı canlı gömüldüğü Barzan Enfali'nin üzerinden 41 yıl geçti

Baas rejimi, 31 Temmuz 1983 yılında Barzani aşiretinden yaşları 10 ile 85 arasında 8 bin erkeği aynı gün evlerinden alıp Irak'ın güneyindeki Musenna kentine götürerek katletti. Bu olay tarihe "Kürt Enfali'nin ilk aşaması" olarak geçti. Aradan 40 yıl geçmesine rağmen Barzan Enfali'nin yaraları hala kanamaya devam ediyor.

40 yıl önce Irak'ta diktatör Saddam Hüseyin liderliğindeki Baas rejimi askerleri, Barzan bölgesinde sırf "Kürt" oldukları için Barzani aşiretinden 8 bin erkeği evinden çıkarıp zorla Kuştepe'deki toplama

kampına götürdü. Ardından 31 Temmuz 1983 günü "Kerkük'te toplantıya götürülecekleri" belirtilen bu insanlar Topzawa ve Irak'ın güneyindeki Musenna kentine bağlı Nugreselman ve Erer çölleri götürülerek canlı canlı toprağa gömüldü.

2011 yılında Irak Yüksek Ceza Mahkemesi, Barzanilere karşı uygulanan bu katliamın "soykırım" olduğuna karar verdi ve hem savaş suçu ve hem de insanlığa karşı işlenmiş bir suç olduğuna karar verdi.

Irak Yüksek Ceza Mahkemesi 2011 tarihli 4 C-1 nolu kararıyla

Barzanilere karşı uygulanan katliamı soykırım olarak tanıdı. Fakat maalesef o günden bugüne ne Irak Parlamentosu mahkemenin bu kararını tasdik edebildi ne de Irak hükümeti bu karar üzerine icrai bir karar aldı.

Baas rejimi 31 Temmuz 1983'te bir günde 8 bin Barzaniyi katlederek toprağa gömdü. Ardından 1988 yılında başlatılan ve 8 aşamada devam eden Enfal Sıyırımı sürecinde 182 bin Kürt daha toplu olarak Irak'ın gündeyindeki çöllere götürülerek katledildi.

İlk kez 2005'te toplu mezarların açılmaya başlanmasının ardından aynı yıl 503, 2014'te de 93 kişiye ait kemikler Semawa ve Nugreselman çöllerinden çıkarılarak Kürdistan Bölgesi'ne getirildi.

Aradan onlarca yıl geçmesine rağmen Barzan Enfali'nin yaraları kanıyor. Yaranın kanamasının bir nedeni de Baas rejimi tarafından Güney Kürdistan'da Kürtlere uygulanan büyük soykırımın hala uluslararası toplum tarafından "soykırım" olarak kabul edilmemiş olmasıdır. darkamazi.com

EM KURDÊN AZERBAJCANÊ PEYMANA QESRA ŞİRÎN Û LOZANÊ ŞERMEZAR DIKIN

Îro 101 - emîn salvegera peymanana Lozanê ye.(24.07.1923)

Wek tê zanîn, di roja 17.05.1639 an de, bi peymanana Qesra şîrîn Kurdistan bû 2 beş. Beşek ji axa welatê me Îranê û beşek jî Osmanîyan ji xwe re girtibûn. Di 24.07.1923 an de jî ,bi peymanana Lozanê, dewletên Cîhanê durûtîyê kirin û ji bo berjewendîyên xwe, kurd kirin qurban. Kurdistan di navbera Îran, Iraq, Sûrîye û Tirkîyê de dan parve kirin û di encama Lozanê de Welatê me bû çar beş.

Ji roja îmezkirina peymanana Lozanê, heya îro ,netewa Kurd bi deh caran leqî komkujîyan hat.

Bi sedhezaran Kurd bi şiklekê hovane hatin kuştin û ji ser axa xwe hatin sargûn kirin.

Lê, dewletên Cîhanê li hemberî kiryarên wehşî yên ku dewletên dagirker li dijî netewa Kurd bikar anîbûn tu helwest negirtin û bêdeng man. Di dema referandûma serxwebûna başûrê Kurdistanê de jî (25.09.2017) hate îspat kirin ku, dîtinên dewletên Cîhanê îro jî li hemberî Kurdan nehatîye guhertin.

Bi şiklekê eşkere li dijî Kurdistanê serbixwe ne û dixwazin Kurd her tim bindestî ereb, tirk û farisan de bin.

Ji bo vê ez bêbextî ,durûtî û bê edaletîya dewletên dinyayê şermezar dikim.

Bijî Kurd û Kurdistan

Bijî serxwebûna Kurdistanê.

PWK: Em 8000 şehîdên Enfala Barzanîyan bi rêzdarî bi bîr tînin

Em di 41emîn salvegera Enfala 8000 Barzanîyan de, şehîdên Enfala Barzanîyan û hemû şehîdên Kurdistanê bi rêzdarî bi bîr tînin. Hemû qesasên Enfala Barzanîyan careke din rûş dikin. Di roja 31ê tîrmeha 1983yan de li dijî Barzanîyan Enfal hate li dar xistin.

8 Hezar mêrên Barzanîyan ku temenê wan ji 7 salî heta 85 salî bûn, ji aliyê rejîma Saddam, ji herêma Barzanê hatin derxistin û anîn herêma Qûştêpe ku bi ser wîlayeta Hewlêrê ve ye û li kampên Qûdus û Qadisiyê heps kirin. Mêrên Barzanîyan bi rojan bê av û bê nan di nav van kampan de hiştin, di dawîya ezîyeteka mezin de hatin wendakirin. Çi bi serê van mirovan de hat, heta îro jî nayê zanîn. Di ser vê jenosîdê de 41 sal derbas bû ye, lê hîn jî tu zêber ji piraniya wan 8 hezar kesan tuneye. Ev mirov hatin îmhakirin û bi tevayî hatin binaxkirin. Cenazeyên kêman kesan ji wan vê dawîyê hatine dîtin.

Em di 41emîn salvegera Enfala 8000 Barzanîyan de, şehîdên Enfala Barzanîyan û hemû şehîdên Kurdistanê bi rêzdarî bi bîr tînin. Hemû qesasên Enfala Barzanîyan careke din rûş dikin. Em dibêjin, bersîva herî mezin û bibandor a li dijî Enfala Barzanîyan ewe ku, hemû aliyên Başûrê Kurdistanê tifaqa xwe ya neteweyî, niştimanî pêk bînin û hemû kurdên cîhanê li destkeftiyên federe yên Herêma Kurdistanê xwedî derkevin, biparêzin, pêşde bivin.

Buroya Ragehandinê ya Partiya Welatparêzên Kurdistanê (PWK)

Mele Mustafa Barzani: Ben, Arap'ların iktidar savaşı için Kürt çocuklarını feda etmem

Celal Talabani, Mele Mustafa Barzani'nin yanına gelir ve "Devrimci Sosyalist ve Demokrat Arap kardeşlerim ile görüşüyorum.

Beni size yolladılar. Hükümeti devirmek için bizden destek istiyorlar. Halk savaşı başlatıp Abdülkerim Kasım'ı

devireceğiz." der.

Mele Mustafa Barzani "Tamam," der ve ekler, "Abdülkerim Kasım devrilinece, ne olacak? Yerine kim geçecek?

Mam Celal, "Halk İktidara gelecek." diye cevaplar.

Mustafa Barzani, "Hangi Halk?" diye sorunca, Talabani "Irak'ta yaşayan halk." şeklinde cevap verir.

Barzani, bunun üzerine "Bak oğlum güzel diyorsun.

Yalnız, Abdülkerim Kasım gidince, yerine Baas iktidar olacak ve korkarım biz Kürtler Abdülkerim Kasım'ı mumla arar olacağız." der ve ilave eder: "En azından Abdülkerim bizimle masaya oturup, anlaşmak istiyor.

Onu devirmek yerine, onunla anlaşmayı denemeliyiz.

Kürtler için bir şeyler kopartmaya çalışalım. Bırak onların kendi aralarındaki sorunları bize tasa olmasın. Biz Kürtler için, kendi halkımız için bir şeyler yapmaya çalışalım. Bizim derdimiz Irak'a kimin Başkan olacağı değil, bizim

amacımız ve derdimiz Kürtlerdir, Kürdistan'dır!

Ben, Arap'ların iktidar savaşı için Kürt çocuklarını feda etmem. Savaşsam sadece Kürt ve Kürdistan için savaşırım."

Ve Celal Talabani ayrılır.

Baas rejimi başta Celal Talabani olmak üzere Bazi Kürt'leri yanına çekmeyi başarır. Abdülkerim Kasım'a karşı hep birlikte mücadele ederler. Akabinde Kasım Kürtler ile çatışır. Bir yıl sonra Abdülkerim Kasım devrilir. Yerine Baas rejimi gelir ve ilk icraatları da Kürt'lere saldırmak olur.

Baas rejimi 1960'ta yapılan anlaşmaları da tanımadığını açıklar. Böylece daha önce Kürtlerin elde ettiği kazanımlar, alınan haklar da elden uçar gider.

Sonra Aynı partide, Saddam Hüseyin başa geçer ve onun iktidarı boyunca yüzbinlerce Kürt katledilir.

Celal Talabani yıllar sonra bu olayı anlatırken, belki de ilk kez açık ve net bir şekilde pişman olduğunu söyleyerek, "Tarih Serok'u haklı çıkardı" der.

SERBİLİNDİYA GELLÊ KURD NÊÇÎRVAN BARZANÎ

Cihê şanazîye ku tev serokên sedan dewlatan serokê herêma Kurdistan kek Nêçîrvan Barzanî jî beşdar bû olîmpîada li Parîsê de. Berê kê ji me wê bawar bikira, ku îro emê

bighîjin vê derecê- rêveberê ji milletê me kêleka rêveberên dewletên mezin bisekine. Hema bêjî ev xewnên kal û bavane bûye rastî. Serkeftina milletê me roj bi roj zêde dibe, şikir mala xwedê. Hîvîdarim wê ev serkeftina milletê me berdeyam

be, di cîhanê de wê nîrxên kurd û Kurdistan xweşik naskin, daxweza milletê me jî guhdarkin. Hîvya serkeftina hê zêde û mezin. Avakirina dewleta me Kurdistan hêdî- hêdî ser re e.

Gohar Mamo

Abdulmenaf Kiran: Sykes Picot ve Lozan'dan Sonra Kürt Siyaseti!

Biz Kürtler, enerjimizi boşa kullanmakta, havanda su dövmekte mahir bir halkız. Her türlü olumsuzluk ve başarısızlığımızın sorumluluğunu başkasına fatura etmeye çalışmakta mahiriz. Ama bedelini de her seferinde biz öderiz!

Kürt siyaset sınıfı, benim zannıma, kötürümdür. Kendi gerçekliğinden habersiz, uluslararası durumu değerlendirme kapasitesinden yoksundur. Muhabatını ya da düşman diye tanımladığı kesimlerin de kapasitelerinden habersiz, tutum ve davranışlarının altındaki nedenleri de ya kavramıyor ya da ona uygun tutum geliştirmeyi beceremiyor. Hasılı kelam başarılı olmadıkları gibi, başarısızlığının nedenlerini de sorgulayamıyor.

2016 öncesinde, uzun süre Sykes Picot'un 100 yıl dönümüne kafa yorduk.

Tarihçilerin ilgi alanında olması gereken şey, neredeyse Kürt siyaset erbabının gündemini tam doldurdu. Bunun üzerine bir dizi toplantı ve protestolar yapıldı; ama bundan Kürtler hiçbir şey elde edemediler.

Geçtiğimiz 24 Temmuz 2023 günü Lozan Anlaşmasının yüzüncü yıl dönümüydü. Bu sefer Kürt siyaset erkanı "Hurra" deyip enine boyuna Lozan Anlaşmasını ve Kürdistan'ın Emperyalist Güçler tarafından dörde bölünmesini "tartışıp durdu. Kınadık, tanımadığımızı söyledik, lanetledik. Yetmedi, Lozan'da ve farklı yerlerde, İngiliz, Fransız ve dahi İtalyan Emperyalizmini protesto ettik. Bundan da hiçbir şey elde etmedik, etmeyeceğiz de. Dahası bu devletlerin, Kürtlerin meşru taleplerine karşı duyacakları sempatiyi de yitirme riskini artırmış olduk!

Biz Kürtler, enerjimizi boşa kullanmakta, havanda su dövmekte mahir bir halkız. Her türlü olumsuzluk ve başarısızlığımızın sorumluluğunu başkasına fatura etmeye çalışmakta mahiriz. Ama bedelini de her seferinde biz öderiz!

Şimdi, uluslararası siyasi ve hukuksal sisteme kısaca bir göz atalım:

Birinci Dünya savaşının sonunda Milletler Cemiyetinin Kurulmasından sonra savaşların yasaklanması dünya gündemine geldi. Milletler Cemiyeti Misakı (kuruluş sözleşmesininin) 12,13 ve 15. Savaş ilanı kuralarla bağlandı.

12. Maddeye göre, devletler arasındaki sorunlar, önce hakeme, ya da yargısal yola götürülecek. Çözüm için 3 ay beklenecek, Çözüm getirilmezse, savaş ilan edilebilecek.

13. maddeye göre, Hakem ya da Yargısal yolla verilen karara uyan Milletler Cemiyeti Üyesi Devlete karşı savaş ilan edilemez. (Milletler Cemiyetine Üye olmayan devletlere karşı savaş ilan edilebilir.)

15. maddeye göre, bir uyumsuzluk konusunda oybirliği ile verilen rapora, uygun hareket eden bir devlete karşı, savaş ilan edilemez. Tabi bu kurallara da uyulmamıştır. Henüz üzerinde 20 yıl geçmeden 2. Dünya Savaşı olmuş.

İkinci Dünya savaşından sonra, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi ile özetle; savaş ilanı, Bireysel ve Kollektif meşru savunma ile Uluslararası Yetkili organların Bağlayıcı kararlarını yerine getirmek için zorlama önlemi için başvurulabilir.

Savaş hakkında pek çok sözleşme vardır. Hepsine değinemem. Ama özet ile ikinci Dünya savaşından sonraya kadar, devletler için savaş bir hak gibidir.

Mehmet Yasin Aslan'ın Savaş Hukuku Temel Prensipleri isimli makalesinde belirtildiğine göre, 2008 yılına kadar 5.560 yıllık insanlık tarihinde 14.560 savaş yaşanmış. Bu sürede 185 kuşak, insan yaşamış. Sadece 10 kuşak insan, savaşmadan yaşamını geçirmiştir. Ve ne yazık ki tüm savaşların gerçek amacı, işgal etmek ve ekonomik kaynaklara el koymaktır.

Birinci Dünya Savaşının taraflarının da gerçek amacı, karşı tarafı işgal edip, ekonomik kaynaklarına el koymak ya da talan etmektir. Bu nedenle Sykes Picot anlaşmasını anlamamak, ya da kınamak bize hiç bir şey kazandırmaz. Galipler her zaman mağluplara kurallarını dikte ettirmişler. Tarih boyunca bu böyle oldu. Her zaman mağluplar haksız kabul edilmiş, savaş tazminatı ödemek zorunda kalmışlardır.

Barışlar da yine savaşan taraflar arasında yapılır.

Kürtler 1. Dünya savaşından sonra kendi ülkesini savunmak için, kendi siyasal liderliği altında savaşmadı. Ayrı bir cephe açmadı. Osmanlı'nın diğer Müslüman tebasından ayrı, kendine mahsus ordu kurmadı.

Sadece kendi ülkesini savunmak için savaşmadı. Daha çok Osmanlı Saltanatı için savaştı ve yine Osmanlıya bağlı yaşama mücadelesi verdi.

1922'nin Kasım ayına kadar Osmanlı saltanatı hukuken ve fiilen devam ediyordu. Hatta 1924 yılına kadar Halifelik adı altında devam ediyordu. Mustafa Kemal Cumhuriyeti Lozan Anlaşmasından 3 ay 5 gün sonra ilan etti. Osmanlıya resmen ve fiilen 1924 Martında Halifeliğin kaldırılması ile son verdi. O güne kadar Kürtlere bazı sözler verdi. Ama Lozan'dan sonra, artık Kürtlerin gücüne ihtiyacı kalmadı. Üniter Devleti Anadolu'daki diğer tüm etnik yapılar gibi Kürtlere de dayattı. Lozan öncesi, o tarihte Mecliste Bulunan Kürt Mebuslar da Lozan'a telgraflar çekerek, "İsmet Paşanın Kürtleri de temsil ettiğini, kaderlerinin Müslüman Osmanlı Tebasına tabi olduklarını" söylediler.

Bu sonuçlardan Fransa, İngiltere veya İtalya, namı diğer Batı Emperyalizmini sorumlu tutmaya kalkışmak, aslında gereksiz yere onları da karşıımıza almaktan başka işe yaramaz. Nasıl ki insanların yaşamak için dost ve akrabalara ihtiyacı varsa, Halklar için de dost ve müttefik halk ve devletlere ihtiyaç duyulur.

Kürtlerin Kollektif Haklarını inkar eden, Türkiye, İran, Irak ve Suriye'dir. Yapılacak en doğru şey, demokratik yol ve yöntemler ile meşru ve hukuki yolda kollektif haklarımızı talep etmektir. Bunun için de birlik ve ittifaka ihtiyacımız vardır. Nifaka değil.

Ben "bağımsızlık istiyorum" demekle bağımsızlık gelmez. Bağımsız olma hakkımız var demek de pek bir şey ifade etmiyor. Hukukta "Hak" Talep edilebilen şey, diye tanımlanır. Talep ilgili makamdan yapılır. Vermezse yargı yoluna gidilir. Şu anda böyleleri evrensel bir hukuk da, küresel olarak başvurulacak etkili bir yargı yolu da yoktur.

Son olarak şunu belirteyim. Siyaset ne ideolojik ne de romantik duygularla yürümez. Maddi ve beşeri kaynaklarla yürür. Bu imkanlar yoksa dilediğiniz hayali kurmaktan serbestsiniz. Ama hayal olmaktan öteye gitmeyecektir.

Av.Abdulmenaf KIRAN
HAK-PAR Eski Genel Bşk.Yrd.

PWK: Divê dewletên cihanê neheqîya ku di Peymana Lozanê de li Kurdan bûye telafî bikin

Di 101 salîya Peymana Lozanê de, em ji dinyayê re carekê din eşkere û deklere dikin ku em Peymana

Di 24ê tîrmeha 1923an de, li bajarê Lozanê yê Swîsreyê peymanek hate îmzekirin. Bi vê peymanê, bê ku milletê Kurd di konferansê de temsîl bibe, çarenivîsa milletê Kurd hate tayinkirin û milletê Kurd û welatê wî Kurdistan di dîrokê de cara duyem hate perçekirin û dabeşkirin.

Wek tê zanîn, di 17ê gulana 1639an de, bi peymanê Qesrî Şîrîn, ya ku di navbeyna Osmanî û Safewîyan de hate îmzekirin, Kurdistan bû du parçeyan. Bi Peymana Lozanê ku wek teyidkirina Qesrî Şîrîn e, Kurd û Kurdistan vê carê jî di asta navdewletî û di nava çar dewletan de hate dabeşkirin

PARTIYA WELATPARÊZÊN KURDISTANÊ (PWK)

û Kurdistan bû welatekî kolonî ya navdewletî. Ji derveyî îradeya neteweya Kurd, nexşeya herêmê ji nû ve hate xêzkirin. Dîroka sedsalîya makûs ya neteweya Kurd ya ku li ser bingehê perçebûn û dabeşbûnê form girtîye, mixabin îro jî berdewam dike. Bi Peymana Lozanê milletê Kurd û welatê wî Kurdistan tune hatine hesabandin, îradeya wan bînpê bûye, ji mafê netewî û heta yê mirovî jî bêpar maye. Bi vê peymanê, hîmên civata Kurd û Kurdistanê hatine tehrîbkirin. Berfîya her tiştî rasterast mudaxleyî pêvajoya netewebûyîna kurdan bûye. Sedemên bingehîn yên pîrsgirêkên erdnîgarî, sîyasî, aborî, civakî, çandî û zimanî, perçebûn û dabeşbûna neteweya Kurd, bêgûman ev mudaxeleya navdewletî ye. Bêpîrsên vê yekê, bêşik ne tenê dewletên kolonyalist Tirkîye, Îran, Iraq û Sûriye ne. Li gel dewletên kolonyalist yên heremê, dewletên kolonyalist û empeyalist yên cihanê ku beşdarî Peymana Lozanê bûne û yan jî bûnin terefê vê peymanê jî gunehkar û berpîrsên vê yekê ne.

Peymana Lozanê peymanek navdewletî ye û pêwîste di çerçeweya pîrensîb û dadwerîya navnetewî de bête şîrovekirin. Loma jî, girîngîya tekoşîna li dijî Peymana Lozanê ya di asta navdewletî de, bêti manîdar dibe. Bê gûman, di warê qada dîplomasiyê û huqûqa navdewletî de vatinîyên gelek girîng dikevin ser milên dewleta federe ya Başûr, dîaspora Kurd, akademîsyenên ciwan yên kurd ku di unîversîteyên welatên rojavayê de dixwînin. Ji bo van erk û vatinîyan jî pêwîstî bi lobîyek xurt, ya ji bo tekoşîna dadwerîya navdewletî, herweha pêdivî bi dîplomasiyek koordînekirî û bi îstîqar heye. Dîsa di vê qadê de, pêwîstî bi xebatên akademîk yên bi zimanên cuda heye. Neteweyê Kurd heta îro Peymana Lozanê qebûl nekiriye, îro jî qebûl nake. Lê ev helwest bi serê xwe têrê nake. Divê ev zincîrên koletîyê miheqeq bêne şikandin. Pêwîst e hemû rêxistin û partiyên kurdistanî, dezgehên sivîl û demokratîk rewşenbîr û akademîsyenên kurdan, di hemû qada tekoşîna de, di qada netewî û navdewletî de, di salvegera 101 salîya Peymana Lozanê amade bin. Ji bo peymanê Lozanê di sergoyê dîrokê de bihê binaxkîrin, divê em bi rûheki seferberî tekevin nav tekoşîna û hewldanên pîr alî. Di wî warî de, erk û vatinîyên dîaspora kurd gelekî girîng in. Xebatên dîplomasiyê û yên lobîya kurdî, konferans û sempozyûmên navnetewî pêwîst in. Di serlêdanên NY û dezgehên din yên navneteweyî de, tekoşîna huqûqî û dadwerîyê, di pêvajoya protestokirinê de çalakîyên bingehîn in.

Di 101 salîya Peymana Lozanê de, em ji dinyayê re carekê din eşkere û deklere dikin ku em Peymana Lozanê napejirînin. Em bangî wan dewletên ku binê vê peymanê îmze kirine ya jî terefên vê peymanê ne dikin ku xwe ji vê şaşî û neheqîya dîrokî vekşînin û mafê dewletbûyîna milletê kurd qebûl bikin. Buroya Ragehandinê ya Partîya Welatparêzên Kurdistanê (PWK)

101 yıl önce Lozan'da, "Kürt Meselesi" nasıl ele alındı?

(Övvəli öten sayımızda)

Lord Curzon rest çekiyor

30 Ocak 1923 günlü oturumda İtilaf Devletleri, Türkiye'ye sekiz maddelik bir "barış projesi" sundular. Projenin son maddesi "Irak hududu, yani Musul Meselesi Milletler Cemiyeti'ne havale edilecek" şeklindeydi.

Anlaşmazlıklar böylesine keskinken, Lord Curzon son kozunu oynadı ve müttefiklerine, 2 Şubat 1923 tarihinde Lozan'dan ayrılacağını, o tarihe kadar anlaşma imzalanmazsa sorumluluk kabul etmeyeceğini söyledi. Bu blöfü duyan İsmet Paşa öyle telaşlanmıştı ki, Ankara'ya ne yapması gerektiğini soran telgrafa kendi görüşünü ekledi. Ona göre, Musul meselesinin halli daha sonraya bırakılarak, Lozan Barış Antlaşması hemen imzalanmalıydı! Delegasyonun diğer iki önemli adamı, Hasan Bey kararsız iken, Rıza Nur fikre şiddetle karşı çıkıyordu. Ankara'da, Başbakan Rauf Bey ve Hükümet, İsmet Bey'le aynı şeyi düşünürken mebusların büyük çoğunluğu Musul'un silah kullanılarak alınmasından yanaydılar.

Bu cepheleşme TBMM'de Birinci ve İkinci Grup arasındaki görüş farklılıklarına da yansdı. Mustafa Kemal'in başını çektiği Birinci Grup, Misak-ı Milli'den bazı tavizler verilmezse barışa kavuşulamayacağını düşünüyor, Ali Şükrü Bey ve Hüseyin Avni Bey'in başını çektiği İkinci Grup ise Musulsuz bir andlaşmaya razı değildi. Sonunda TBMM, İkinci Grup'un baskısıyla görüşmelerde taviz verilmemesi yönünde bir karar aldı. Elbette bu durum görüşmeleri kilitledi ve 4 Şubat'ta görüşmelere ara verildi. İsmet Bey Köstence üzerinden 16 Şubat'ta İstanbul'a döndü.

İzmit Basın Konferansı'nda Kürt özerkliği

İsmet Paşa ve ekibi Lozan'da ter dökerken, Mustafa Kemal'in 14 Ocak 1923'de başlayan ve 20 Şubat'a kadar 35 gün süren Batı Anadolu gezisi kapsamında (kendisine 18 Şubat'ta İsmet Bey de katılmış, ikili 20 Şubat'ta İstanbul'a birlikte dönmüşlerdi) 16 Ocak akşamı başlayıp 17 Ocak sabahına kadar, İzmit Kasrı'na davet ettiği dönemin ünlü gazetecileriyle yaptığı sohbet toplantısına Vakıf'ten Ahmet Emin (Yalman), Tevhid-i Efkâr'dan Velit Ebuzağa, İleri'den Suphi Nuri (İleri), Tanin'den İsmail Müştak (Mayakon), Akşam'dan Falih Rifki (Atay), İkdâm'dan Yakup Kadri (Karaosmanoğlu), İzmit İleri'den Kılızade İsmail Hakkı ile Kızılay Derneği Başkanı Dr. Adnan (Adivar) ile Halide Edip (Adivar) özel olarak çağırılmıştı. Kürtlerle ilgili olarak şunlar konuşuldu:

Ahmed Emin Bey – Kürt sorununa temas buyurmuşunuz. Kürtlük sorunu nedir? Bir iç sorun olarak temas buyurursanız çok iyi olur.

Mustafa Kemal – Kürt sorunu bizim yani Türklerin çıkarına olarak da kesinlikle söz konusu olamaz. Çünkü bildiğiniz gibi bizim milli sınırlarımız içinde var olan Kürt unsurlar o şekilde yerleşmişlerdir ki pek az yerlerde yoğunlardır. Fakat yoğunluklarını kaybede kaybede ve Türk unsurunun içine gire gire öyle bir sınır doğmuştur ki, Kürtlük adına bir sınır çizmek istersek türlüğü ve Türkiye'yi mahvetmek gerekir. Sözelimi, Erzurum'a kadar giden Erzincan'a, Sivas'a kadar giden Harput'a kadar giden bir sınır aramak gerekir. Ve hatta Konya çöl-

lerindeki Kürt aşiretlerini de gözden uzak tutmamak gerekir. Dolayısıyla başlı başına bir Kürtlük düşünmekten, bizim Teşkilat-ı Esasiye Kanunu gereğince zaten bir tür yerel özerklikle oluşacaktır. O halde hangi livanın halkı Kürt ise, onlar kendi kendilerini özerk olarak idare edeceklerdir. Bundan başka Türkiye'nin halkı söz konusu olurken onları da beraber ifade etmek gerekir. İfade olunmadıkları zaman bundan kendilerine ait sorun yaratmaları daima mümkündür. Şimdi Türkiye Büyük Millet Meclisi, hem Kürtlerin hem de Türklerin yetki sahibi vekillerinden oluşmuştur ve bu iki unsur, bütün çıkarlarını ve kaderlerini birleştirmişlerdir. Yani onlar bilirler ki, bu ortak bir şeydir. Aynı bir sınır çizmeye kalkışmak doğru olmaz.

İleriki yıllarda koyu renkli olarak işaretlediğim cümleler sansürlenenecekti ancak 1923 Ocağında ima edilen bu özerkliğin anlamı neydi? Mustafa Kemal Kürtlere bu vaadi, Lozan'da Musul'un İngilizlerden kopartılmayacağını anlaşıldığı, dolayısıyla Meclis'teki Kürt milletvekillerinin kıyameti koparması ihtimalinin olduğu günlerde yapılmıştı. Özerklik vaadiyle, Kürt muhalefetine yumuşatılması hedeflenmiş olmalıdır. O zamana dek, Kürtleri Milli Mücadele'ye katılmaya razı etmek için hem özerklik hem de özerk bölgenin kalbi olacağı belli olan Musul'u kurtarma hedefinin canlı tutulması gerekmişti. Ama Mustafa Kemal'in kafasındaki modernleşme projelerine hız vermek için, bir an önce Lozan'ın imzalanmasına ihtiyacı vardı.

Lozan Barış Görüşmelerinin 4 Şubat 1923'te kesintiye uğraması üzerine, Lozan delegasyonu Ankara'ya döndükten sonra, 27 Şubat-6 Mart 1923 tarihleri arasında TBMM'de özellikle Musul'suz bir anlaşma imzalamaya hazır olan Birinci Grup ile buna karşı çıkan İkinci Grup üyeleri arasında ateşli tartışmalar yaşanmıştı.

TBMM'de 27 Şubat'tan 6 Mart 1923'e kadar süren görüşmelerde, Mustafa Kemal'e muhalif mebusların oluşturduğu İkinci Grup hükümetin Musul politikasını ağır şekilde eleştiriyordu. Meclisteki Kürt asıllı milletvekilleri, Musul'un Kürt vatani olduğunu söyleyerek Musul'un kesinlikle bırakılmamasını istiyorlardı. 6 Mart'taki görüşme sırasında Birinci Grup'un kurucusu Mustafa Kemal, ikinci Grubun lideri konumundaki Ali Şükrü Bey'in üzerine yürümüştü.

Ancak Lozan heyetindeki "Kürt temsilcinin" görevini yaptığına dair de kuşkular vardı. Örneğin Zülfü Bey'in "Kürdistan mümessili" olarak heyete katıldığı iddialarını Kadri Cemil Paşa (Zınar Silopi) anılarında şöyle reddeder:

Kuva-yı Milliye Hükümeti Yunanlıları denize döktükten sonra Lozan'da toplanan Barış Konferansı'nda Kürtlerin milli haklarına ilişkin hiçbir konu konuşulmadı. İşin ilginç, maalesef Kürt Cemiyeti delegasyonunca bu konferansa bir başvuru yapılmadı. Üstelik iki defa toplanan Lozan Konferansı'na katılan Türk delegesi İsmet Paşa bir defasında milletvekili Zülfü Bey'i Kürt sıfatıyla beraberinde götürerek, orada 'biz Kürtler, Türklerle kardeşiz, ayrılmak istemeyiz, aramızda fark yoktur' dedirmek suretiyle kendilerine karşı tarihi lanete layık bir ihanet yaptırdı.

Hakikaten de 4 Mart 1923 tari-

hindeki gizli celsede Lozan Barış Konferansı'ndaki son durum hakkında TBMM'ye bilgi veren Zülfü Bey, Bitlis Milletvekili Yusuf Ziya Bey'in "Musul meselesi etrafındaki son verilen teklif üzerine istifa etmiş, ahiren (sonra) istifasını geri almış. Böyle bir şey vaki midir, değil midir?" sorusuna "Musul meselesinden zaten sıkılmışım ve hatta o zamanda hasta idim. Gelmeyi münasip görmedim. Zaten gelseyim izmit veya Adapazarı'nda oturacaktım. (...) Ben buruya gelsem, sulh da bozulursa üzerime mesuliyet alamazdım" diye cevap vermişti.

Bu tavrın açıklamasını Mustafa Remzi Bucak'ın İsmet İnönü'ye 1965 yılında gönderdiği mektuptan öğrenebiliriz:

Hele Kürdistan mümessili, bu sıfatla Lozan'da kadar yedekte götürülen Zülfü Bey, Lozan Muahedesi'nin müzakeresi sırasında bilhassa "akalliyetler meselesi" konuşulurken, içtima salonunda hazır bulunup Kürt milleti adına görüşünü -müsbet veya menfi-beyan edeceği yerde, İsmet Paşa'dan aldığı talimat ve direktif dairesinde hareket ederek, o gün kendisine hasta pozunu vermiş, başına ve çenesine havlular sarıp hasta taklidi yaparak, otel odasından çıkmamış, gecelik entarisi ile oturmayı tercih etmiş. (Bu tafsilat bilhassa müteveffa tarafından, kendi damadı muhterem Doktor Sedat Altuğ'a anlatılmış olduğunu, bu muhterem doktoru Diyarbakir'deki evlerinde ziyaret ettiğimde bir vesile ile bana anlatılmış idi. Bu muhavere sırasında, rahmetlinin keremeleri, yani doktorun refikaları da hazır bulunuyordu.) Bu hareketleri ile sanki, İsmet Paşa ve Zülfü Bey, devlet hudutları içinde Kürdün adem-i mevcudiyetini bir anda temin etmiş olmuşlar.

Seçim kararı alınıyor

Mustafa Kemal, Musul tartışmaları bittikten sonra 13 Mart'ta Güney vilayetlerini kapsayan bir geziye çıkmış, 15 Mart'ta Adana'da, 17 Mart'ta Mersin'de, 18 Mart'ta Tarsus'ta, 20 ve 21 Mart'ta Konya'da, 23 Mart'ta Afyon'da, 24 Mart'ta Kütahya'da kendisini karşılamaya gelen halka hitaben konuşmalar yaptıktan sonra 25 Mart'ta Ankara'ya geri dönmüştü. Bu gezi bir anlamda nabız yoklama gezisi olmalıydı çünkü geziden bir hafta sonra TBMM Mustafa Kemal'in isteği doğrultusunda, 1 Nisan 1923 tarihinde, Meclis'in yenilenmesi için seçimlere gidilmesine karar verdi. Mustafa Kemal ve ekibiyle hesaplaşmak için seçimleri bir fırsat olarak gören muhaliflerin toplantığı "İkinci Grup" da buna karşı çıkmadı. El birliğiyle 3 Nisan'da seçim kanununda değişiklik yapıldı ve 25 olan seçmen yaşı 18'e indirildi, 50 bin erkek yerine 20 bin erkek için bir

milletvekili seçilmesine karar verildi, vergi verme şartı kaldırıldı. Buna karşılık Milletvekili olmak için Türkiye Devleti halkından olmak, 30 yaşını bitirmiş olmak, Türkçe konuşmasını bilmek, birden fazla seçim çevresinden aday olabilmek gibi şartlar korundu.

8 Nisan'da Mustafa Kemal, Dokuz Umde'yi yayımlayarak Halk Fırkası'nın seçim programını açıkladı.

15 Nisan'da 1920 tarihli Hıyanet-i Vataniye Kanunu'na alelacele bir ek yapılarak "TBMM hükümetlerinin kararlarına muhalefet etmek ve saltanatı geri getirmeye çalışmak vatana ihanet suçu" olarak tanımlandıktan sonra meclis kapanmış ve seçim ortamına girilmmişti. Yani Mustafa Kemal'in otorite tavrını halk nezdinde teşhir etmek için seçimleri fırsat olarak gören İkinci Grup'un, artık ağzından çıkacak her cümle "vatana ihanet" tanımı içine sokulabilecekti. Mustafa Kemal aday listelerini hazırladı ve belirlenen isimler seçim bölgelerine gittiler.

Bunlar olurken, Lozan Barış Görüşmeleri'nin ikinci dönemi 23 Nisan'da başladı. Taraflar 17 Temmuz'a kadar Musul konusu hariç diğer konularda anlaşıldılar. Nihayet 24 Temmuz 1923'te Lozan Barış Antlaşması imzalandı. Lozan Barış Antlaşması, 11 Ağustos 1923'te açılan 287 üyeli yeni Meclis (İkinci Meclis) tarafından 23 Ağustos 1923'te onaylandı. Ancak üyelerinin tamamını "Ebedi Şef" in seçtiği bu mecliste bile, oylamaya 59 milletvekili katılmadı, katılan 227 üyeden de 213'ü "kabul", 14'ü "ret" oyu verdi.

23 Nisan 1920-15 Nisan 1923 arasında faaliyet gösteren Birinci Meclis'te 72'den fazla "Kürt" milletvekili olduğunu düşünen İsmail Göldaş'a göre, İkinci Gruba dahil Kürt milletvekillerinin hiçbiri İkinci Meclis'e aday gösterilmemiş, dolayısıyla seçilmemişti. İkinci Meclis'te Lozan Barış Antlaşması'na "kabul" oyu verenler arasında "Kürt illerinden gelen/Kürt illerinde doğan milletvekilleri" çoğunlukta idi. Ancak bu milletvekillerinin çoğu Kürt değildi. Aynı şekilde "red" oyu verenler arasında da "Kürt illerinden" seçilmiş veya bu illerde doğmuş olup, Kürt olmayanlar vardı.

Türk-İngiliz uzlaşmasında görünmez olan Kürtler

Sonuç olarak konferansta Kürtlerin adeta avukatı gibi davranan Lord Curzon, belki farkına varmadan belki de İngilizler için de Kürt sorununun "hassas" bir konu olduğu için, konuyu "uluslar platformunda" değil, "dinsel bir platformda" ele almasının azınlıklar konusunda Türkiye'nin elini rahatlatmış ve Türkiye lehine bir sonuç yaratmıştı. Oturumlarda sıkça Kürt,

Kürdistan, Kürt milletvekili, Kürt halkı, Kürt dili, Kürt özerkliği terimleri geçtiği halde İngiltere ve Türkiye bu terimleri seçerek kullanmışlardı. İngilizler Lozan'da, Sevr'deki tutumlarını (Irak'ta özerk Kürdistan kurma planlarını) tamamen terketmişlerdi. Bunda Musul'un zengin petrol yataklarını Türklere kaptırmama arzusunun rolü çok büyüktü. Aynı şekilde Türk tarafı da konunun Kürt Meselesi'ne dönüşmemesi için elinden geleni yapmıştı. Misak-ı Milli sınırları içinde olup olmadığı hep muğlak bırakılmış olan Musul'u (mesela Mudanya Mütarekesi'nde Musul hiç gündeme gelmemişti) esas olarak Kürdistan'ın isyancı tarihinden dolayı bir güvenlik sorunu olarak ele almışlardı. Türk tarafının bu siyasasına TBMM'nin Kürt milletvekilleri de destek vermişti.

"İkinci Adam" İsmet İnönü bir röportajında genel tabloyu şöyle özetlemişti:

Sevr Muahedesi ile Kürtler, Türkler gibi kendi vatanlarını tehlikeye maruz gördüler. Çünkü Sevr Muahedesi hükümlerine göre, Doğu Anadolu'da Ermenistan hududu bitişiğinde bir Kürdistan devleti kurulacaktı. Kürtler, Türk vatanının kendileriyle beraber, bilhassa doğuda, Ermeni tehlikesine maruz kalacağını biliyorlardı. Milli Mücadelenin devamınca canla başla beraberlik gösterdiler. Sonra Lozan Muahedesi yapılırken de Kürtler vatansever olarak Türklerle beraber bulunmuşlardır. Kürtler Ermeniler gibi Lozan'a gelip bize müracaat etmediler. Hatta biz Lozan'daki konuşmalarımızda Milli davamızı 'Biz Türkler ve Kürtler' diye bir millet olarak müdafaa ettik ve kabul ettirdik. Şeyh Sait İsyanı Kürtlerin bu umumi tutumundan ayrılan ilk işaretti.

Bu değerlendirmeyi yaparken İsmet Paşa'nın "üstünden atladığı" iki olaydan ilki Kürtler için manevi açıdan çok önemli bir kurum olan Halifeliğin 3 Mart 1924 tarihinde ilga edilmesi; ikincisi 20 Nisan 1924'te katı merkezîyetçi Türk-ulus devletinin kuruluşunun senedi olan 1924 Anayasası'nın kabulü idi. Dolayısıyla, İsmet Paşa'nın iddia ettiği gibi Lozan'da Türk tezlerine destek veren, Türk ulus-devletinin Büyük Devletler tarafından tanınmasına büyük katkı sunan Kürtlerle Türklerin arasını açın Şeyh Said İsyanı değildi. Aksine, Lozan sürecinde Kürt milliyetçiliğini özerklik vaadi ve Ermeni devleti tehdidiyle yedeğine alan Türk milliyetçiliğinin temsilcisi olan Kemal-istlerin, 490.000 km2 olan Kürdistan coğrafyasının 230.000 km2'sini Türkiye'ye, 170.000 km2'sini İran'a, 75.000 km2'sini Irak'a, 15.000 km2'sini Suriye'ye bırakan Lozan'ı imzalar imzalamaz, Kürtlere bırakın eşit yurttaş haklarını tanımayı, Müslüman olmayan gruplara tanıdıkları azınlık haklarını bile tanımayacaklarını göstermeleriydi. 1925 Şeyh Said İsyanı bahanesiyle çıkarılan Takrir-i Sükûn Kanunu eşliğinde hem ülkedeki her türlü muhalefet bastırıldı hem de Osmanlı'dan beri yarı-özerk statüyü sahip olan Kürtler için günümüze dek sürecek ağır asimilasyon, inkâr ve imha süreci başlamış oldu. Böylece "Lozan", Türk milliyetçiliğinin Türk olmayan halklara karşı açtığı 100 yıllık savaşın başlangıcını sembolize eden bir terim oldu.

Kürdler Ne Zaman Kaybetti?..

Öncesi, sonrası var ama Kürdler asıl olarak, 1878 Berlin Antlaşmasıyla başlayan, 1923 Lozan Antlaşmasıyla noktalanın, Osmanlı İmparatorluğunun tarihe karıştığı kırk beş yıllık Geç Osmanlı Döneminde, en çok da 1918-1923 Mondros-Lozan sürecinde kaybettiler.

19. yüzyılın başında Osmanlıda yenileşme çabalarıyla birlikte

merkeziyetçi politikalar ve peş peşe ilan edilen Tanzimat ve Islahat fermanları, Kürdlerle birlikte Osmanlı'daki tüm halkları etkiledi. Gayrimüslim unsurlar, yenileşme ifade eden bu fermanlardan memnun olup sonuçlarından yararlanırken belirli bir bilinçle sahip olmayan ve Beylikler şeklindeki egemenliklerini de kaybetmeye başlayan Kürdler, bu yenileşme fermanlarından yararlanamadılar. Durum, Gayrimüslimlerin lehine gelişirken Kürdler için şartlar giderek kötüleşti. Kürdlerin ulus olarak zarar gördükleri süreç esas olarak bundan sonra başladı.

1876 yılında Osmanlı İmparatorluğunda II. Abdülhamid padişah olunca, Kürdler için de imparatorluk bünyesindeki diğer halklar için de yeni bir dönem başladı. Aynı yıl içinde I. Meşrutiyet ve Kanun-i Esasi (Anayasa) ilan edildi, padişahın otoritesi yanına Meclis-i Mebusan ve Meclis-i Ayan konuldu. 1877'de (1293) gerçekleşen ve Osmanlıyı yıkımaya götüren Rus-Osmanlı Savaşı (93 Harbi) sonrasında, Abdülhamid, Kanun-i Esasi'yi askıya aldı ve iki meclisi kapattı.

"93 Harbi" olarak adlandırılan bu savaş sonrasında, 1878 yılında imzalanan Berlin Antlaşmasıyla, İngiltere, Fransa ve Rusya'nın aralarında bulunduğu büyük devletler (Düveli Muazzama) Osmanlıyı darmadağın ettiler. Berlin Antlaşması'nın, Kürdleri ve Ermenileri ilgilendiren en önemli maddesi 61. maddeydi. Bu maddede Ermenilerin Kürdlerden korunması isteniyor ve bunun sonucunda, bugünkü idari yapıyla yirmiden fazla vilayeti kapsayan Erzurum, Bitlis, Van, Sivas, Mamuretulaziz (Harput) ve Diyarbakir vilayetleri "Vilayet-i Sitte" olarak adlandırılıp Ermeni bölgesi ilan ediliyordu.

Hristiyan Batılı Devletlerin talepleriyle Osmanlıya dayatılan bu durum ve Abdülhamid'in derin politikaları, sonuçta Ermenilere de Kürdlere de yaramadı. Kürdlerin çoğunluk hâlinde yaşadığı coğrafyanın, Musul ve Halep vilayetlerine bağlı olan bazı bölgeleri hariç, büyük bölümü, ilan edilen Ermeni bölgesi içinde kalıyordu. Bitlis'in güneyinden Mardin'e kadar uzanan Diyarbakir vilayetinde Kürd nüfus Ermeni nüfusun üç katına yakınken Diyarbakir de bu altı vilayetin içindeydi. O sırada Ermeniler, Batıların da desteğiyle büyük bir hareketlilik ve aydınlanma içindeydiler.

er. Kürdler ise büyük oranda ortaçağ karanlığında yaşıyorlardı.

Berlin Antlaşması'na en büyük itiraz Kürd lider Şeyh Ubeydullah Nehri'den geldi. Ubeydullah Nehri, 1880-1881 yıllarında büyük bir Kürd ulusal hareket başlatsa da İran, Osmanlı güçleri ve onları destekleyen Batıların karşısında fazla bir şey yapamadı. Kürdler bu süreçte,

devletleşme için büyük bir fırsat kaçırdılar.

Bu dönemde, Batılı Devletlerin ve İstanbul'daki kilisenin de desteğiyle Ermeniler, sosyal, kültürel ve siyasal olarak büyük bir gelişmenin içindeydi. Daha önce var olan Ermeni örgütlerine, 1885 yılında Armenekan, 1887 yılında Hınçakyan ve 1890 yılında Taşnaksütyun adlı modern partiler eklendi. Osmanlı aydınları da II. Abdülhamid yönetimine karşı bir çalışma içindeydiler. 1889 yılında Tıbbiye gençlerin öncülüğünde İttihatçı Osmanlı Cemiyeti (İttihat-Terakki Cemiyeti) kuruldu. Bu cemiyetin dört (beş) kurucusunda ikisi Kürd olması karşın bu cemiyet, sonraki süreçte Kürdlerin kaybetmesinde baş aktör olacaktır.

Batıların Müslüman Kürdleri görmediği, Kürdistan'ın büyük oranda Ermenistan olarak ilan edildiği bu süreçte, II. Abdülhamid'in bazı Kürd aşiretlerinden Hamidiye Alayları oluşturması ve Abdülhamid'e "Bavê Kurdan (Kürdlerin Babası)" denmesi de ilginç bir gelişmeydi. Denilebilir ki, Batı-Ermeni ittifakına karşı, en çok da dinsel etkiyle Kürdler de Abdülhamid'e sığındılar! Bu da süreç içinde Kürdlere değil, Kürdleri Osmanlıya bağlı tutmak isteyen Abdülhamid'e, Osmanlıya ve daha sonra da Türkiye'ye yaradı. Bu tarihten, II. Meşrutiyet'e kadar geçen süreçte İttihatçılar, Ermeniler, hatta bazı Kürd aydınları, Abdülhamid'e karşı mücadele ederken Kürdler adına bu süreçte (1890-1908) ulusal bir kazanım elde edilemedi.

Kürdler, en çok da "hürriyet" umudu yaratan ve İttihatçıların Osmanlı yönetimine egemen olduğu II. Meşrutiyet süreci sonrasında kaybettiler. Bu on beş yıllık dönemi de kendi içinde, beşer yıllık üç devreye ayırabiliriz.

a) 1908-1913, İttihat-Terakki'nin tek ulus yaratma proje ve planlarını geliştirildiği süreç,

b) 1913-1918, İttihatçıların mutlak iktidar olduğu I. Dünya Savaşı yılları süreci,

c) 1918-1923, Kemalistlerin egemen olduğu Mütareke süreci.

İttihatçılar, 1908-1913 yılları arasındaki süreçte, ağırlıklı olarak Ermeniler ve Rumlar olmak üzere Gayrimüslimlerden ve daha sonra da Kürdlerden kurtulmanın nüfus mühendisliği planlarını yapıp, I. Dünya Savaşı yıllarında uygulamaya koydular. I. Dünya Savaşı öncesinde,

Ermenilerin önemli bir bölümü, gelen tehlikenin farkında olmayarak, seküler gördükleri İttihat-Terakki ile ittifak hâlindeydiler. 1913-1914 sürecinde, Bitlis bölgesinde Mele Selim önderliğinde direnen Kürdler, Ermenilere, İttihat Terakki'ye karşı, birlikte direnme çağrısında bulundular. Bir sonuç alınmadı. Bu sırada İttihat-Terakki Hükümeti, Rusya ile yaptığı 8 Şubat 1914 tarihli antlaşmayla Ermeni Reformu yapacağını belirtiyordu...

İttihat-Terakki'nin mutlak iktidar olduğu 1913-1918 sürecinde, İttihatçılar savaştan çok, derin nüfus mühendisliği politikalarıyla uğraştılar, Ermenilerden ve Kürdlerden kurtulmanın çalışmasını yaptılar. 1914'te savaş başladı ve 1915'te Ermeniler, 1916'da da savaş bölgesindeki Kürdler tehcir edildiler. Bu dönemde, İttihat-Terakki'ye bağlı olarak kurulan gizli Teşkilat-ı Mahsusa örgütü karanlık işler yaptı. Ermeniler ve Kürdler birbirleriyle uğraşırken İttihat-Terakki savaşı kaybettiği hâlde parsayı topladı. Bu sırada (1917) meydana gelen Rusya'daki komünist devrim, Türk yönetiminin işini kolaylaştırdı.

Savaşın bitiminden sonra 1918'de imzalanan Mondros Ateşkes Antlaşmasıyla Osmanlı Devleti fiilen bitti. İttihatçı liderler, görevlerini yapıp yurt dışına kaçarken onların devamı Kemalistler devreye girdi. 1918 yılında yapılması gereken antlaşma, 1923 Lozan Antlaşması'na kadar beş yıl sürdü. Mütareke Dönemi olarak adlandırılan bu süreçte, Türk milliyetçi hareketi, savaşta ki müttefiki Almanya değil, daha önce savaştığı Rusya ve İngiltere ile işbirliği yaparak yeni bir devletin temellerini attı. Bu sırada Batı-Ermeni İttifakı ile yeni Türkiye hareketi arasında kalan Kürdlerin önemli bir bölümü, haçlıya karşı "kurtuluş savaşı" verdiği belirtilen yeni Türk Ulusal Hareketi yanında yer aldılar.

Mondros-Lozan arasındaki bu süreçte (1918-1923), bazı Kürd aydınları 1. Meclis'te Kemalist Hareket'in yanında yer alırken bazı işbirlikçi Kürd çevreleri de valilerin organize ettiği protesto telgraflarına katılıyor, Türk kardeşlerinin yanında olduğunu belirtiyorlardı. Kürdler, Paris Barış Konferansı sonucunda imzalanan Sevr Antlaşmasıyla, beğenemeseler de bazı haklar elde ettiler. Ancak bu haklar da Lozan Antlaşmasıyla ellerinden alındı. Kısacası, Kürdler, Mondros-Sevr-Lozan sürecinde, başkalarının değirmenine su taşıdılar; aldandılar, aldatıldılar...

Kürdler, genel olarak, 1923-1938 yılları arasındaki on beş yıllık Erken Cumhuriyet Dönemi'ni, az da olsa bilirler ama yukarıda çok kısaca anlatmaya çalıştığımız 1908-1923 yılları arasındaki on beş yıllık Geç Osmanlı Dönemi'ni ve 1918-1923 Mondros-Lozan sürecini pek bilmezler.

Öncesi, sonrası var ama Kürdler asıl olarak, 1878 Berlin Antlaşmasıyla başlayan, 1923 Lozan Antlaşmasıyla noktalanın, Osmanlı İmparatorluğunun tarihe karıştığı kırk beş yıllık Geç Osmanlı Döneminde, en çok da 1918-1923 Mondros-Lozan sürecinde kaybettiler. Kürdler için, özellikle Kuzey Kürdleri için, 1923 Lozan Antlaşması'yla çok şey bitti. Sonrası, 1924-1938 dönemindeki isyanlar, direnmeler, biten maçıncı inkıtalı (uzatmaları) gibiydi. Onurlu mücadele ve direnmeler karşın bir sonuç alınmadı. Mücadele mi, devam ediyor, edecek. Haklının mücadelesi bitmez... **Celâl Temel**

Erdelan Helebceyî: Bafil Talebanî nekarî îdareya hêzên YNKê bike

Çalakvanê siyasî sedemê kuştina xelkê ji aliye karmendên hêzên ewlehiya YNKê ve aşkera dike û

radigehîne ku Serokê YNKê Bafil Talebanî nekariya îdareya hêzên ser bi partiya xwe bike.

Destpêka vê mehê karmendekî hêzên Komando ya YNKê ciwanekî kasibkar ê bi navê Arî Çayçî li taxa Raperîn a bajarê Silêmaniyê kuşt. Ev yek di demekî de ye ku çend roj berî naha jî ciwanekî din ê bajarê Silêmaniyê bi heman awayî ji aliye karmendekî hêzên Komando ve hate kuştin. Vê yeke nîgeraniyekî berfireh li gel xelkê çekiriye.

Vê çarçoveyê de çalakvanê siyasî Erdelan Helebceyî di tora xwe ya civakî facebookê de nivîsek bi serenavê "YNK çima waha dike?" belav kir û amaje bi wê yeke kir ku YNK di bingeh de ji yekgirtina hin gruban pêkhatibû. Piştî bûyerên 8ê Tîrmehê Bafil Talebanî hemû grub di bin destê xwe de komkirin.

Herwaha got: "Bafil Talebanî nekarî îdareya hêzên partiya xwe bike. Xwandina wî wisa bû ku jîngeya siyasî ya Kurdistanê wek jîngeya siyasî ya Iraqê ye. Ji bo wê jî di cîha gruban kontrol bike desthilata zede da lê bi mercê ser wî bixwe bin û li Iraqê jî hevaltî li gel kirin ên xwedî hêza milîs in."

Dawiyê de jî got: "Tîştê li Silêmaniyê pêktê, encama wî desthilatî ye ku bi grub û hêzên cuda cuda YNKê re hatiye dayîn û bi mercê ser bi Bafil Talebanî bin û her tiştekî çêbe jî berpîrsê yekem û yê dawî jî her Bafil Talebanî ye."

Ev yek di demekî de ye ku duh Şadman Ebubekir Mihemed a hevîna kesayetiya Silêmaniyê Westa Hesên Kebapçî ji BasNewsê re ragehand, kurekî wê ji aliye kesekî ku ser bi hêzên Komando ya YNKê ve û payedar ve hatiye kuştin û heta naha kujer negeheştîye cezayê xwe.

Hevserokên DEM Partiyê yên Wanê hatin desteserkirin

Li parêzgeha Wanê ya Bakurê Kurdistanê polîsên Tirkîyeyê bi ser gelek malan de girtin û di nav de

Hevserokên DEM Partiyê yên Wanê gelek kes desteser kirin.

Li ber avahiya DEM Partiyê ya Wanê doh bi beşdariya xelkê girtina welatîyên Kurd ên govend gerandibûn hat protestokirin û govend hat gerandin.

Polîs bi ser avahiya DEM Partiyê de girt û xelk belav kir. Îro demjimêrên sibehê polîsan bi ser malên hevserokên Şaxa DEM Partiyê ya Wanê Veysî Dîlekçî û Gulşen Kurt de girt û her duyan desteser kirin.

Herwiha li gorî zanyariyan di operasyona îro de çend kesên din jî hatine desteserkirin. Kesên ku hinceta desteserkirina wan nehat eşkerekirin polîsan wan birin Rêveberiya Ewlekariya Wanê. Di rojên dawî de li gelek parêzgehên Tirkîye û Bakurê Kurdistanê bi dehan kes bi hinceta govendên Kurdî û bilindkirina dirûşman hatin desteserkirin û girtin.

Nêçîrvan Barzanî beşdarî merasîma vekirina lîstikên olîmpiyadê dibe

Serokê Herêma Kurdistanê Serokkomarê Fransayê Emmanuel Nêçîrvan Barzanî li ser vexwandî- Macron dê beşdarî merasîma vekirina lîstikên olîmpiyadê dibe.

na Serokkomarê Fransayê Emmanuel Macron dê beşdarî merasîma vekirina lîstikên Olîmpiyadê ya Parîsê ya 2024an bibe.

Lîstikên Olîmpiyadê yên ku piştî 100 salan li Parîsê tîn lidarxistin, îro bi merasîma vekirina fermî dest pê dikin.

Li gorî daxuyaniya Serokatiya Herêma Kurdistanê, Nêçîrvan Barzanî li ser vexwandina

rina lîstikên olîmpiyadê dibe. "Serokatiya Herêma Kurdistanê got, "Serok Nêçîrvan Barzanî îro danê êvarê bi serkirdeyên cîhanê re li Koşka Elysee ya Fransa beşdarî merasîma vekirina lîstikên olîmpiyadê dibe.

Îro êvarê li Parîsa paytexta Fransayê merasîma destpêka 33yemîn Olîmpiyadên Havînê tê lidarxistin.

Li gorî organîzatoran tê payîn

ku herî kêr 120 şah, serok û serokwezîrên welatan beşdarî merasîmê bibin.

Di dîroka olîmpiyadê da cara ewil merasîma vekirine wê li der-vayî stadyûman li qiraxa çemê Seine ku di navenda Parîsê re der-bas dibe bê lidarxistin.

Hinek serokên navdar ên ku beşdarî merasîma vekirina Olîmpiyadên Parîsê dibin ev in:

Şahê Brîtanayê Şah Charlesê Sêyem, Sekreterê Giştî yê Neteweyên Yekbûyî Antinio Guterres, Serokwezîrê Brîtanayê Keir Starmer, Şewirmendê Olaf Scholz, Serokkomarê Îtalyayê Sergio Mattarella, Serokê Îsraîlê Isaac Herzog, Mîrê Qeterê Temîm Bin Mihemed, Serokwezîrê Yunanistanê Kyriakos Mitsotakis û Xanima Yekem a Amerîkayê Jill Biden.

Biryar e demjimêr 08:30ê êvarî bi dema Hewlêrê merasîm birêve biçê û heta nivê şevê berdewam be.

Olîmpiyadên Parîsê wê heta 16 meha Tebaxê dewam bikin.

Ayşegül Dogan: Divê em rast îfade bikin; ev desthilatdarî dijminê Kurdan e

Berdeвка DEM Partiyê Ayşegül Dogan bal kişand ser êrîşên ku li dijî Kurdan zêde bûne û got: "Tîştêk din jî kete nav mevzuata me ya cezayê; Kurdbûn sûc e! Ev desthilat-

darî dijminê Kurdan e."

Berdeвка Partiya Wekhevî û Demokrasiyê ya Gelan (DEM Partî) Ayşegül Dogan li navenda giştî têkildarî geşedanên dawî yên di rojevê de daxuyaniya da. Dogan, got ku geşedanên ku salên tarî tînin bîra mirov tîn jiyîn. Dogan, got ku Hevserokên DEM Partiyê yên Wanê jî di nav de gelek kes serê sibehê hatine binçavkirin û ev tişt anî ziman: "Xuyaye ku hinek derdorên em ji demên berê ve baş nas dikin ketine nava tevgerê. Nîjadperestî li ser kar e. Komeke biçûk in lê ji bo nîjadperestî û lînçan ketine pey êrîşên nû."

Dogan, axaftina xwe wiha domand: "Wisa xuya dike ku ev îktîdar ji tîştên bi serê îktîdarên din hatine bo xwe dersan nagire. Bi dehan sala ye ev siyasatmedar hatin koçberkirin lê encamek nehat bidestxistin. Hûn nikarin tîştêkî bi dest bixin. Herî zêde dikarin bi van kiryarên xwe dawîya xwe nêztir bikin. Hûn dijminên kurdan e û rastî ev e. Berpirsyarên her tîştên niha diqewimin îktîdar e. Li ser jiyana rojane ya kurdan sûcan diafirînin. Nîjadperestiyê asayî dikin. Tîştêkî kirin pir xetere ye.

Ji Mîrsînê heta Colemêrg, Sêrt, Aydin û bajarên din, pêvajoyeke nû ya operasyonan dan destpêkirin. Dîmenên dawetên kurdan, çalakîyên li kolanan û hwd. tîn lêkolînkirin û ji nişka ve li ser medyaya dijîtal tîn parvekirin. Welatî jî ber govendên kurdî, stranên kurdî tîn girtin. Niha bi dehan kes hatine girtin. Sedema wê jî gerandina govendê ye. Dibêjin li ber stranên kurdî govend gerandine. Em çî bikin? li ber playlistên we bireqîsin? Ka we digot me sûcê nefretê rakirîye?

Serokkomar Erdogan bi xwe digot: 'Me li gel tirkî, firsenda hînkirinê da ziman û zaravayên cuda', 'Me derfet da ku

bi van zimanan propaganda were kirin' û 'Kurdî qedexa bû, me qedexa rakir.' Yên ku îro li hemberî van geşedanên dawî bédeng in, duh di hîlbijartinên 31'ê adarê de bi stranên kurdî propaganda dikirin. Bi taybet jî namzetên AKP'ê dikirin. We çima propagandaya xwe bi stranên kurdî dikir? Sûcekî nû hatiye afirandin. Kurdbûn, sûc e. Nikare bi zimanê xwe biaxive, govenda xwe bigerîne û hîlbijêre.

Yek ji hinceta girtinê jî dirûşma 'Bijî Serok Apo' tê nîşandan. Ev heqîqetêke. Di stranekê de, yan jî di dawet, meş, çalakî û hwd. de teqez dê ev heqîqet bi awayekî derkeve holê. Ya din berzîkirina dirûşma 'Bijî Serok Apo' sûc nîne. Têkildarî vê mijarê biryarên AYM, Dadgeha Bilind û DMME'yê hene. Li gorî van biryaran, berzîkirina dirûşmê dikeve çarçoveya azadiya xweîfadekirinê.

Ev sorkirine, mixabin dê zirarê bide aştiya civakî. Em careke din bang li rayedaran dikin ku polîtîkayên çareseriyê pêş bixin. Dibe ku hûn dirûşma 'Bijî Serok Apo' qedexa bikin lê ma hûn dê çawa rola birêz Ocalan a di çareserkirina pirsgrêka kurd de qedexa bikin? Hûn dê vê heqîqetêçawa jî holê rakin? Îktîdara we ev yek ceriband lê we jî nekarî.

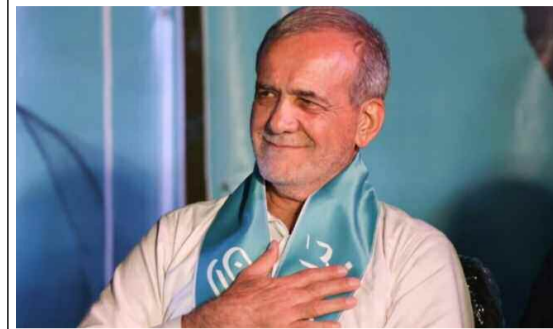
Heke bi qedexeyan tîştêkî bihata bidestxistin, heta niha gelek îktîdaran ji ber ku pirsgrêka kurd çareser nekirin îro di dîroka siyasatê de tune bûne. Weke DEM Partiyê em careke din vê bi bîra we tînin. Cewhera siyaseta me têkoşîn e. Hemû destkeftiyên me yên îro berhema wê têkoşîn, îsra û biryardariyê ye. Me bedelên giran dan lê dev ji vê têkoşînê berneda û bernadin.

Banga min ji bo raya giştî ya Tirkiyeyê ye; werin em bi hev re vê govendê mezin bikin. Gelê kurd dê dev ji govenda xwe bernede. Ne tenê govend; tehmûla nivîsên hişyariyê yên bi kurdî yên li xaka Kurdistanê û lewhayan jî nakin. Tirkiyeyê ev tişt di salên 90'î de jiya. Xwestin mudaxîleyî peyzajên baxçeyan ên bi rengên kesk, sor û zer bikin. Banga me ji bo bloka îktîdarê ye; şerê xwe li ser kurdan nekin. Hûn civakê ber bi cihêkî xetere ve dibin. Bi polîtîkayên neçareseriyê dawîya xwe neyînin. Van kesên bê-sûc berdin.

Bi rojaye gel li dijî qanûna komujîyê li ser pêya ye. Weke DEM Partiyê ji roja ewil ve em li dijî vê qanûnê têkoşîyan. Me got ku dê şaredariyên me bi vê qanûnê nekin. Tevî vê jî ji ber hinek dîmenên li Farqînê, hewl didin vê têkoşîna DEM Partiyê manîpule bikin. Tîştên li wir tîn manîpulekirin. Dê têkoşîna me ya li dijî vê qanûnê bidome. Em ê bi vê qanûnê nekin. Dixwazim bibêjim ku nûçeyên 'li Farqînê sewal tîn komkirin û dibin stargehan' rast nînin. Dixwazim manîpulyasyonê bikin. Ji bo tedawiyê dibin stargehan."

Serokomarê nû yê Îranê îro dest bi kar dibe

Îro Serokomarê Îranê yê nû Mesûd Pizîşkiyan bi merasîmeke li avahiya Parla-

mentoya welatê xwe de bi tevîbûna Serokê Herêma Kurdistanê û şandên welatên din ve dest bi kar dibe. Ajansa IRNAYê vê derbarê de ragehand: îro 30.07.2024 demjimêr 18:00ê êvarê, merasîma destpêkirina kar ji bo Serokomarê Îranê yê nû Mesûd Pizîşkiyan li Parlamentoya Îranê bi tevîbûna zêdetirî 70 şandên biyanî û 600 medyakarên navxwe yên Îranê û derve birêve biçê.

Li got madeya 121ê ya destûrê Îranê, merasîma destpêkirina kar ên Serokomarê wî welatî divê di rûniştineke vekirî ya perlementoyê de bi amadebûna Serokê Desthilata Dadweriyê û endamên Civata Çavdêriyê birêve biçê.

Herwaha li gor destûra Îranê, du heftiyên piştî destpêkirina kar a Serokomarê nû, divê wezîrên kabîneya xwe ji bo wergirtina baweriyê bi parlamentoyê bide nasandin.

Serokatiya Herêma Kurdistanê jî ragehand, îro Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî li ser vexwandina fermî ya Komara Îslamî ya Îranê diçe Tehranê û bi serok û serkirdeyên welatan re tevî merasîma destpêkirina kar a Mesûd Pizîşkiyan dibe.

Piştî derbazbûna du gerên hîlbijartinên pêşwext ên Serokatiya Komara Îranê, roja 05.07.2024, Mesûd Pizîşkiyan ê yekane berbijêrê reformxwazan bi dengên piranî karî li hember berbijêrê muhafezekar Seîd Celîlî, di gera 14ê ya Serokatiya Komara Îranê de bi ser bikeve û bibe serokê nû yê Komara Îslamî ya Îranê."

Kwêstan Mihemed: Şandeyek ji bo zêdekirina mûçeyê xwedî pêwîstiyên taybet diçe Bexdayê

Şandeyekî Wezareta Kar û Karûbarên Civakî ya Herêma Kurdistanê dê serdana Bexdayê bike û dê daxwaza vegerandina pareye çavdêriya

civakî û zêdekirina mûçeyê xwedî pêwîstiyên taybet bike. Îro 30.07.2024ê Wezîra Kar û Karûbarên Civakî ya Herêma Kurdistanê Kwêstan Mihemed di civîneke çapemeniyê de ragehand, dê destpêka meha Tebaxê de şandeyekî wezareta wan dê serdana Bexdayê bike.

Herwaha got, li Bexdayê dê daxwaza zêdekirina mûçeyê xwedî pêwîstiyên taybet û herwaha wekhev kirina mûçeyê wan a li gel cîhên din ên Iraqê bikin. Kwêstan Mihemed diyar kir, li Herêma Kurdistanê zêdetirî 72 hezar xwedî pêwîstiyên taybet hene û zêdetir ji 13 hezar kesan tomara wan nû ye û navên wan ji Bexdayê re hatine şandin û naha li gel Wezareta Darayî ya Iraqê ye.

Herwaha şande dê daxwaza pareye çavdêriya malbatî bike ku ji sala 2015ê ve hatiye qutkirin û dixwazin hejar û feqîrên Herêma Kurdistanê jî wek malbatên hejar ên Iraqê jî wê sûdmend û mifayê wergirin.

Umêd Sebah: Serokwezîr Mesrûr Barzanî ji her kesî zêdetir xwe xemxurê Silêmanî û Helebceyê dizane

Serokê Dîwana Encûmena Wezîran a Herêma Kurdistanê Umêd Sebah got,

Serokwezîr Mesrûr Barzanî ji her kesî zêdetir xwe xemxur ji bo Silêmanî û Helebceyê dizane û daxwaz kiriye ji bo xizmetguzariya wan bên pêşxistin.

Sebah di kongreyeke rojnamevanî de got: "Piştî ku Serokwezîr serdana Silêmaniyê kir û li Dîwana Parêzgarîyê ligel parêzgarên Silêmanî û Helebce û berpîrsên yekeyên îdarî civiya, guhdariya hemû daxwazan kir û em raspardin ku em xizmeta van parêzgehan û îdarên serbixwe bikin. Di heyama mehekê de me karî daxwazan cibicî bikin."

Herwiha tekez kir, Serokwezîr Mesrûr Barzanî ji her kesî zêdetir xwe xemxur ji bo Silêmanî û Helebceyê dibîne. Herwiha got: "Serokwezîr em raspardine ku divê xizmetguzarî li Silêmanî, Helebce, Raperîn û Germiyanê bên pêşxistin."

Derbaê biryarên ku îro hatine girtin, Umêd Sebah got: "Ew biryarên ku hatine dayîn, li ser asta îdarî û bihêzkirina zêdetir a desthilatan ne. Biryarên di warê darayî de jî di warê zêdekirina Nasriye û Milakatê de ne. Herwiha biryar hat dayîn ku arîşeyên zeviyên vê herêmê bên çareserkirin."

Herwiha got: "Gelek proje li Silêmaniyê nehatine temamkirin û rawestiyane, ji ber wê jî îro biryarên pêwîst hatine dayîn û em hêvîdar in ji bo her kesî xêr û xweşî be."

Serokê Dîwana Encûmena Wezîran behsa pîrgirêka venegerandina dahata Silêmaniyê bo xezîneya Wezareta Darayî kir û got jî: "Encûmena Wezîran biryar daye ku hemû dahat li cihekî bê komkirin û bi dirêjahî gotûbêj kirîye, çawan dahat li yek cihî bê komkirin û paşê bi awayekî wekhev li ser hemû xelkê Herêma Kurdistanê bê dabeşkirin."

Diyar kir jî, heta yasaya budceyê tê danîn, ew biryarên Encûmena Wezîran dibe nexşerêyek ji bo rêxistina darayî li Herêma Kurdistanê.

Li Kerkûkê bi çekan êrişî avahiya PDKyê hat kirin

Li parêzgeha Kerkûkê bi çekan êrişa avahiya Partiya Demokrat a Kurdistanê (PDK) hat kirin. Îro

berdestê sibehê saet 03:00an avahiya Şaxa Sêyemîn a PDKyê ya li pişt bazara Ehmed Axa ya Kerkûkê hat gulebarankirin. Berpîrsê Şaxa Sêyemîn a PDKyê Aram Cebar li ser mijarê ji ajansa Rûdawê re got, "Şaxa me ya sêyemîn ji pişt ve hat gulebarankirin. Pasewanên şaxê yekser bersiv da û ti ziyaneke çênebû."

Cebar wiha pê de çû, "Kesên ku gulebaran kirin peya bûn û piştî gulebaranê reviyar. Piştî bûyerê hêzên ewlehiyê hatin û li ser bûyerê lêkolîn kirin û kamerayên çavdêriyê kontrol kirin."

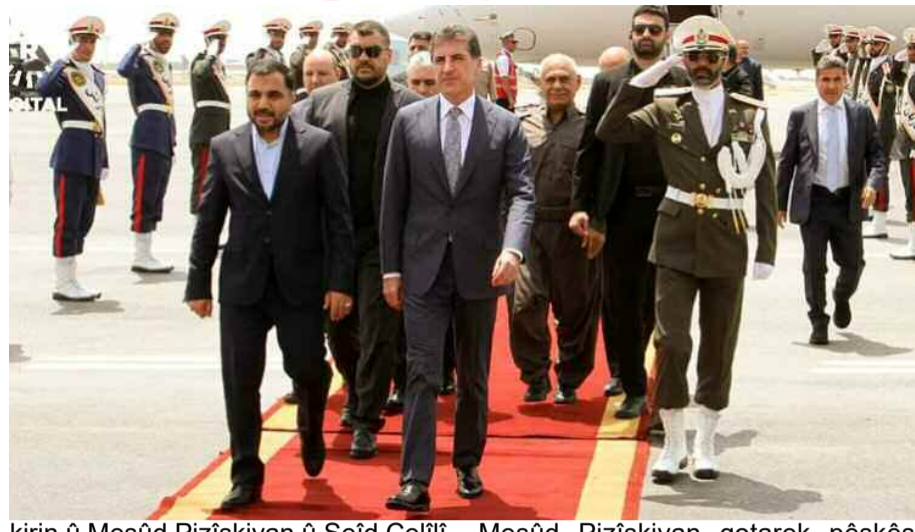
Nêçîrvan Barzanî gihîşt Tehranê

erokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî ji bo beşdarî sondxwarîna serokkomarê nû yê Îranê Mesûd Pizîşkiyan bibe gihîşt Tehrana paytexta Îranê.

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî li ser vexwandineke fermî çû Tehranê.

Nêçîrvan Barzanî dê li gel serkirde û berpîrsên welatên din beşdarî sondxwarin û destbikarkirina serokkomarê nû yê Îranê Mesûd Pizîşkiyan bibe. Li gorî destûra Îranê, serokkomar belgeya destbikarkirinê rêberê Kamara Îslamî ya Îranê wergirt, merasîma sondxwarinê dê bi amadebûna Serokê Dageha Bilind, Endamên Encûmena Parastina Destûrê, Serokê Desthilata Dadweriyê û berpîrsên din ên niştimanê û leşkerî li Parlamentoya Îranê bê lidarxistin.

Li Îranê 28ê Hezîranê gera yekem a hilbijartinên serokkomariyê hatibû

kirin û Mesûd Pizîşkiyan û Seîd Celîlî mabûn gera duyem.

Di gera duyem de Mesûd Pizîşkiyan bi rêjeya ji sedî 53,7an bû serokkomarê 9em ê Îranê.

28ê Tîrmehê di dema merasîma îmkirina belgeya destbikarinê de ji aliyê rêberê Îranê Elî Xamîneyî ve

Mesûd Pizîşkiyan gotarek pêşkêş kiribû û gotibû:

"Hemû ew kesên ku deng dane min an rikaberê min, an jî kesên ku ji ber rexne û gazinan beşdarî hilbijartinan nebûne hêviya guherînê ji min û hikûmeta paşerojê dikin dema bersivdayînê ji îro ve dest pê dike."

'Em bang li gelê xwe dikin ku li her derê stran û govenda azadiyê bigerînin'

Li gelek bajarên Kurdistanê û Stenbolê girtina kesên li ber stranên Kurdî govend gerandin bi daxuyaniyan hate şermezarkirin.

Bertekên li dijî girtina kesên li ber stranên Kurdî govend gerandin didomin. Li bajarê Riha, Êlih, Şîrîx, Wan, Agirî û Mûşê ên Kurdistanê û Stenbolê daxuyanî hatin dayîn û girtin hatin şermezarkirin.

Rêxistina Partiya Wekhevî û Demokrasiyê ya Gelan (DEM) a Eyyubiyê li avahiya partiye civîneke çape-maniyê li dar xist. Di daxuyaniyê de Hevberdevka Komîsyona Hiqûqê ya DEM Partiyê Sevda Çelîk Ozbîngol, endamên Meclîsa Şaredariyê yê Partiyê yê Eyyubiyê û her wiha gelek kes amade bûn.

Di daxuyaniyê de endamê Meclîsa Şaredariya Eyyubiyê Celal Altûn axivî û wiha got: "Rêzîkên Destûra Bingehîn bi awayekî zelal hatine binpêkirin. Pratiika binpêkirina Destûra Bingehîn a tifaqa AKP'ê û MHP'ê bi rengekî vekirî li dijî Kurdan hatiye domandin. Em feraseta neyarê Kurdan ku ji ber dayik û sê keçên wê stran gotin û cilên Kurdî li xwe kirin hatin girtin şermezar dikin. Tu hêz nikarin govenda me ya azadiyê rawestînin. Gerandina govendê ne sûc e lê hemû hewldanên li dijî vê sûc û nijadperestî ne."

Piştî daxuyaniyê li gel stranên Kurdî govend hate gerandin. Daxuyanî bi dirûşmeyên "zext nikarin me têk bibin" bi dawî bûn.

Li Êlihê jî Komeleya Lêkolînên Çand û Ziman a Arî (ARÎ-DER) bi daxuyaniya ku li ber Parka Yılmaz Guney li dar xist girtin şermezar kirin. Hevşaredara Êlihê Gulistan Sonuk, aktivîstên Tevgera Jinên Azad (TJA), Meclîsa Dayikên Aştiyê, Platforma Ked û Demokrasiyê ya Êlihê, rêxistinên DBP'ê û DEM Partiyê yê Bajêr tevî daxuyaniyê bûn. Di daxuyaniya ku pankarta "Em êrişên li dijî ziman û çanda Kurdî şermezar dikin" hate vekirin de Hevserokê ARÎ-DER'ê Mazlûm Tenha axivî.

Tenha da zanîn ku li dijî çand û zimanê Kurdî êrişeke sistematîk heye û

bang kir ku li dijî êrişan her qada jiyane veguherînin zimanê Kurdî û govenda azadiyê bigerînin.

Li Şîrîxê Tevgera Jinên Azad (TJA) êrişên li dijî çand û zimanê Kurdî bi gerandina govendê şermezar kir. Dayikên Aştiyê û aktivîstên TJA'yê yê li baxçeyê Şaredariya Hezexê hatin bahev bi Kurdî kilam gotin û govend gerandin.

Aktivîsta TJA'yê Adalet Fîdan a li ser navê jinan daxuyanî da, anî ziman ku înkarkirina Kurdan di asteke bilind de ye û wiha got: "Niha jî kesên cilên herêmî li xwe dikin, govendê digerin, stranên Kurdî dibêjin an tînin binçavkirin an jî tînin girtin. Me jî weke TJA'yê kampanyayek da destpêkirin. Em ê li malên xwe, li kolanan, li meydanan an ku li hemû qadên jiyane em ê bi kurdî axivin û bi kurdî bijîn. Em ê stranên xwe bêjin û govenda xwe bigerînin. Ji ber ku çand û ziman hebûna gelekî ye û em jî dê xwedî li vî zimanî dervevin."

Bername, bi govendên hatin gerandin û berzîkirina dirûşmeyên "Jin, Jiyan, Azadî" û "Bêçand jiyan nabe" bi dawî bû.

Rêxistina Partiya Wekhevî û Demokrasiyê ya Gelan (DEM Partî) ya Wanê li ber avahiya xwe ya navçeya Rêya Armûşê daxuyanî da û bertek nîşanî girtina kesên ku li ber stranên govenda Kurdî digerandin da. Di daxuyaniyê de pankarta "Em bernadin vê dîlanê" hat vekirin û dirûşmeya "Zimanê me rûmeta me ye" hat berzîkirin. Rêxistina Partiya Herêmên Demokratîk (DBP), Meclîsa Dayikên Aştiyê, Hevserokên DEM Partiyê yê Bajêr, Hevşaredarên Bajêrê Mezin ên Wanê Neslîhan Şedal û Abdullah Zeydan, Parlamentere DEM Partiyê Mahmûd Dîndar, Komeleya Çand û Ziman a ARSÎSA'yê, sazîyên demokratîk û gelek kes tevî daxuyaniyê bûn. Hevberdevkê Lijneya Çand û Ziman yê DEM Partiyê Heval Dilbîhar di daxuyaniyê de axivî û da zanîn ku ziman û çanda Kurdî nixê bingehîn ên mirovahiyê ne. Dilbîhar, destnîşan kir ku ziman û çanda Kurdî ji gelek kom, netewe

û gelan re bûye çavkaniyê bingehîn. Dilbîhar diyar kir ku ziman û çanda Kurdî rûmeta gelê Kurd e û wiha dirêjî da axaftina xwe: "Di gelek serdemên dîrokê de gelek serdest ji bo berjewendiyên xwe êrişên hovane anîne ser ziman û çanda Kurdî. Ji ber ku ziman û çanda Kurdî parastine gelek kes hatine kuştin, girtin û êşkencekirin. Lê van serdest û desthilatan tiştêk ji bîr kiribûn. Ziman û çanda Kurdî çiqas ruhê xwe berdabin dîrokê, di hest û ramanên berxwedana gelê Kurd de jî ruhê xwe berdane. Gelê Kurd ji bo parastin û pêşxistina ziman û çanda xwe serî netewandiyê."

Piştî daxuyaniyê girseyê li ber avahiya DEM Partiyê govend gerand û bertek nîşanê êrişên li ser ziman û govenda Kurdî dan.

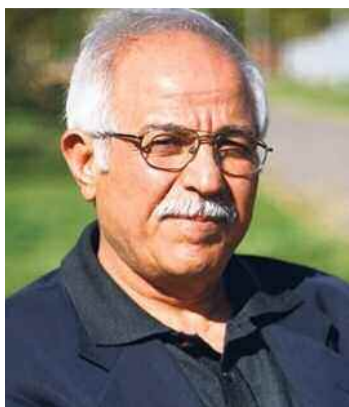
Rêxistina DEM Partiyê ya Bazîdê li Parka Şaredariyê li hev civiya û govend gerand. Hevşaredarê Bazîdê Kenan Alkan û gelek welatî beşdar bûn. Hevseroka DEM Partiyê ya Bazîdê Hadîme Temel a li vir axaftineke kurt kir, wiha got: "Dema dewlet nebû jî govend hebûn. Beriya 14 salan ji ber li dawetêkê govend gerandibûn jin hatin girtin. Li Karadenîzê çawa horon hebe govenda me jî heye."

Piştî re li ber stranên Kurdî govend hate gerandin.

Di pêşengtiya Rêxistina DEM Partiyê ya Mûşê de parlamentera DEM Partiyê ya Mûşê Sumeyye Boz, Rêxistina DBP'ê ya Bajêr, TJA, hevşaredar, endamên meclîsa şaredariyê, endamên Meclîsa Ciwanan a DEM Partiyê û gelek kes li Parka Ataturk hatin bahev û govenda azadiyê gerandin.

Navenda Çanda Mezopotamyayê (NÇM) jî daxuyaniyê nivîskî da. NÇM'ê bi bîr xist ku di salên 90'î de ji ber dişibîn rengên netewî yê Kurdan hate xwestin ku lambeyên trafîkê yê kes û sor û zer bînin guhertin û wiha got: "Îro tabelayên hişyariyê yê Kurdî yê li ser rêyan hatine nivîsandin bi rengekî rêxistinbûyî tînin jêbirin û zimanê kurdî bi nivîsbariya nijadperest û faşîst re hedef tê girtin. Ev êrişên nijadperestî yê li dijî zimanê me li Wanê dest pê kirin û li Amedê hatin domandin, bi rengekî organizeyî di bin çavdêriya polîsan de tînin kirin. Çanda Kurd navê berxwedana li dijî qirkirinê û têkoşîna li dijî faşîzmê ye. Weke xebatkarên Navenda Çanda Mezopotamyayê em van êrişên nijadperest û faşîst ên li hemberî hebûn, nasname û nixê me yê civakî qebûl nakin û bang li tevahiya gelê xwe dikin ku li her qada lê ne tevî govendên berxwedanê bibin û bi dengekî bilind stranên xwe bêjin."

Divê PKK, dev ji xirakirina Kurdistanê û ji êrîşa ser PDKê berde; Kurdistanê terk bike

İbrahim GUÇLU

PKK, ne rêxistineke Iraqê û Başûrê Kurdistanê ye; ne rêxistina Sûriyeyê û Rojavayê Kurdistanê ye; ne jî rêxistina Îranê ya Rojhelatê Kurdistanê ye. PKK, di destpêkê de di sînorê Dewleta Tirk de li hemberî

Tevgera Neteweyî ya Bakurê Kurdistanê û Rêxistinên Kurdistanê wek rêxistineke operasyonel û taşeron û dewletê ava bû.

PKKê, piştî Dewleta Tirk jî heman ket bin xizmeta Dewleta Sûriyeyê û Rejîma Baasê (Beisê) û Dewleta Iraqê ya di bin Rejîma Beisê de û Dewleta Îranê ya Îslamî û Teokrat.

PKKê qasî ku Dewleta Tirk xwest zirar da Bakurê Kurdistanê. Hîn jî ev pêvajoya zirardayina Bakurê Kurdistanê û Rojavayê Kurdistanê û Rojhelatê Kurdistanê dom dike. Lewra gelek aşkere ye ku şertên Kurdan, şertên PKKê bi xwe, şertên Dewleta Tirk jî hatine guhertin; PKK bi awayê çekdarî nikare li hemberî dewletê gav bavêje û bi riya parlamaenterî û hilbijartina Herêmî ji bona xwe cîh çêkiriye, lê dîsa jî şerê çekdarî didomîne û encama ev şerê çekdarî yê bê wate ciwanên Kurdsistanê dide kuştin û dikuje.

PKKê ji hemû beşên din zêdetir jî zirar da Dewleta Federe ya Kurdistanê. Di vê qonaxê de jî xeteriya PKKê li Başûrê Kurdistanê dom dike.

Lewra Dewleta Federe ya Kurdistanê li ser axa Başûrê Kurdistanê ava bûye. PKKê dixwaze Dewleta Federe ya Kurdistanê ku hemû hevî û helîna Kurdan e, ji holê rake. PKKê bi hêz û dewletên dijminên Dewleta Federe ya Kurdistanê re di nav tîfaqê de ye, dixwaze Dewleta Federe ya Kurdistanê ji holê rake.

PKKê wek rêxistineke dagirker bi deh salan e ku bi sedan gundên Başûrê Kurdistanê dagir kiriye. PKKê, heval û taşeron Dewleta Îranê, Haşdî Şabî û nijadperestên ereban e.

Şengal di bin ev tîfaqa xeter û qirêj de ye. Çend sal bere Hikûmeta Federal û Hikûmeta Kurdistanê biryar dan ku PKKê Şengalê terk bike, PKKê li ser navê Haşdî Şabî li Şengalê hebûna xwe didomîne. Bi wan ve li Başûrê Kurdistanê teror çê dîkin. PKKê dijminatîya hemû partiyên Başûrê Kurdistanê dike. Bi taybet jî, PDKê ji bona xwe asteng dibine ji wê re dijminatî dike. Stratejiya wê ew e ku dema PDKê tasfiye bike, dikare bi hêsanî Dewleta Federe ya Kurdistanê ji holê rake û rakin. PKKê hiqûq û sîstema Dewleta Federe ya Kurdistanê rewşa qebûl nake. PKKê bû sedem ku Dewleta Tirk li Başûrê Kurdistanê operasyonan çê bike û qadeke ewlewî çê bike. Diviya bû ku Dewleta Federal ya Iraqê û Hikûmeta Kurdistanê heta naha ji bona desthilatdarî û serwerî û pergela xwe ya siyasî û hiqûqî biparêze çareseriyekê bibinin, PKK tasfiye bikin. Hezar mixabin nekirin.

Di van mehên dawî de Hikûmeta Federal ya Iraqê biryar da ku PKKê "rêxistineke qedexe" ye, wek rêxistin û partiya Beis bibîne.

PKKê dîsa jî aqil negirt sere xwe. Hikûmeta Federal ya Iraqê û Dewleta Tirk bi hev re li dijî PKKê operasyonan didomînin. PKKê ji helwesta xwe ya xeter dev bernade. Lewra patron û efendiyên PKKê ji wan daxwaz dikin ku di her şertekî de zirarê bide Dewleta Federe ya Kurdistanê. PKKê loma jî li dijî Hikûmeta Federe ya Kurdistanê û PDKê êrîşeke mezin didomîne. Li Hikûmeta Kurdistanê û li PDKê îftirayan dike.

Rastiyek aşkere heye ku hebûna PKKê li Başûrê Kurdistanê ne rewşa û ne hiqûqî ye. Biryara Hikûmeta Federal ya Iraqê di derbarê PKKê de jî vê rastiyê erê dike. PKKê di heman dem de li Başûrê Kurdistanê dagirker û terorîst e. Bi Dewlet û Rêxistinên li dijî Dewleta Federa yên Kurdistanê re di nav tîfaqeke qirêj de ye. Loma ez û hemû kurd daxwaz dikin ku divê PKKê dev ji xirakirina Kurdistanê û ji êrîşa ser PDKê berde; Kurdistanê terk bike.

Nêçîrvan Barzanî li Parîsê gelek serkirdeyên cîhanê dîtin

Serokê Herêma Kurdistanê li paytexta Fransayê li bajarê Parîsê bi çend serkirdeyên cîhanê re hevdîtin kir.

Duh li Parîsa paytexta Fransayê merasîma destpêka 33yemîn Olîmpiyadên Havînê hat lidarxistin.

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî ji bo beşdarkirina merasîma vekirina olîmpiyadan çû Parîsê.

Nêçîrvan Barzanî li Koşka Elysee-yê ji aliyê Serokkomarê Fransayê Emmanuel Macron hat pêşwazîkirin.

Li gorî daxuyaniya Serokatiya Herêma Kurdistanê, Nêçîrvan Barzanî li ser vexwandina Serokkomarê Fransayê Emmanuel Macron beşdarî merasîma vekirina lîstikên olîmpiyadê bû.

Nêçîrvan Barzanî li gel şah, serok, serokwezîr û serkirdeyên çend welatan tevî ahenga vekirina lîstikên Olympiadên li Parîsê bû.

Li gorî organîzatoran zêdeyî 85 şah, serok û serokwezîrên welatan beşdarî merasîmê bûn.

Di dîroka olîmpiyadê da cara ewil merasîma vekirîna wê li derwayî stadyûman li qiraxa çemê Seine ku di navenda Parîsê re der-

bas dibe bê lidarxistin.

Li gorî daxuyaniya Serokatiya Herêma Kurdistanê, Nêçîrvan Barzanî di merasîmê de gelek serkirdeyên cîhanê dît û derfeta sohbetê çêbû.

"Olîmpiyadên Parîsê ji bo yekrêziya cîhanê derfeteke mezin e"

Serokê Herêma Kurdistanê li ser hesabê xwe yê Xê derbarê beşdarbûna merasîma destpêkirina Olîmpiyadên Parîsê peyamek belav kir.

Nêçîrvan Barzanî diyar kir ku ew kêfxweş bû ku di merasîma vekirina Olîmpiyadên Parîsê de

Serokkomarê Fransayê Emmanuel Macron û hevîna wî Brigitte Macron dît.

Nêçîrvan Barzanî herwiha got, "Olîmpiyadên Parîsê derfeteke mezin e ji bo nîşandana yekrêziya cîhanê.

Parîsê careke din ruhê xwezayî yê anîna cem hev a cîhanê nîşan daye."

Lîstikên Olîmpiyadê mezintirîn kombûna werzîşê ya mirovan e di cîhanê de û bi hezaran werzîşvan rîkebiyê dîkin.

Olîmpiyadên Parîsê dê sê hefeteyan berdewam bike û 16ê Tebaxa 2024an bi dawî dibin.

Mezlûm Ebdî: Pêkan e li Tebaxa bê danûstandinên Kurdî - Kurdî bîn vegerandin

Fermandarê Giştî yê Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) Mezlûm Ebdî dibêje, "Pêkan e li dawiya meha Tebaxê ya bê danûstandinên Kurdî - Kurdî bîn vegerandin." Fermandarê Giştî yê Hêzên Sûriyeya Demokratîk (HSD) Mezlûm Ebdî îro di hevpeyvînekê de bi kanaleke televizyonî re ragehand, "Niha daxwaza veegerandina danûstandinan ji me û Amerîka û Brîtanya û Fransayê tê kirin." Navbirî di derheqa hilbijartinan de jî got, "Çi kesekî maf nîne daxwaza paşxistina hilbijartinan ji me bike, lê li ser me pêdivî ye em hizir di berjewendiya gelê xwe de bikin."

Di derheqa asayîkirina peywendiyên Sûriye û Tirkiyeyê de jî amaje da, "Ez bawer nakim bîzavên rêxweşkirinê di navbera Enqere û Dîmeşqê de bigehin

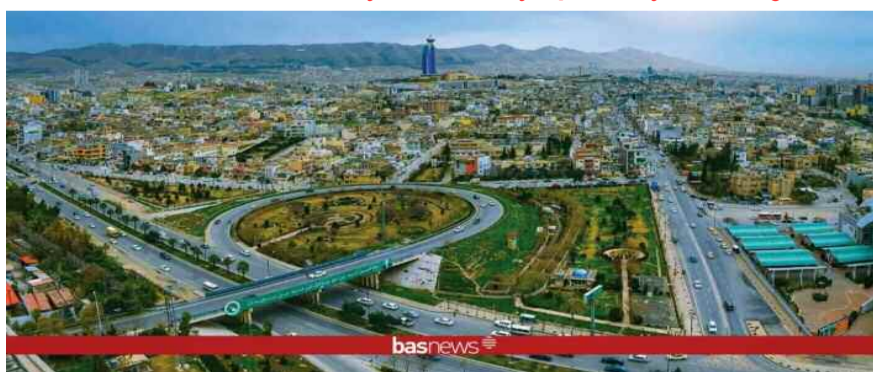

encamekî destnîşankirî, her çî nebe di paşerojê nêzik de, ji ber ku doza Sûriyeyê gelek aloz e."

Herwesa li ser doza Kurdî li Sûriyeyê jî got, "Doza Kurdî li Sûriyeyê gelek mezin e û rijem heta niha du dersên Kurdîyê jî

qebûl nake." Herwesa got, "Em ji bo danûstandinên bi Tirkiyeyê re amade ne lê şertê me yê serekî gengeşkirina li ser xwevekeşana Tirkiyeyê ji deverên me yê dagirkerî ye, û helbet wan jî şertên xwe hene."

Çavdêrek: Rewşa desthilatiya Silêmaniyê pêwîstiya wê bi guhertinê heye û divê ji mafya bê paqijkirin

Serokê YNKê çend care bangeşeya wê yekê dike ku qaşo rewşa desthilatiyê li Herêma Kurdistanê pêwîstiya wê bi guhertinê ye. Li hember wê çavdêrek amaje bi wê yeke dike ku tiştên ku pêwîstiya wê bi guhertinê heye rewşa desthilata Silêmaniyê ye.

Çavdêrê siyasî Saman Faris ji BasNewsê re ragehand, piştî 8ê

Tîrmehê bi dehan kes li Silêmaniyê hatine teror kirin, wekî ku Lahur Cengî jî got, 45 veberhêner cilê porteqalî li wan kirine, ji ber bac nedane. Wisa lê hatiye xelkê Silêmaniyê piştrast nînin ji mal û canê xwe. Rojane xelkê têt kuştin, bi taybet jiyana xelkê hejmar û kasibkar ji aliyê hêzên ewlehiya YNKê ve bi dilê xwe têt kuştin û davêjin ser

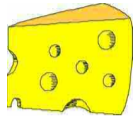
malên wan û mafyageriyê dîkin."

Herwaha got: "Ji aliyekî din ve Bafil rast dibêje, rewşa desthilatiyê li Silêmaniyê pêwîstiya wê bi guhertinê heye, ji ber divê ew navçe ku hîn di bin deste hêzên çekdar ên partiyekî de ne û çekdarên wan jî wek mafya xelkê bê tewan dikujin, bi temamî divê bikeve bin kontrola hikûmetê û dest hêzên partiyekî de bîn derxistin û yasay wek yek li ser hemû xelkê bê cîhbcîh kirin."

Saman Faris got: "Bafil Talebanî û YNK di vê hilbijartinê de dê baca mafyageriya hêzên xwe bidin. Baca wê dê bidin ku destê milîsan li ser partiya wan zêde bûye û êrîşî xelkê dîkin û ciwanên bê tewan dikujin! Êdî xelkê Silêmaniyê vê qebûl nake."

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Pp

penîr

Ev çiyey? Ev penîre.
Bu nədir? Bu pendirdir.
Что это? Это сыр.
What is it? It is a cheese.

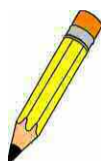
pîvaz

Ev çiyey? Ev pîvaze.
Bu nədir? Bu soğandır.
Что это? Это лук.
What is it? It is an onion.

perçemek

Ev çiyey? Ev perçemeke.
Bu nədir? Bu yarasadır.
Что это? Это летучая мышь.
What is it? It is a bat.

pênûs

Ev çiyey? Ev pênûse.
Bu nədir? Bu qələmdir.
Что это? Это карандаш.
What is it? It is a pencil.

Qq

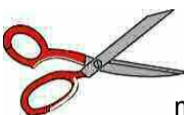

beq

Ev çiyey? Ev beqe.
Bu nədir? Bu qurbağadır.
Что это? Это лягушка.
What is it? It is a frog.

Ev çiyey? Ev qaze.
Bu nədir? Bu qazdır.
Что это? Это гусь.
What is it? It is a goose.

meqes

Ev çiyey? Ev meqese.
Bu nədir? Bu qaçıdır.
Что это? Это ножницы.
What is it? It is a scissors.

portqal

Ev çiyey? Ev portqale.
Bu nədir? Bu portağaldır.
Что это? Это апельсин.
What is it? It is an orange.

Rr

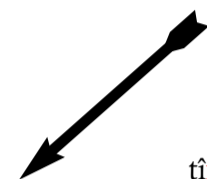
şêr

Ev çiyey? Ev şêre.
Bu nədir? Bu şirdir.
Что это? Это лев.
What is it? It is a lion.

kêwrişk

Ev çiyey? Ev kêwrişke.
Bu nədir? Bu dovşandır.
Что это? Это заяц.
What is it? It is a rabbit.

tîr

Ev çiyey? Ev tîre.
Bu nədir? Bu oxdur.
Что это? Это стрела.
What is it? It is an arrow.

rovî

Ev çiyey? Ev roviye.
Bu nədir? Bu tülküdür.
Что это? Это лиса.
What is it? It is a fox.

Ss

sêv

Ev çiyey? Ev sêve.
Bu nədir? Bu almadır.
Что это? Это яблоко.
What is it? It is an apple.

stêrk

Ev çiyey? Ev stêrke.
Bu nədir? Bu ulduzdur.
Что это? Это звезды.
What is it? It is a star.

se

Ev çiyey? Ev seye.
Bu nədir? Bu itdir.
Что это? Это собака.
What is it? It is a dog.

sêvik

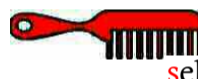
Ev çiyey? Ev sêvike.
Bu nədir? Bu kartofdur.
Что это? Это картофель.
What is it? It is a potato.

Şş

şûr

Ev çiyey? Ev şûre.
Bu nədir? Bu qilıncdır.
Что это? Это меч.
What is it? It is a sword.

şeh

Ev çiyey? Ev şeye.
Bu nədir? Bu daraqdır.
Что это? Это гребешок.
What is it? It is a comb.

şîr

Ev çiyey? Ev şîre.
Bu nədir? Bu süddür.
Что это? Это молоко.
What is it? It is a milk.

şûşe

Ev çiyey? Ev şûşeye.
Bu nədir? Bu şüşədir.
Что это? Это стекло.
What is it? It is a glasses.

Tt

tiîr

Ev çiyey? Ev tiriye.
Bu nədir? Bu üzümdür.
Что это? Это виноград.
What is it? It is a grape.

tûtî

Ev çiyey? Ev tûtiye.
Bu nədir? Bu tutuqşudur.
Что это? Это попугай.
What is it? It is a parrot.

pirtûk

Ev çiyey? Ev pirtûke.
Bu nədir? Bu kitabdır.
Что это? Это книга.
What is it? It is a book.

tîmsak

Ev çiyey? Ev tîmsahe.
Bu nədir? Bu tîmsahdır.
Что это? Это крокодил.
What is it? It is a crocodile.

Uu

utî

Ev çiyey? Ev utiye.
Bu nədir? Bu ütüdür.
Что это? Это утюг.
What is it? It is an iron.

guh

Ev çiyey? Ev guhe.
Bu nədir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо.
What is it? It is an ear.

Ûû

bilûr

Ev çiyey? Ev bilûre.
Bu nədir? Bu tütəkdir.
Что это? Это свирель.
What is it? It is a pipe.

brûsk

Ev çiyey? Ev brûske.
Bu nədir? Bu yıldırımdır.
Что это? Это молния.
What is it? It is a lightning.

Vv

çav

Ev çiyey? Ev çave.
Bu nədir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

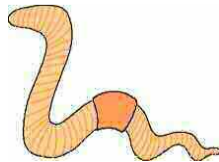
keVc

Ev çiyey? Ev keVoke.
Bu nədir? Bu göyərçindir.
Что это? Это голубь.
What is it? It is a pigeon.

gul

Ev çiyey? Ev gule.
Bu nədir? Bu güldür.
Что это? Это цветы.
What is it? It is a flower.

kurm

Ev çiyey? Ev kurme.
Bu nədir? Bu qurddur.
Что это? Это червяк.
What is it? It is a worm.

çûk

Ev çiyey? Ev çûke.
Bu nədir? Bu quşdur.
Что это? Это птица.
What is it? It is a sparrow.

dupişk

Ev çiyey? Ev dupişke.
Bu nədir? Bu əqrəbdir.
Что это? Это скорпион.
What is it? It is a skorpion.

biVir

Ev çiyey? Ev biVire.
Bu nədir? Bu baltadır.
Что это? Это топор.
What is it? It is an axe.

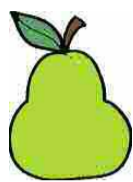

berçavik

Ev çiyey? Ev berçavike.
Bu nədir? Bu eynəkdir.
Что это? Это очки.
What is it? It is glasses.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Hh

hirmê

Ev çîye? Ev hirmêye.
Bu nêdir? Bu armuddur.
Что это? Это груша.
What is it? It is a pear.

hirç

Ev çîye? Ev hirçe.
Bu nêdir? Bu ayıdır.
Что это? Это медведь.
What is it? It is a bear.

hesp

Ev çîye? Ev hespe.
Bu nêdir? Bu atdır.
Что это? Это лошадь.
What is it? It is a horse.

hêştir

Ev çîye? Ev hêştire.
Bu nêdir? Bu dævêdir.
Что это? Это верблюд.
What is it? It is a camel.

li

dil

Ev çîye? Ev dile.
Bu nêdir? Bu ürêkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

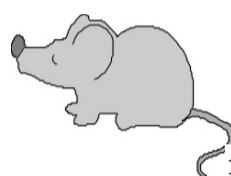
lepik

Ev çîye? Ev lepîke.
Bu nêdir? Bu êlcêkdir.
Что это? Это перчатки.
What is it? It is gloves.

ling

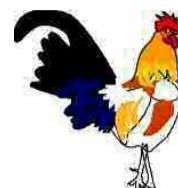
Ev çîye? Ev lînge.
Bu nêdir? Bu çîqdir.
Что это? Это нога.
What is it? It is a leg.

mişk

Ev çîye? Ev miške.
Bu nêdir? Bu siçandır.
Что это? Это мышь.
What is it? It is a mouse.

îi

dîk

Ev çîye? Ev dîke.
Bu nêdir? Bu xoruzdur.
Что это? Это петух.
What is it? It is a cock.

îsot

Ev çîye? Ev îsote.
Bu nêdir? Bu bibardır.
Что это? Это перец.
What is it? It is a pepper.

gustîl

Ev çîye? Ev gustîle.
Bu nêdir? Bu üzûkdür.
Что это? Это кольцо.
What is it? It is a ring.

keştî

Ev çîye? Ev keştîye.
Bu nêdir? Bu gêmidir.
Что это? Это пароход.
What is it? It is a ship.

Jj

jûjî

Ev çîye? Ev jûjîye.
Bu nêdir? Bu kirpidir.
Что это? Это ёжик.
What is it? It is a hedgehog.

roj

Ev çîye? Ev roje.
Bu nêdir? Bu günêşdir.
Что это? Это солнце.
What is it? It is the sun.

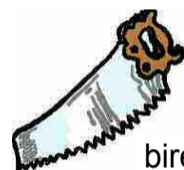
rojname

Ev çîye? Ev rojnameye.
Bu nêdir? Bu qezetdir.
Что это? Это газета.
What is it? It is a newspaper.

kevjal

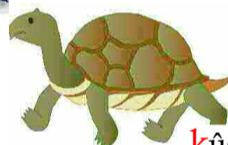
Ev çîye? Ev keviale.
Bu nêdir? Bu xêçêngdir.
Что это? Это краб.
What is it? It is a crayfish.

birek

Ev çîye? Ev bireke.
Bu nêdir? Bu mişardır.
Что это? Это пила.
What is it? It is a saw.

Kk

kûsî

Ev çîye? Ev kûsiye.
Bu nêdir? Bu bağadır.
Что это? Это черепаха.
What is it? It is a tortoise.

kund

Ev çîye? Ev kunde.
Bu nêdir? Bu bayquşdur.
Что это? Это сова.
What is it? It is an owl.

kevçî

Ev çîye? Ev kevçîye.
Bu nêdir? Bu qaşiqdır.
Что это? Это ложка.
What is it? It is a spoon.

lêv

Ev çîye? Ev lêve.
Bu nêdir? Bu dodaqdir.
Что это? Это губы.
What is it? It is a lip.

Ll

lîmor

Ev çîye? Ev lîmone.
Bu nêdir? Bu limondur.
Что это? Это лимон.
What is it? It is a lemon.

xezal

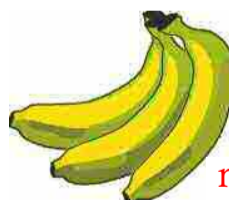
Ev çîye? Ev xezale.
Bu nêdir? Bu ceyrandır.
Что это? Это джейран.
What is it? It is a deer.

kûlî.

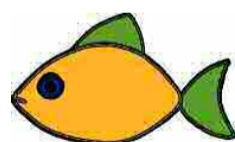
Ev çîye? Ev kûlîye.
Bu nêdir? Bu çeyirtkêdir.
Что это? Это саранча.
What is it? It is a grasshopper.

Mm

mûz

Ev çîye? Ev mûze.
Bu nêdir? Bu banandır.
Что это? Это банан.
What is it? It is a banana.

masî

Ev çîye? Ev masîye.
Bu nêdir? Bu balıqdır.
Что это? Это рыба.
What is it? It is fish.

nan

Ev çîye? Ev nane.
Bu nêdir? Bu çörêkdir.
Что это? Это хлеб.
What is it? It is bread.

Nn

trên

Ev çîye? Ev trêne.
Bu nêdir? Bu qatardır.
Что это? Это поезд.
What is it? It is a train.

hûrbivîn

Ev çîye? Ev hûrbivîne.
Bu nêdir? Bu zerrêbindir.
Что это? Это лупа.
What is it? It is a magnifying-glass.

reng

Ev çîye? Ev reñge.
Bu nêdir? Bu boyadır.
Что это? Это краска.
What is it? It is a colour.

Oo

ode

Ev çîye? Ev Odeye.
Bu nêdir? Bu otaqdır.
Что это? Это комната.
What is it? It is a room.

otobûs

Ev çîye? Ev Otobûse.
Bu nêdir? Bu avtobusdur.
Что это? Это автобус.
What is it? It is a bus.

gamêş

Ev çîye? Ev gamêşe.
Bu nêdir? Bu camışdır.
Что это? Это буйвол.
What is it? It is a buffalo.

meymûn

Ev çîye? Ev meymûne.
Bu nêdir? Bu meymundur.
Что это? Это обезьяна.
What is it? It is a monkey.

sol

Ev çîye? Ev sole.
Bu nêdir? Bu ayaqqabıdır.
Что это? Это обувь.
What is it? It is a shoe.

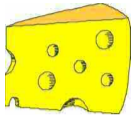

top

Ev çîye? Ev tOpe.
Bu nêdir? Bu topdur.
Что это? Это мяч.
What is it? It is a ball.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Pp

penîr

Ev çiyey? Ev penîre.
Bu nədir? Bu pendirdir.
Что это? Это сыр.
What is it? It is a cheese.

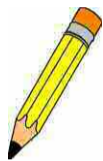
pîvaz

Ev çiyey? Ev pîvaze.
Bu nədir? Bu soğandır.
Что это? Это лук.
What is it? It is an onion.

perçemek

Ev çiyey? Ev perçemeke.
Bu nədir? Bu yarasadır.
Что это? Это летучая мышь.
What is it? It is a bat.

pênûs

Ev çiyey? Ev pênûse.
Bu nədir? Bu qələmdir.
Что это? Это карандаш.
What is it? It is a pencil.

Qq

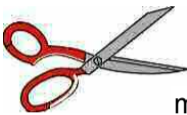

beq

Ev çiyey? Ev beqe.
Bu nədir? Bu qurbağadır.
Что это? Это лягушка.
What is it? It is a frog.

Ev çiyey? Ev qaze.
Bu nədir? Bu qazdır.
Что это? Это гусь.
What is it? It is a goose.

meqes

Ev çiyey? Ev meqese.
Bu nədir? Bu qaşıcıdır.
Что это? Это ножницы.
What is it? It is a scissors.

portqal

Ev çiyey? Ev portqale.
Bu nədir? Bu portağaldır.
Что это? Это апельсин.
What is it? It is an orange.

Rr

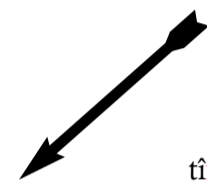
şêr

Ev çiyey? Ev şêre.
Bu nədir? Bu şirdir.
Что это? Это лев.
What is it? It is a lion.

kêwrîşk

Ev çiyey? Ev kêwrîşke.
Bu nədir? Bu dovşandır.
Что это? Это заяц.
What is it? It is a rabbit.

tîr

Ev çiyey? Ev tîre.
Bu nədir? Bu oxdur.
Что это? Это стрела.
What is it? It is an arrow.

rovî

Ev çiyey? Ev roviye.
Bu nədir? Bu tülküdür.
Что это? Это лиса.
What is it? It is a fox.

Ss

sêv

Ev çiyey? Ev sêve.
Bu nədir? Bu almadır.
Что это? Это яблоко.
What is it? It is an apple.

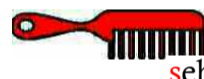
stêrk

Ev çiyey? Ev stêrke.
Bu nədir? Bu ulduzdur.
Что это? Это звезды.
What is it? It is a star.

şûr

Ev çiyey? Ev şûre.
Bu nədir? Bu qılıncdır.
Что это? Это меч.
What is it? It is a sword.

şeh

Ev çiyey? Ev şeye.
Bu nədir? Bu daraqdır.
Что это? Это гребешок.
What is it? It is a comb.

tîr

Ev çiyey? Ev tiriye.
Bu nədir? Bu üzümdür.
Что это? Это виноград.
What is it? It is a grape.

tûtî

Ev çiyey? Ev tûtiye.
Bu nədir? Bu tutuqşudur.
Что это? Это попугай.
What is it? It is a parrot.

se

Ev çiyey? Ev seye.
Bu nədir? Bu itdir.
Что это? Это собака.
What is it? It is a dog.

sêvik

Ev çiyey? Ev sêvike.
Bu nədir? Bu kartofdur.
Что это? Это картофель.
What is it? It is a potato.

şîr

Ev çiyey? Ev şîre.
Bu nədir? Bu süddür.
Что это? Это молоко.
What is it? It is a milk.

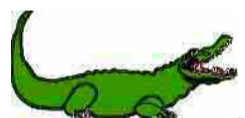
şûşe

Ev çiyey? Ev şuşeye.
Bu nədir? Bu şüşədir.
Что это? Это стекло.
What is it? It is a glasses.

pirtûk

Ev çiyey? Ev pirtûke.
Bu nədir? Bu kitabdır.
Что это? Это книга.
What is it? It is a book.

tîmsak

Ev çiyey? Ev tîmsahe.
Bu nədir? Bu timsahdır.
Что это? Это крокодил.
What is it? It is a crocodile.

Uu

utî

Ev çiyey? Ev utiye.
Bu nədir? Bu ütüdür.
Что это? Это утюг.
What is it? It is an iron.

guh

Ev çiyey? Ev guhe.
Bu nədir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо.
What is it? It is an ear.

Ûû

bilûr

Ev çiyey? Ev bilûre.
Bu nədir? Bu tütökdir.
Что это? Это свирель.
What is it? It is a pipe.

brûsk

Ev çiyey? Ev brûske.
Bu nədir? Bu ıldırımır.
Что это? Это молния.
What is it? It is a lightning.

Vv

çav

Ev çiyey? Ev çave.
Bu nədir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

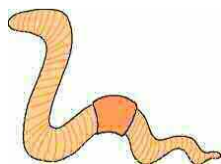
keVc

Ev çiyey? Ev keVoke.
Bu nədir? Bu göyərçindir.
Что это? Это голубь.
What is it? It is a pigeon.

gul

Ev çiyey? Ev gule.
Bu nədir? Bu güldür.
Что это? Это цветы.
What is it? It is a flower.

kurm

Ev çiyey? Ev kurme.
Bu nədir? Bu qurddur.
Что это? Это червяк.
What is it? It is a worm.

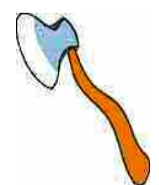
çûk

Ev çiyey? Ev çûke.
Bu nədir? Bu quşdur.
Что это? Это птица.
What is it? It is a sparrow.

dupişk

Ev çiyey? Ev dupişke.
Bu nədir? Bu əqrəbdır.
Что это? Это скорпион.
What is it? It is a skorpion.

bivir

Ev çiyey? Ev bivire.
Bu nədir? Bu baltadır.
Что это? Это топор.
What is it? It is an axe.

berçavik

Ev çiyey? Ev berçavike.
Bu nədir? Bu eynəkdir.
Что это? Это очки.
What is it? It is glasses.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Ww

werdek

Ev çîye? Ev werdeke.
Bu nêdir? Bu ökdêkdir.
Что это? Это утка
What is it? It is a duck.

wêne

Ev çîye? Ev wêneye.
Bu nêdir? Bu şəkildir.
Что это? Это картина
What is it? It is a map.

ewr

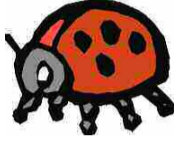
Ev çîye? Ev ewre.
Bu nêdir? Bu buluddur.
Что это? Это туча.
What is it? It is a cloud.

kew

Ev çîye? Ev kewe.
Bu nêdir? Bu kəklikdir.
Что это? Это цесарка
What is it? It is a partridge.

Xx

xalxalok

Ev çîye? Ev xalxaloke.
Bu nêdir? Bu arabüzendîr.
Что это?
Это божья коровка.
What is it? It is a lady-bird.

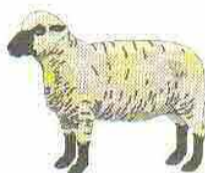
xanî

Ev çîye? Ev xanîye.
Bu nêdir? Bu evdir.
Что это? Это дом.
What is it? It is a home.

xaç

Ev çîye? Ev xaç e.
Bu nêdir? Bu xaçdır.
Что это? Это крест.
What is it? It is a cross.

berx

Ev çîye? Ev berxe.
Bu nêdir? Bu quzudur.
Что это? Это баран.
What is it? It is a sheep.

Yy

xîyar

Ev çîye? Ev xîyare.
Bu nêdir? Bu xiyardır.
Что это? Это огурец.
What is it?
It is a cucumber.

heyve

Ev çîye? Ev heyve.
Bu nêdir? Bu aydır.
Что это? Это луна.
What is it? It is a moon.

1

yek

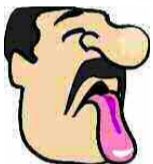
Ev çîye? Ev yeke.
Bu nêdir? Bu birdir.
Что это? Это единица.
What is it? It is a one.

çiya

Ev çîye? Ev çiyaye.
Bu nêdir? Bu dağdır.
Что это? Это горы.
What is it? It is a mountain.

Zz

ziman

Ev çîye? Ev zimane.
Bu nêdir? Bu dildir.
Что это? Это язык.
What is it? It is a tongue.

zengil

Ev çîye? Ev zengile.
Bu nêdir? Bu zəngdir.
Что это? Это звонок.
What is it? It is a bell.

zerik

Ev çîye? Ev zerike.
Bu nêdir? Bu vedrêdir.
Что это? Это ведро.
What is it? It is a bucket.

derzi

Ev çîye? Ev derziye.
Bu nêdir? Bu iynêdir.
Что это? Это игла.
What is it? It is a needle.

ALFABÊ

KURDÎ

Azerî

N b/s	KURDÎ		Azerî	DİKARÎ BIXWÎNÎ
	ya bi tîpên latinî	ya bi tîpên kirîlî	Latinî	
1	Aa	Аа	Aa	Artêş, armanc, av, agir, azadî, adar, azerî, aram, artêş,
2	Bb	Бб	Bb	Bazîd, beran, berf, Baran, ba, bahoz, berbang, bedew, berx
3	Cc	Цц	Cc	Cûdî, cêr, ceş, Declê, Cefer, Cemîl, cêv, Cello,
4	Çç	Чч	Çç	Çekdar, çem, çar, çepik, çav, çeleng, çil,
5	Dd	Дд	Dd	Dayîk, dewr, dar, dest, Dara, dû, deh, defter, don, dîwar, dinê
6	Êê	Ее	Ee	Êlnûr, êvar, êzîng, êş, êlek, Êldar,
7	Ee	Яя	Əə	Enî, ewr, erê, Ewreman, Elî, elek, Elegez, Erzurum,
8	Ff	Фф	Ff	Ferat, frtone, Fariz, fil, fûtbol, Ferman, Firat, Fatma
9	Gg	Гг	Gg	Gerîlla, Gebar, genim, gellî, germ, golig, gore, goh
10	Hh	Нн	Hh	Hewlêr, havîn, hirç hêsir, hewar, havîn, hurmê, hesp
11	Îî	Ии	Ii	Îsal, îni, bîr, pîr, sîr, Îdrîs, Îsa, îcar, valî, Îbrahîm, Îran
12	Ii	Ьь	Iı	Kirin, birin, firîn, kirîn, Miraz, mirin, minminîk,
13	Jj	Жж	Jj	Jîyan, jûjî, Nûjîn, jor, jêr, jehr, jale, jajik, Janna,
14	Kk	Кк	Kk	Kurdistan, karker, kevan, Kemal, Kerkuk, Kerem, kelem
15	Ll	Лл	Ll	Lûr, legleg, gul, bilbil, dil, Laliş, Lêyla, lazim, lempe, lîmon
16	Mm	Мм	Mm	Mîdîa, merd, mêr, mêvan, masî, meş, Misir,
17	Nn	Нн	Nn	Nan, nêrî, nig, Nîva, neví, ner, nav, nas, hinar, Hesên,
18	Oo	Оо	Oo	Osê, Oskan, dor, sor, Oric, ode, orxan, Oslo, Duhok
19	Pp	Пп	Pp	Par, piling, pîr, pola, pis, Paşa, Perîşan, pitî, petek, perçe
20	Qq	Qq	-	Quling, qawe, qîr, qelem, qaiş, qat, qeysî, Qasim, qesir, qend
21	Rr	Рр	Rr	Ro, Rostem, zer, ber, gerîlla, reş, ru, rast, ram, aram, zirav
22	Ss	Сс	Ss	Serok, Sîpan, Sencar, sêv, sor, sût, serî, saz, serbaz, Sefer, sê
23	Şş	Шш	Şş	Şoreş, şev, şe, şene, şêr, şûr, şapik, şalik, şirîn, sekir, şewaq
24	Tt	Тт	Tt	Tîr, tîrêj, tam, tas, tî, tendûr, Temam, temaşe, tîfing, top,
25	Ûû	Уу	Uu	Kûr û dûr, pênuş, hûr, şûr, nûr, bûyîn, çûyîn, bûyar
26	Uu	Юю	Üü	Gul, sur, duðu, guh, buhur, kurd, Kurdistan, guhdar, nuh
27	Vv	Вв	Vv	Vala, vrvêşî, vira, vîalî, av, valî, vajî, Vagîf, Van, vala, eva
28	Ww	Ww	-	War, welat, Wecîh, weşandin, Xwedê, Wezîr, Wekîl, walî
29	Xx	Хх	Xx	Xiyal, xewn, xanî, xurtî, Xelîl, xalo, xatî, Xalid, xaç, xêr, xas
30	Yy	Йй	Yy	Yasin, Yusif, Yagub, Yasemen, yeqîn, Yehya, yarmarka
31	Zz	Зз	Zz	Zozan, zer, zêr, zor, zengil, zend, zîv, zelal, Zîver, zêytûn

Президент Курдистана осудил убийство Исмаила Хании

В среду, 31 июля, президент Иракского Курдистана осудил убийство главы политического бюро "ХАМАС" Исмаила Хании, назвав это угрозой региональной безопасности и стабильности.

"Мы осуждаем нападение на Исмаила

Ханию, главу политического бюро "ХАМАС", который был гостем в Тегеране. Мы с глубокой обеспокоенностью воспринимаем это серьезное развитие событий", сказано в заявлении курдского лидера. "Эскалация ситуации угрожает безопасности и стабильности всего региона и может привести к худшим последствиям".

По данным иранских новостных агентств, "Хания был убит около 2 часов ночи по местному времени во время пребывания в резиденции ветеранов в Тегеране". Хотя многие подозревают, что нападение было организовано Израилем, правительство премьер-министра Биньямина Нетаньяху отказалось комментировать инцидент.

Президент Курдистана подтверждает усилия по признанию операции против Барзана геноцидом

31 июля президент Курдистана Нечирван Барзани подтвердил свое намерение добиваться международного признания операции "Анфаль", проведенной против племена барзан геноцидом.

В заявлении, посвященном 41-й годовщине операции "Анфаль", президент подчеркнул необходимость признать зверства, совершенные против курдского народа. "Мы торжественно вспоминаем восемь тысяч мужчин, отцов и старейшин Барзана, которые были насильственно похищены в период с 31 июля по середину августа 1983 года", — сказал Барзани. "Они подверглись жестокой кампании со стороны иракского режима, которая

привела к их массовой казни". "Кампания была направлена на то, чтобы сломить нашу волю к свободе, но она стала темным пятном на тех, кто ее осуществил. Она только подстегнула нашу решимость противостоять угнетению с большим мужеством и решимостью".

Высоко оценивая стойкость семей барзанцев, курдский президент сказал: "Несмотря на боль и невзгоды, матери и семьи Барзана выстояли. Они сумели вырастить своих осиротевших детей с достоинством и гордостью, создав преданное и способное новое поколение... Я приветствую всех тех, кто достойно встретил эти трудности, чтобы сломить нашу волю к свободе, но она стала темным пятном на тех, кто ее осуществил. Она только подстегнула нашу решимость противостоять угнетению с большим мужеством и решимостью".

В 2003 году после падения режима Саддама несколько ключевых фигур, включая самого Саддама Хусейна и Али Хасана аль-Маджида, были преданы суду и осуждены за негоция курдов. Главные виновники получили смертные приговоры.

сти и не сдался".

Президент подтвердил приверженность правительства Курдистана делу международного признания кампании "Анфаль" и других преступлений против курдов как этнического геноцида.

В 1983 году в Курдистане вспыхнуло восстание против режима Саддама Хусейна, что привело к кампании геноцида "Анфаль". Саддам назначил генерала Али Хассана аль-Маджида аль-Тикрити, секретаря партии "Баас", курировать кампанию "Анфаль". 16 марта 1988 года Аль-Маджид приказал провести химические атаки на Халабджу и близлежащие деревни, что позже было признано геноцидом.

Кампания была направлена на район Барзан, где 8000 человек были арестованы, вывезены в пустыни южного Ирака и казнены. Их тела были захоронены в братских могилах. 3 мая 2011 года Верховный уголовный суд Ирака назвал кампанию "Анфаль" преступлением против человечности и геноцидом".

В 2003 году после падения режима Саддама несколько ключевых фигур, включая самого Саддама Хусейна и Али Хасана аль-Маджида, были преданы суду и осуждены за негоция курдов. Главные виновники получили смертные приговоры.

Глава МИД Израиля обвинил Иран в саботаже на железных дорогах Франции

Министр иностранных дел израильтя Исраэль Кац считает, что иранской оси зла и радикального ислама", — написал в пятницу

за акциями саботажа, серьезно осложнившими в пятницу движение скоростных поездов на ряде направлений во Франции, стоят "иранская ось зла и радикальный ислам". "Акты саботажа железнодорожной инфраструктуры во Франции в преддверии открытия парижской Олимпиады были спланированы и осуществлены под влиянием

министр в сети X.

Кац напомнил, что "предупреждал на этой неделе своего французского коллегу Стефана Сежурне на основе имеющейся у Израиля информации, что иранцы планируют террористические атаки против делегации Израиля и всех других участников Олимпиады". "Необходимо принять усилен-

ные превентивные меры, чтобы сорвать эти планы. Свободный мир должен остановить Иран сейчас, пока не будет слишком поздно", — заявил глава израильского МИД.

Национальное общество французских железных дорог (SNCF) заявило ранее в пятницу, что подверглось массированной атаке с целью парализовать сеть скоростных поездов.

В день открытия парижских Олимпийских игр и в пик отъездов французских в отпуски "констатированы три пожара близ путей на скоростных линиях направлений Атлантики, Севера и Востока". По данным французских СМИ, движение поездов существенно нарушено, особенно на вокзале Монпарнас в Париже, и восстановить его обещают лишь в понедельник.

По сообщениям европейских СМИ, нарушено также скоростное железнодорожное сообщение с Великобританией, Германией и Нидерландами.

США ввели санкции против 12 физлиц и компаний за помощь Ирану в закупке деталей для ракет

Минфин США во вторник включил в санкционные списки пять физических и семь юридических лиц из Ирана и КНР, которые, по данным Вашингтона, помогали Тегерану с закупками компонентов для баллистических ракет и БПЛА.

"Управление по контролю за иностранными активами министерства финансов США вводит

санкции против пяти физлиц и семи структур, которые находятся в Иране, в Китае, в частности, в Гонконге, которые содействовали закупкам в интересах сотрудников Минобороны Ирана", — говорится в пресс-релизе Минфина. "Они приобретали различные компоненты, (...) которые являются основными в иранской программе баллистиче-

ских ракет и БПЛА", — отмечается в документе. В частности, под санкции подпали базирующаяся в Иране фирма Buy Best Electronic Pars Company, расположенные в КНР компании Tas Technology Company Limited, Cloud Element Company Limited, Btw International Limited, Bright Shore Inc Limited и Shenzhen Rion Technology Co., Ltd.

Президент Барзани и новый президент Ирана обсудили укрепление сотрудничества в области безопасности

В среду, 31 июля, президент Курдистана Нечирван Барзани и новоизбранный президент

Ирана Масуд Пезешкиан встретились в Тегеране. Согласно заявлению офиса президента Курдистана, в ходе встречи оба лидера высоко оценили "историческую дружбу между Ираном и Курдистаном и подчеркнули продолжающиеся усилия по сотрудничеству в области безопасности, направленные на обеспечение региональной стабильности".

Президент Ирана выразил "приверженность Ирана расширению отношений как с Ираком, так и с Курдистаном, подчеркнув стремление к более широкому сотрудничеству в различных областях".

Со своей стороны, Барзани заявил, что "Иран является ключевым соседом", и подтвердил приверженность Курдистана укреплению двусторонних связей. Он также пригласил Пезешкиана посетить Эрбиль во время его запланированной поездки в Багдад.

Также курдский лидер обсудил увеличение иранского туризма в южный Ирак через Курдистан и расширение торговли между двумя регионами, заверив, что Курдистан не будет представлять угрозы для Ирана или соседних с ним государств.

Барзани прибыл в Тегеран во вторник и присутствовал на церемонии инаугурации Пезешкиана. Позже он встретился со спикером иранского парламента Мохаммадом Багером Галибафом.

В Иране заявили, что закрытие Исламского центра в ФРГ нарушает свободу вероисповедания

Исполняющий обязанности министра иностранных дел Ирана Али Багери Кани считает, что закрытие властями Германии Исламского центра в Гамбурге (IZH) нарушает права на свободу вероисповедания и самовыражения. "Действия немецких властей против IZH как одного из старейших исламских центров в Европе, основанного <...> 70 лет назад, являются неоправданными, необоснованными и представляют собой грубое нарушение основных прав на свободу вероисповедания и выражения мнений", — написал Багери Кани в X (ранее Twitter). По его словам, запрет Исламского центра будет "щедрым подарком экстремистам, радикалам и террористическим элементам".

"Только правительство Германии несет ответственность за последствия этого неправомерного поступка", — добавил и. о. министра. В среду Министерство внутренних дел Германии запретило Исламский центр в Гамбурге и его подразделения на территории ФРГ поскольку это, по его утверждению, исламская экстремистская организация, преследующая антиконституционные цели. Исламский центр в Гамбурге и его филиалы, по словам главы МВД Германии Нэнси Фезер, поддерживают шиитскую организацию "Хезболлах", деятельность которой в настоящее время запрещена на территории ФРГ, и распространяют агрессивный антисемитизм. МВД Германии также утверждает, что деятельность Исламского центра в Гамбурге направлена на распространение идеологической концепции "исламской революции", которая якобы исходит от высшего руководства Ирана.

Премьер-министр Курдистана призывает выплатить компенсации в годовщину геноцида племени барзан

В годовщину геноцида племени Барзан, исторический оплот курдского сопротивления, сталкивался

го Курдистана Масрур Барзани подчеркнул необходимость выплаты компенсаций семьям жертв бывшего иракского режима.

"В эту годовщину мы чтим память жертв расистской кампании баасистского режима, который подверг их одному из самых жестоких актов этнической чистки. Это ознаменовало начало серии кампаний "Анфаль", нацеленных на регионы Керманшах и Бадинан, включая химическую бомбардировку Халабджи и массовые убийства по всему Курдистану", сказано в заявлении премьер-министра.

Барзани подчеркнул, что район

с "беспощадными атаками разрушения и истребления на протяжении всего прошлого столетия. Несмотря на усилия по искоренению сопротивления, народ Барзана сохранил свое стремление к свободе. Сегодня регион продолжает оставаться оплотом национальных и коллективных прав курдского народа".

Премьер-министр также подчеркнул приверженность Регионального правительства Курдистана (КРГ) обеспечению того, чтобы семьи жертв получили "соответствующую финансовую и моральную компенсацию". "Во всех наших

переговорах с федеральным правительством мы постоянно подчеркивали право этих семей на компенсацию, которая отражает их страдания", — заявил Барзани.

В 1983 году в Курдистане вспыхнуло восстание против режима Саддама Хусейна, что привело к кампании геноцида "Анфаль". Саддам назначил генерала Али Хассана аль-Маджида аль-Тикрити, секретаря партии "Баас", курировать кампанию "Анфаль". 16 марта 1988 года Аль-Маджид приказал провести химические атаки на Халабджу и близлежащие деревни, что позже было признано геноцидом.

Кампания была направлена на район Барзан, где 8000 человек были арестованы, вывезены в пустыни южного Ирака и казнены. Их тела были захоронены в братских могилах. 3 мая 2011 года Верховный уголовный суд Ирака назвал кампанию "Анфаль" "преступлением против человечности и геноцидом".

В 2003 году после падения режима Саддама несколько ключевых фигур, включая самого Саддама Хусейна и Али Хасана аль-Маджида, были преданы суду и осуждены за негоция курдов. Главные виновники получили смертные приговоры.

США обещают наказать ополченцев в Ираке

Правительство Соединенных Штатов подтвердило свое намерение и злонамеренные субъекты в Ираке, которые стремятся причи-

ние привлечь к ответственности иракские группы, которые представляют угрозу американским силам и объектам.

Во время своего ежедневного брифинга первый заместитель пресс-секретаря Госдепартамента Ведант Пател подчеркнул важность привлечения этих групп ополченцев к ответственности, отметив общую обеспокоенность американских и иракских властей.

"Мы подробно обсуждали этот вопрос. Группы, доверенные лица

нить вред американским силам или объектам, безусловно, должны быть привлечены к ответственности и преданы правосудию. Мы считаем это крайне важным, и в это также верят иракские официальные лица", — заявил Пател.

По словам официальных лиц Пентагона, после начала войны в Газе группы, называющие себя "группами сопротивления", более 100 раз атаковали американские войска в Ираке и Сирии.

"Исламское сопротивление в

Ираке", сеть тайных иракских групп ополченцев, связанных с "Корпусом стражей исламской революции" (КСИР) Ирана, берет на себя ответственность за нападения на объекты США в Ираке и Сирии с середины октября прошлого года.

Эти действия являются протестом против неизменной поддержки Вашингтоном Израиля в конфликте в Газе. Группа также взяла на себя ответственность за удар беспилотника по американской военной базе в Иордании в январе этого года.

Эти постоянные нападения усилили обеспокоенность по поводу безопасности американского персонала и стабильности в регионе.

США постоянно призывают иракское правительство принять решительные меры против этих угроз, подчеркивая необходимость скоординированного ответа для обеспечения безопасности персонала и активов. Иракские официальные лица также выражают свою приверженность решению этих проблем безопасности, а также подчеркивают свою приверженность поддержанию стабильности и защите как иракских, так и иностранных интересов в стране.

Американская база подверглась ракетной атаке в Ираке

Произошла ракетная атака на американскую базу Айн-аль-Асад в иракской провинции Анбар, сообщило Reuters. Пентагон заявил, что американские военные не пострадали.

Источники Reuters сообщили,

что две самодельные неуправляемые ракеты малой дальности "попали на территорию базы, еще две поразили периметр". Официальный представитель Пентагона подтвердил, что атака была. В Пентагоне заявили, что никто не

пострадал, база не получила повреждений, передает РИА "Новости".

Весной иракская группировка "Катаиб Хезболла" заявила, что в связи с отсутствием прогресса в процессе вывода американ-

Нечирван Барзани принял участие в инаугурации нового президента Ирана

30 июля президент Иракского Курдистана Нечирван Барзани по приглашению Ислам-

ской Республики прибыл в Тегеран, чтобы принять участие в инаугурации избранного президента Ирана Масуда Пезешкиана.

Церемония приведения к присяге прошла на заседании иранского парламента с участием многочисленных глав государств и правительств. После церемонии новый президент представит свое правительство парламенту для вотума доверия.

Пезешкиан, кандидат-реформатор и бывший министр здравоохранения из Тегриза, победил во втором туре президентских выборов, состоявшихся 5 июля, набрав 53,7 процента голосов и став девятым президентом Ирана. Президентские выборы состоялись после гибели президента Ибрагима Раиси и министра иностранных дел Хоссейна Амира-Абдоллахяна в результате крушения вертолета в провинции Восточный Азербайджан 19 мая. На полях церемонии инаугурации президент Курдистана встретился с министром иностранных дел Турции Хаканом Фиданом.

Согласно заявлению офиса курдского лидера, стороны обсудили "взаимное стремление к расширению сотрудничества и укреплению связей между Турцией, Ираком и регионом Курдистан во всех секторах". Они также обсудили последние региональные события и различные вопросы, представляющие общий интерес.

ИНЕС одобрила избирательные карты для парламентских выборов в Курдистане

Высшая Независимая избирательная комиссия Ирака (ИНЕС) одобрила образцы избирательных карт для парламентских выборов в Курдистане, запланированных на 20 октября этого года. Комиссия одобрила четыре образца для всеобщего голосования в избирательных округах Эрбиль, Сулеймания, Дохук и Халабджа, а также один образец для специального голосования. По данным ИНЕС, 2 888 162 гражданина Курдистана примут участие в голосовании и уже получили свои биометрические избирательные карты.

Ранее представитель ИНЕС Джумана Галаи заявил, что 2 672 043 человека будут голосовать на всеобщих выборах и 239 037 человек будут голосовать на дополнительных выборах. В провинции Эрбиль насчитывается 1 016 357 избирателей, в том числе 928 823 на всеобщих выборах и 82 525 на дополнительных выборах. В провинции Сулеймания насчитывается 1 146 530 избирателей, из которых 1 003 772 имеют право участвовать в всеобщих выборах и 74 915 на дополнительных выборах. В провинции Дохук насчитывается 738 193 избирателя, в том числе 680 443 на всеобщих выборах и 55 100 на дополнительных выборах. В провинции Халабджа насчитывается 62 584 избирателя, из которых 59 005 имеют право участвовать в всеобщих выборах и 579 на дополнительных выборах. 26 июня президент Курдистана Нечирван Барзани объявил, что шестой тур парламентских выборов состоится 20 октября 2024 года. ИНЕС подтвердила свою готовность успешно провести выборы.

ДИПЛОМАТ

№ 28 (588) 25 - 31 июль 2024-год ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Глава ДПК сделал заявление к годовщине геноцида курдов

31 июля курдский лидер Масуд Барзани, президент "Демократи-

ческой партии Курдистана" (ДПК), осудил зверства, совершенные бывшим иракским режимом против курдского народа, включая кампанию "Анфаль" против пле-

мени барзан. В заявлении, посвященном 41-й годовщине геноцида "Анфаль", Барзани охарактеризовал действия бывшего режима Саддама Хусейна как "несправедливые и незаконные", напомнив, что "восемь тысяч мужчин-барзанцев в возрасте от девяти до девяноста лет были арестованы исключительно за то, что они курды. Они подверглись жестокой резне в пустынях южного Ирака".

Барзани назвал эти преступления как "часть более широкой

систематической кампании режима по искоренению курдского народа. Эта кампания началась с похищения и исчезновения двенадцати тысяч молодых курдов-файли, продолжилась во время кампаний "Анфалья" и химических атак по всему Курдистану и включала арабизацию, принудительное перемещение и демографическую манипуляцию в регионе". Курдский лидер подчеркнул, что эти преступления отражают "шовинистический, авторитарный и бесчеловечный" образ мышления бывших иракских властей, который, по его мнению, является коренной причиной сохраняющей-

ся отсталости, страданий и трагедий, с которыми сталкивается народ Ирака и всего региона. В 1983 году в Курдистане вспыхнуло восстание против режима Саддама Хусейна, что привело к кампании геноцида "Анфаль". Саддам назначил генерала Али Хассана аль-Маджида аль-Тикрити, секретаря партии "Баас", курировать кампанию "Анфаль". 16 марта 1988 года Аль-Маджид приказал провести химические атаки на Халабджу и близлежащие деревни, что позже было признано геноцидом. Кампания была направлена на район Барзан, где 8000 человек были арестованы, вывезены в пустыни южного Ирака и казнены. Их тела были захоронены в братских могилах. 3 мая 2011 года Верховный уголовный суд Ирака назвал кампанию "Анфаль" "преступлением против человечности и геноцидом". В 2003 году после падения режима Саддама несколько ключевых фигур, включая самого Саддама Хусейна и Али Хасана аль-Маджида, были преданы суду и осуждены за негоция курдов. Главные виновники получили смертные приговоры.

Контртеррористическое подразделение осудило действия сил ПСК в Сулеймании

Подразделение по борьбе с терроризмом Курдистана выступило с заявлением, осуждающим недав-

ние инциденты с похищением и убийством в Сулеймании с участием спецподразделений партии "Патриотический союз Курдистана" (ПСК). "Обязанность военных и органов безопасности — защищать безопасность и имущество граждан, а не использовать их в политических конфликтах для убийства мирных жителей и распространения страха и запугивания, что несовместимо с принципами военных и сил безопасности", — говорится в заявлении.

Ночью 27 июля в районе Рапарин в Сулеймании был убит молодой продавец по имени Ари. Местные силы безопасности заявили, что они прибыли на

место происшествия, арестовали подозреваемого и задержали сотрудника спецназа по обвинению в пособничестве убийце.

Кроме того, спецназ ПСК обвиняет в похищении директора полиции Базиана Харди Исмаила, а за два дня до этого два гражданина были ранены спецназом ПСК.

В заявлении выражается обеспокоенность по поводу продолжающихся инцидентов в Сулеймании, в том числе арестов, похищений, пыток и убийств. Отмечается, что эти действия проводятся под прикрытием мер безопасности.

Эти действия подрывают имя и величие военных и силовых структур, чьей главной задачей является защита имущества граждан Курдистана, и вместо этого сеют страх, беспокойство и запугивание, — говорится в заявлении. "Мы повторяем, что военные и силовые структуры не должны участвовать в личных, политических и партийных конфликтах и не должны использоваться в личных и односторонних интересах".

В последние месяцы силы ПСК многократно обвинялись в арестах местных мирных жителей, журналистов и активистов в подконтрольной им провинции. До сих пор ни один из обвиняемых не был привлечен к ответственности за эти действия.

Президент Курдистана примет участие в инаугурации президента Ирана

Президент Иракского Курдистана Нечирван Барзани во вторник планирует посетить Тегеран, чтобы принять уча-

стие в церемонии приведения к присяге новоизбранного президента Ирана Масуда Пезешкиана.

"Президент Нечирван Барзани собирается посетить Тегеран, столицу Исламской Республики Иран, во вторник после официального приглашения", — говорится в кратком заявлении офиса курдского президента. "Президент будет присутствовать на инаугурации избранного президента Ирана Масуда Пезешкиана вместе с другими лидерами и высокопоставленными чиновниками".

69-летний реформист Пезешкиан одержал победу во втором туре выборов 5 июля, победив ультраконсерватора Саида Джаили. Он сменил Эбрагима Раиси, погибшего в результате крушения вертолета в мае. Пезешкиан получил более 16 миллионов голосов, или около 54 процентов из примерно 30 миллионов поданных бюллетеней. Явка избирателей во втором туре составила 49,8 процента, что выше рекордно низкого показателя в 40 процентов в первом туре, согласно данным избирательного органа Ирана.

Аятолла Али Хаменеи, верховный лидер Ирана, официально одобрил Пезешкиана в качестве девятого президента Исламской Республики после внеочередных выборов в начале этого месяца.

Пезешкиан должен представить своих кандидатов в кабинет парламенту 30 ноября, чтобы министры могли принять присягу, а новое правительство могло вступить в должность.

Хемин Махди завоевал шестую золотую медаль на соревнованиях в Корее

Курдский чемпион по тхэквондо Хемин Махди в пятницу завоевал золотую медаль на соревнованиях Кикокпа в

Корее. Он также побил мировой рекорд, став первым игроком в истории игры, разбившим 16 плиток. Хемин Махди имеет пять золотых медалей мира, а также множество других наград по тхэквондо. Всемирная федерация тхэквондо назвала его одним из самых лучших рекордсменов.

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:

TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

TAXİR СУЛЕЙМАН

Tel: +994 50 352-33-18

Baş redaktorun müavini:

Tariyel Cəlil

Xüsusi müxbir:

Nofəl Ədalət

Региональный корреспондент:

Усуб Тейфур

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakû Az1040, soqaq S.Mêhmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку Az1040, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnilib və "Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur. e-mail: hewler@mail.ru

Şəhadətnamə: NƏŞ 005004966

BUSB-un Sabunçu rayon filiali

VÖEN 1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 1500